

SEANCE DU LUNDI 20 DECEMBRE 1982
VERGADERING VAN MAANDAG 20 DECEMBER 1982ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 672.

MESSAGES:

Chambre des représentants, p. 672.

COMMUNICATION:

Page 672.

Arrêté royal n° 111.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1983.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique l'année budgétaire 1983.

Discussion générale. — *Orateurs*: M. Vermeiren, rapporteur, M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur, MM. Delmotte, Van der Elst, André, Gijs, J. Wathelet, De Smeyter, Trussart, p. 672.

PROJET DE LOI (Dépôt):

Page 694.

Le gouvernement. — Projet de loi modifiant la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle et la garantie de l'Etat belge les organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de ceux-ci, la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer et la loi-programme 1981 du 2 juillet 1981.Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1982-1983
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1982-1983

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 672.

BOODSCHAPPEN:

Kamer van volksvertegenwoordigers, blz. 672.

MEDEDELING:

Bladzijde 672.

Koninklijk besluit nr. 111.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1983.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1983.

Algemene bespreking. — *Spreekers*: de heer Vermeiren, rapporteur, de heer W. De Clercq, Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel, de heren Delmotte, Van der Elst, André, Gijs, J. Wathelet, De Smeyter, Trussart, blz. 672.

ONTWERP VAN WET (Indiening):

Bladzijde 694.

De regering. — Ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 16 juni 1960 die de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd, van de wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid en van de programmawet 1981 van 2 juli 1981.

3 feuilles/vellen

92

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

MM. Coen et De Seranno, secrétaires, prennent place au bureau.
De heren Coen en De Seranno, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.

CONGES — VERLOF

Mme Smitt, MM. Lahaye, de Bruyne et Nutkewitz, pour raison de santé; Van Der Niepen et Adriaenssens, en mission à l'étranger, et W. Peeters, à l'étranger, demandent un congé.

Vragen verlof: mevrouw Smitt, de heren Lahaye, de Bruyne en Nutkewitz, om gezondheidsredenen; Van Der Niepen en Adriaenssens, met opdracht in het buitenland, en W. Peeters, in het buitenland.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Hoyaux et Doumont, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Hoyaux en Doumont, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

BOODSCHAPPEN — MESSAGES

De Voorzitter. — Bij boodschappen van 17 december 1982, zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals zij ter vergadering van die dag werden aangenomen, de ontwerpen van wet:

1° Waarbij voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begrotingen voor het begrotingsjaar 1983;

Par messages du 17 décembre 1982, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tels qu'ils ont été adoptés en sa séance de ce jour, les projets de loi:

1° Ouvrant des crédits provisoires à valoir sur les budgets pour l'année budgétaire 1983;

— Verwezen naar de commissie voor de Financien.

Renvoi à la commission des Finances.

2° Tot bekrachtiging van koninklijke besluiten genomen ter uitvoering van de wet van 23 juli 1971 betreffende de samenvoeging van gemeenten en de wijziging van hun grenzen;

2° Portant ratification d'arrêtés royaux pris en exécution de la loi du 23 juillet 1971 concernant la fusion des communes et la modification de leurs limites;

— Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

Renvoi à la commission de l'Intérieur.

3° Houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen de regering van België en de regering van Nieuw-Zeeland tot het vermijden van dubbele belasting en tot het voorkomen van het ontgaan van belasting inzake belastingen naar het inkomen en van het Protocol, ondertekend te Brussel op 15 september 1981.

3° Portant approbation de la Convention entre le gouvernement de la Belgique et le gouvernement de la Nouvelle-Zélande tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu et du Protocole, signés à Bruxelles le 15 septembre 1981.

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Renvoi à la commission des Relations extérieures.

MEDEDELING — COMMUNICATION

Koninklijk besluit — Arrêté royal

De Voorzitter. — Bij schrijven van 17 december 1982 zendt de Eerste minister aan de Senaat, ter uitvoering van artikel 3, § 3, van de wet van 2 februari 1982 tot toekenning van bepaalde bijzondere machten aan de Koning, een afschrift van een koninklijk besluit gedateerd van 15 december 1982 en dat het nummer 111 draagt.

Par lettre du 17 décembre 1982, le Premier ministre a transmis au Sénat, en exécution de l'article 3, § 3, de la loi du 2 février 1982 attribuant certains pouvoirs spéciaux au Roi, une copie d'un arrêté royal daté du 15 décembre 1982 et portant le numéro 111.

— Ter inzage in de griffie.

Dépôt au greffe.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1983

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1983.

Nous abordons l'examen des projets de loi contenant les budgets des Voies et Moyens et de la Dette publique de l'année budgétaire 1983.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Vermeiren, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Vice-Eerste minister, mijnheer de minister, dames en heren, zoals u weet, is de Rijksmiddelen- en de Rijksschuldbegroting in een zeer strak en toegewijd werktempo in de commissie behandeld geweest. Ik stel er prijs op de collega's senatoren-commissieleden te danken voor hun inzet en vooral voor hun bereidwilligheid om mij

bij deze moeilijke opdracht collegiaal met raad en daad bij te staan. Ik wens eveneens de betrokken ambtenaren van de Senaat te danken voor de inspanningen van de afgelopen dagen, waardoor het mogelijk werd dit verslag binnen de vooropgezette termijn af te werken.

Mijnheer de voorzitter, heren ministers, dames en heren, toen juist één jaar geleden de huidige regering aantrad, stonden als het ware alle indicatoren op rood. De catastrofale financiële situatie van de rijksfinanciën, de felle stijging van de rijksschuld, de voortdurende aanwas van de werkloosheid en de toename van de loonkosten der ondernemingen, waren zoveel elementen die het ergste lieten vermoeden.

Enig lichtpunt was het feit dat de inflatie in toom gehouden bleef en niet op hol sloeg tijdens de politieke crisissen die we vorig jaar beleefden.

Juist door de crisissen kon de Rijksmiddelenbegroting voor 1982 pas halverwege het jaar in behandeling worden genomen en moeten thans nog begrotingen voor 1982 door het Parlement worden geloodst. Er zal over sommige begrotingen voor 1982, die volledig opgebruikt zijn, pas in 1983 worden gestemd. Een aberratie, die aantoonde hoe weinig de politiek soms bij de werkelijkheid staat.

Als verslaggever van de Rijksmiddelenbegroting 1983 — ditmaal tijdig ingediend — moet het mij van het hart, dat ik soms de indruk heb, dat wij hier in een onwezenlijke wereld leven. Staan wij nog met beide voeten in de realiteit? Is hetgeen zich buiten de muren van dit gebouw afspeelt wel van enige tel of betekenis? Er wordt immers nog altijd gehandeld, geredeneerd en gesproken alsof alles bij het oude blijft, alsof zich buiten het Parlement geen evolutie voltrekt die voor de toekomst een enorme betekenis zal hebben.

De «toekomstvoorbereiding» komt onvoldoende tot uiting in onze werkzaamheden, in onze manier van werken.

Ik zou hier willen verwijzen naar hetgeen een gewezen collega, professor Schrans, dezer dagen schreef in verband met de «toekomstvoorbereiding»: «De beleidspersoon moet een prospectieve visie hebben op de ontwikkeling van de samenleving. Hij moet afstand kunnen nemen van het actuele en, met het oog op de toekomst, een coherent samenlevingsmodel kunnen uitwerken.»

Een ander door hem aangesneden punt betreft de «doeltreffende besluitvorming». Wat hij hierover zegt, is ook bijzonder relevant: «In een complexe samenleving, waar talrijke maatschappelijke componenten eng met elkaar verstrengeld zijn, moet de politicus snel en op degelijke wijze beslissingen kunnen nemen, en tevens instaan voor de follow-up van zijn beslissingen.»

Wat hij dan nog te zeggen heeft over «zelfstandigheid en gezag» is zeker ook het vermelden waard: «De politicus mag dan nog de bevoorrechte woordvoerder zijn van de groep mensen die hem verkozen hebben, toch moet hij, bij de besluitvorming, afstand kunnen nemen van bepaalde groepen of belangen, en de voorrang geven aan het algemeen belang, ook wanneer dit hem niet in dank wordt afgenomen.»

Mijn collega's zullen het mij zeker niet kwalijk nemen dat ik zo uitvoerig een universiteitsprofessor heb geciteerd, die zeer kortstondig zitting had in dit Parlement, maar zich kennelijk zeer vlug een idee wist te vormen van al hetgeen misloopt.

De traditie wil echter dat de rapporteur ook verslag uitbrengt over het verloop van de commissiewerkzaamheden. Ik vermoed, gelet op de grote betekenis van het document, dat de meeste collega's ervan kennis zullen hebben genomen, en zich de voornaamste cijfergegevens eigen hebben gemaakt.

Ik had het daareven over indicatoren, die in het begin van 1982 op rood stonden. Grotendeels is dit nog altijd het geval, al schijnen sommige toch momenteel op oranje te zijn overgesprongen. De rentevoeten vertonen inderdaad een dalende tendens, er is enige verbetering ingetreden in de concurrentiekracht van onze ondernemingen als gevolg van de maatregelen getroffen in het kader van de bijzondere machten, onze handelsbalans heeft voor het eerst sedert lang een positief beeld vertoond.

Toch kan moeilijk gesproken worden een ommeswaai van de economische en financiële situatie. Daarvoor blijven een aantal factoren immers ongunstig evolueren. In het bijzonder is dit het geval met de werkloosheid, en een klare kentering valt in 1983 niet te verwachten.

Er zal in 1983 verder moeten worden gerekend met de economische crisis, die niet alleen ons land, maar de ganse wereld teistert. Zelfs de landen met een socialistische economie ontsnappen er niet aan. Dit betekent dan meteen dat de hoopvolle verwachtingen van vóór enkele maanden, toen een lichte herneming in het vooruitzicht werd gesteld, in de loop van 1983 vermoedelijk niet zullen worden gerealiseerd.

Met al die factoren moest dus bij het opmaken van de Rijksmiddelenbegroting 1983 rekening worden gehouden.

Bij het vaststellen van de ontvangsten, geraamd op 1 264,1 miljard frank, werd gerekend op supplementaire ontvangsten, voortvloeiend uit de ontwikkeling van de economische activiteit. Die supplementaire ontvangsten, ten belope van 118,6 miljard, werden berekend op basis van een stijging in volume van 1,3 pct., in prijzen van 7,6 pct., of 9 pct. in waarde. Daarbij werd elasticiteitscoëfficiënt 1,2 toegepast, dit wegens de progressiviteit van de belasting, met andere woorden, als gevolg van de niet-indexering der belastingbarema's. Wanneer de regering, zoals bepaald in de regeringsverklaring, overgaat tot de hervorming van de fiscaliteit die de natuurlijke personen treft, zal van deze elasticiteitscoëfficiënt moeten worden afgezien.

Ik zou hier nochtans willen verwijzen naar de vooruitzichten, zowel van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, als van het Ires, vooruitzichten die respectievelijk liggen op 7,9 en 7,2 pct., dus wel wat lager en waardoor de verwachte meer-ontvangsten wellicht lager zouden komen te liggen dan door de regering was verwacht.

Elke voorspelling vergt evenwel de grootste omzichtigheid, en de economische evolutie zal in dit opzicht de nodige ophelderingen verschaffen.

Op basis van de berekening van de regering zullen de globale ontvangsten van 1983 nog met 10,1 pct. toenemen ten opzichte van de vermoedelijke ontvangsten van 1982, dit tegenover een stijging met 12,2 pct. in 1982 ten opzichte van 1981.

Wat de uitgaven betreft, is de situatie eerder verontrustend. De totale uitgaven worden immers geraamd op 1 524 miljard of een tekort van 259,9 miljard.

Men kan de financiële situatie wellicht nog beter afwegen uit het netto-financieringssaldo, dat 443 miljard bedraagt, waarbij nog moet worden geteld de terugbetaling van de schuld — in totaal 222,4 miljard — zodat men uiteindelijk een globaal bruto te financieren saldo krijgt van 665,4 miljard frank.

Dit zijn bedragen om bij te duizelen. Het heeft nog weinig zin te praten over verantwoordelijkheid voor deze situatie: de cijfers liggen vóór ons en het komt de regering toe daarmee rekening houdend te handelen. Men kan uit deze bedragen leren in welke mate de overheidsfinanciën zijn ontspoord en welke enorme inspanningen zullen vereist zijn om onze financiën opnieuw in goede banen te leiden.

Dit is een werk van zeer lange adem en er zal flink de hand aan moeten worden gehouden om, zoals in de regeringsverklaring staat te lezen: «de overheidsfinanciën gezond te maken door het terugdringen van het overheidstekort», een wezenlijke voorwaarde voor het verminderen van de financiële en fiscale lasten voor de ondernemingen.

Ik zou hier zeker de aandacht van de collega's senatoren willen vestigen op het advies van de Hoge Raad van Financiën aan de minister van Financiën, over de financieringsbehoeften en -middelen in 1982 en 1983.

Teruggebracht tot het bruto nationaal produkt zouden de netto te financieren behoeften voor alle openbare besturen samen dalen van 15,7 pct. in 1981, tot 13,5 pct. in 1982 en tot 12 pct. in 1983. Het verslag stipt aan dat de onttredering van de overheidsfinanciën het versturende element is, meer bepaald op de kapitaalmarkt. Het uitgavenpakket van circa 60 pct. van het bruto nationaal produkt behoort tot de hoogste ter wereld. Zoals het verslag van de Hoge Raad van Financiën aanstipt, wordt de afremming van de uitgaven-groei ten eerste gehinderd doordat bepaalde uitgaven-categorieën zulke sterke dynamiek vertonen dat hun impact de elders gedane inspanningen gewoon wegspoelt.

Toch kan in verband met de ingediende Rijksmiddelenbegroting gesproken worden van een soberheidsbegroting. De lopende begrotingsmiddelen stijgen met 7,4 pct. vergeleken bij die van 1982, berekend op dezelfde basis. Afgezien van de begroting van de Openbare Schuld is de stijging teruggebracht tot 5,7 pct.

Twee posten die evenwel zorgen baren, zijn de uitgaven voor de sociale cel, die 30,7 pct. vertegenwoordigen van het geheel der uitgaven, en de uitgaven voor de openbare schuld, die van 12,6 in 1980 in 1983 zullen stijgen tot 19,5 pct. Met andere woorden, voor de sociale cel en de openbare schuld belopen de uitgaven meer dan 50 pct. van het geheel.

Zo de regering tracht via diverse maatregelen het financieel evenwicht van de sociale zekerheid te verzekeren, dan dient anderzijds wel gezegd dat onze rijksschuld de meeste aandacht verdient. De problemen in verband met de financiering van de tekorten dreigen inderdaad onoverkomelijk te worden.

Ik zou in dit verband nogmaals willen verwijzen naar het verslag van de Hoge Raad van Financiën en de waarschuwing die zeer uitvoerig aan bod komt. Het is een bittere vaststelling van het onvermogen der regeringen om niet alleen «de tering naar de nering» te zetten, maar in tijden van voorspoed, «een appeltje voor de dorst terzijde te leggen».

Mijn collega's zullen het mij zeker niet ten kwade duiden als ik, nogmaals verwijzend naar genoemd verslag nog even bij dit punt van de toenemende staatsschuld blijf stilstaan. De aangroei lijkt onvermijdelijk en zal in 1983 oplopen tot 80 pct. van het bruto nationaal produkt, in 1984 tot 82 pct. en een daling tot 80 pct. wordt pas verwacht in 1986.

Het kan niet anders betekenen dat, gelet op de rentelasten en de noodzaak het groeitempo van de globale staatsuitgaven beneden het groeitempo van het BNP te houden, in de meeste andere begrotingsuitgaven sterke besnoeiingen nodig zullen zijn.

Nog in verband met de staatsschuld moet ik nog even blijven stilstaan bij het probleem van de buitenlandse leningen, die eind oktober reeds 632 miljard bedroegen of 21,2 pct. van de totale schuld. Zij heeft, zoals het verslag van de Hoge Raad van Financiën doet opmerken, een onmiddellijk verarmende invloed en vormt een uiterst zware last voor de betalingsbalans, vooral als de rentevoeten hoog blijven.

Men mag daarbij zeker niet uit het oog verliezen dat de kapitalen die door de overheid worden aangetrokken, niet in het economisch circuit kunnen terechtkomen en bijgevolg niet kunnen worden ingezet voor nieuwe investeringen en de aanpassing van onze industrie, met andere woorden zij zijn medeverantwoordelijk voor de stijgende werkloosheid.

In dit verband heeft het koninklijk besluit nr. 15 dat beoogt via fiscale stimuli kapitaal ter beschikking van de ondernemingen te stellen, zijn nut reeds bewezen. Door de inbreng van vers risicodragend kapitaal zullen de ondernemingen zich de financiële middelen kunnen aanschaffen die zij tot nog toe moesten ontberen omdat de Staat als concurrent optrad op de kapitaalmarkt.

De uitgaven voor de sociale zekerheid vormen een ander teer punt. Momenteel bestaan ongeveer 60 pct. van de staatsuitgaven uit overdrachten, dit zijn tegemoetkomingen voor de diverse systemen van de sociale zekerheid, met andere woorden, subsidies. Het is duidelijk dat de sanering moet worden doorgetrokken tot bij de verschillende organismen en instellingen, waarvan de uitgaven ten laste vallen van de Staat.

Wellicht is bij de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting niet voldoende de noodzaak beklemtoond van de aanwending van nieuwe beheersmethodes en -middelen.

Wel werd aangestipt dat het personeelsbestand van de overheid zich in belangrijke mate heeft uitgebreid, en dit van jaar tot jaar, zonder dat het voor of tegen ooit ernstig ter hand werd genomen.

Ons staatsapparaat fungeert blijkbaar niet meer zoals het zou horen te fungeren. Derhalve is het dus geenszins te verwonderen dat de staatsbegroting de jongste jaren op hol is geslagen.

Wij hebben, in dit verband, met genoeg kennis genomen van de beslissing om een algemene afvaardiging tot hervorming van de rijkscomptabiliteit in te stellen. Men kan hopen dat deze dienst effectief en efficiënt zal kunnen optreden, en niet een louter papieren organisatie zal worden, bedoeld om het Parlement te paaien.

Ons staatsapparaat is onoverzichtelijk en ongrijpbaar geworden, maar om zijn werking te verzekeren is het Parlement verplicht in aanzienlijke kredieten te voorzien. Wij nemen er nota van dat regering er zich toe heeft verbonden de conclusies van de algemene afvaardiging aan het Parlement voor te leggen. Ongetwijfeld wordt het een interessante materie voor bezinning over de werking van het staatsapparaat. We zien dan zeker met belangstelling de voorstellen tegemoet in verband met de modernisering van de organisatie en het beheer van de Staat op boekhoudkundig en financieel vlak, maar ook van de instellingen en organen van openbaar nut onderworpen aan het gezag of de administratieve controle van de Staat.

Deze algemene afvaardiging kan bijgevolg een belangrijke rol spelen bij het bedwingen van de overheidsuitgaven.

Zo wij positief staan tegenover dit initiatief van de regering dan kunnen wij het nochtans slechts beschouwen als een eerste stap in de goede richting. Van groter belang lijkt ons soepelheid bij de administratie.

Ook op het vlak van de begroting wordt nog altijd verzuimd de werking zelf van bepaalde administraties geregeld te herzien.

Er zijn automatismen gegroeid die blijkbaar zeer moeilijk uit te roeien zijn en die, zodra men er tracht aan te raken, onmiddellijk heftige reacties uitlokken.

De Staat heeft, in de loop der jaren, verbintenissen aangegaan die men stilaan als vanzelfsprekend is gaan beschouwen en waarop de betrokken diensten, instellingen of economische sectoren steeds rekenen om de gaten in hun begrotingen te dichten.

Tijdens de vergaderingen van de commissie werden sommige zeer verhelderende percentages vrijgegeven:

— Het aandeel van de Staat in de financiering van de sociale zekerheid is van 18,8 pct. in 1974 gestegen tot 37 pct. in 1983, zijnde dus een verdubbeling in acht jaar tijd;

— De Staat dekt verder 60 pct. van de exploitatie-uitgaven van de spoorwegen en de buurtspoorwegen, en 70 pct. van de uitgaven van de maatschappijen voor intercommunaal vervoer;

— De kolennijnen, de staalnijverheid en het onderwijs zijn andere gegadigden die rekenen op de voortdurende vrijgevigheid van de Staat.

Een dergelijke situatie kan onmogelijk worden bestendigd. De financiële onverantwoordelijkheid van de beheerders dwingt de Staat tot steeds hogere uitgaven, die niet langer draaglijk zijn. Deze uitgaven leiden tot een steeds zwaardere fiscale druk op het geheel van de bevolking en het bedrijfsleven, een druk die dan weer een terugslag heeft op de economische activiteit en onvermijdelijk op de tewerkstelling. In dit verband zou ik nogmaals — zoals in de commissie is gebeurd — de aandacht willen vestigen op de debudgetteringstechnieken, die dikwijls zeer onaangename verrassingen teweegbrengen voor de rijksfinanciën.

Met genoeg hebben wij kunnen constateren dat de regering zich heeft voorgenomen de verantwoordelijkheid van de beheerders te verstevigen en om de saneringsplannen op middelbare termijn te bevorderen en dat «de tijd dat de Staat wel zal betalen» voor goed voorbij is. In dit opzicht hebben wij ook genoteerd dat de regering een statuut zal uitwerken voor overheidsmanagers en -beheerders, waarin onder meer de regels zullen worden bepaald met betrekking tot hun aanstelling, afzetting, opdracht en aansprakelijkheid. Op dit vlak staat men in ons land feitelijk nog nergens. De aanstelling van overheidsmanagers is zeker niet als voorbeeld te stellen. Mocht ik hier een voorbeeld willen aanhalen dan zou ik zeker durven verwijzen naar Frankrijk, waar bij de aanduiding van de managers en beheerders van de genationaliseerde bedrijven in de eerste plaats de bekwaamheid van de aangewezen personen in aanmerking werd genomen.

Een ander punt dat ik nog uit het verslag zou willen belichten is het probleem van de BTW. Er is, enerzijds, de toepassing van een nieuwe aanslagvoet voor een aantal produkten, en anderzijds, de gevolgen van de verlaging van de aanslagvoet voor de bouwindustrie.

Wat het eerste punt betreft, dit betekent dat men in feite naar vier verschillende aanslagvoeten terugkeert. Enkele jaren geleden werden de aanslagvoeten van 12 en 16 pct. samengevoegd in een enkele, die dan later tot 17 pct. werd verhoogd. Thans voert men een nieuwe in, die 2 pct. meer bedraagt, of 19 pct.

Ingevolge de verschuiving van een aantal produkten van de ene aanslagvoet naar een hogere, voorziet men in totaal 15 miljard meer inkomsten voor de Schatkist.

In dit verband kan men zich nochtans afvragen of wel voldoende rekening werd gehouden met de mogelijke gevolgen op de gedragingen van de belastingbetalers van deze verhoging, met andere woorden, heeft men zich niet te zeer uitsluitend laten leiden door cijfermatige gegevens en gerekend met een lineaire aangroei van de inkomsten? Zal men ook niet ervaren dat de «Laffer»-curve hier ook een rol kan spelen?

En dienaangaande zou de in het begin van 1982 tot stand gekomen daling van het BTW-tarief voor de bouw zekere aanwijzingen kunnen verstrekken. Ingevolge deze maatregel, die op 1 april van toepassing werd, had men gerekend op een inkomstendering van 10,5 miljard. Het blijkt uit de gegevens van de minister van Financiën dat de derving aan fiscale inkomsten tengevolge van de verlaging van de aanslagvoet van 17 naar 6 pct. geraamd wordt op 6,2 miljard, dus nauwelijks iets meer dan de helft.

Dit zou zeker als een fingerwijzing moeten worden beschouwd voor de deskundigen, die wel met cijfers kunnen goochelen, doch het koopgedrag van de bevolking blijkbaar niet voldoende kennen.

En zelfs al is de herleving van de bouwactiviteit ten achter gebleven op de verwachtingen, het is wel ijdel een herleving te verwachten in nauwelijks enkele maanden tijd. De onzekerheid over de toekomst en de hoge rentevoeten zijn twee andere belangrijke factoren waarmee rekening dient te worden gehouden, maar waar de Staat wel iets aan kan doen, zeker aan de daling van de rentevoeten, door zijn financiële behoeften te beperken.

Daarom ook moet de Rijksmiddelenbegroting 1983 worden beschouwd als een aanloop naar een nieuwe benadering van 's lands uitgaven en inkomsten. Er is zeker veel meer kritische zin nodig bij de beoordeling van de behoeften van het staatsapparaat.

Om de grondig ontspoorde financiële situatie recht te zetten zullen offers nodig zijn. Men kan evenwel niet uitsluitend van de burgers offers blijven vragen, wanneer het staatsapparaat zelf, dat niet met zijn tijd is meegegaan, dat nog verouderde en achterhaalde methodes blijft toepassen, zelf niet aan sanering toe is.

Zo de economische groei het ons heeft mogelijk gemaakt een aantal dure diensten op te richten en in leven te houden, dan is dit zeker niet langer het geval met een economische groei die negatief dreigt uit te vallen voor 1983, al verwacht de regering nog een lichte stijging.

Er moet daarom worden uitgezien naar nieuwe structuren omdat aan de daling van de financieringsbehoeften van de Staat eenvoudig niet te ontkomen valt.

De regering heeft reeds een aantal besparingsmaatregelen getroffen via de genummerde koninklijke besluiten of andere. Die maatregelen zullen wellicht in de komende maanden een gunstig effect sorteren op de staatsuitgaven. Zullen deze maatregelen voldoende zijn? De vraag blijft voorlopig open. De regering heeft tijdens de commissiebesprekingen ook aangekondigd dat de verschillende organismen en instellingen verzocht werden saneringsplannen op middellange termijn in te dienen, met het oog op de beheersing van hun uitgaven en derhalve de vermindering van de toelagen tot herstel van het evenwicht, waarin de rijksbegroting voorziet.

Eens te meer zal moeten blijken of de inertie, die de meeste organismen en instellingen kenmerkt, niet de bovenhand zal halen en of het werkelijk tot saneringen zal komen. Op dit stuk spelen de verworven situaties dikwijls de rol van spelbreker en de beste regeringsintenties stranden vaak op de klippen van de onwil van de administratie om ook maar een iota te veranderen aan diep verankerde gewoonten. In dit geval zal de regering zeker andere initiatieven moeten nemen om de muur te slopen die de saneringen in de weg staat.

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, wil ik eindigen met een kort maar noodzakelijk overzicht van de artikelsgewijze bespreking en de stemmingen in de commissie.

Eerst is er de Rijksmiddelenbegroting:

Bij artikel 1 werd een amendement ingediend ter vervanging van bepaalde bedragen, omdat volgens de indieners de ingediende begroting niet meer zou stroken met de werkelijkheid. Na de uiteenzetting van de minister van Financiën, waarbij een *budget control* werd aangekondigd en waarbij de regering eventueel bepaalde gebruikte elementen zou kunnen herzien, werd het amendement verworpen.

De artikelen 2 tot en met 12 gaven geen aanleiding tot discussie en werden aangenomen.

Bij de tabel, sectie I, hoofdstuk I, artikel 37.01, werd eveneens een amendement ingediend, tot verhoging van de onroerende voorheffing met een symbolisch bedrag van 1 miljoen. Dit amendement werd eveneens verworpen.

Wat de Rijksschuldbegroting betreft, gaven de artikelen 1 tot en met 7 geen aanleiding tot discussie en werden aangenomen.

Het geheel van het ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1983 en het geheel van de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1983 werden aangenomen met 12 stemmen tegen 3. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de Vice-Eerste minister De Clercq.

De heer W. De Clercq, Vice-Eerste minister en minister van Financiën en Buitenlandse Handel. — Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, traditioneel loopt de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting uit op een diepgaand debat in de Senaat over de grote krachtlijnen van het begrotings- en financieel beleid van de regering en de op dat vlak bereikte resultaten.

De economische en financiële moeilijkheden van het land verlenen ongetwijfeld aan dit debat een grotere belangrijkheid dan ooit voordien. De werkzaamheden van uw commissie voor de Financiën zijn er het bewijs van en ik sta erop de rapporteur te feliciteren voor het uitstekende verslag en de leden van de commissie te danken voor het hoogstaand debat dat zij hebben mogelijk gemaakt.

Ik wens mijn uiteenzetting te beginnen met u de grote krachtlijnen in herinnering te brengen van het begrotings- en financieel be-

leid van de regering en de ter zake bereikte resultaten alvorens de voornaamste elementen van de Rijksmiddelenbegroting aan u even voor te leggen.

Het huidige begrotings- en financieel beleid, dat stoelt op een diagnose inzake de financiële toestand van het land, vindt zijn basis in de regeringsverklaring. De financiële toestand van het land wordt gekenmerkt, zowel in de privé-sector als in de openbare sector, zowel binnenlands als ten opzichte van het buitenland, door een bovenmatige schuld. Dit feit moet men goed voor ogen houden om de draagwijdte van het regeringsbeleid te beoordelen.

Dit beleid behelst een economisch luik, gewijd aan het herstel van de onevenwichten in de financiële structuur van de ondernemingen en in de betrekkingen met het buitenland, en een begrotingsluik, gericht op de sanering van de openbare financiën. De grote doelstellingen van bedoeld beleid bestaan dan ook in:

1° Het herstel van de rendabiliteit van de ondernemingen;

2° De sanering van de overheidsfinanciën;

3° Het herstel van het evenwicht inzake onze lopende verrichtingen met het buitenland.

Het is met opzet dat ik ze in die volgorde heb vermeld: die volgorde komt overeen met de economische logica. Van het succes van de ene doelstelling hangt het welslagen van de andere af.

Binnen het economische systeem dat wij kennen, zoals trouwens ook in andere systemen, is de basis van de verdeling van de verdienste koopkracht de door de ondernemingen gerealiseerde toegevoegde waarde bij de verkoop van hun produkten op de binnen- en buitenlandse markten. Opdat de ondernemingen hun produkten zouden kunnen verkopen, en aldus de koopkracht, die aan een ieder ten goede komt, zouden kunnen verdienen, moeten ze competitief zijn in termen van prijs en voortgebrachte kwaliteit. Hiertoe is het onder meer nodig dat de ondernemingen in staat zijn te investeren tegen een kostprijs die niet hoger ligt dan hun rendabiliteit.

De ondernemingen moeten in de voorwaarden worden geplaatst die het hen mogelijk maken een voldoende surplus te realiseren alsmede een maximum aan eigen interne en/of externe middelen te verzamelen om hun investeringen te financieren. Wij moeten beschikken over gezonde en rendabele ondernemingen. Dat heeft iedereen begrepen. Zo onder meer Pierre Mauroy, die onlangs duidelijk verklaarde: « Pour relever les défis nous avons besoin d'entreprises saines et capables de se développer. » Recenter nog, stemde Jacques Delors hiermee in: « Il faut transférer une partie de la richesse nationale au revenu des entreprises, faute de quoi elles ne seraient pas en mesure de réaliser les investissements nécessaires. » Deze regering staat dus niet alleen om het herstel van de ondernemingsrendabiliteit prioriteit te stellen. De keuze van de daarbij te volgen weg is dan ook duidelijk: de matiging van alle bedrijfskosten met onder meer een fiscaal beleid dat de groei begunstigt van het aandeel van de bedrijven in het nationaal inkomen en dat autofinanciering alsmede de financiering via risicodragend kapitaal stimuleert.

Er is meer. De oplossing voor het prangend probleem van de overheidsfinanciën is gebonden aan het lot dat wij onze bedrijven opleggen. Inderdaad, zonder een volgehouden groei van de economische activiteit is het onmogelijk de overheidsfinanciën werkelijk en diepgaand te saneren. De feiten tonen dit dagelijks aan en ze kunnen niet worden ontkend. Tussen de openbare financiën en het peil van de economische activiteit bestaat er een hechte sterke band. Wanneer de conjunctuur goed is, gebeurt de financiering van de openbare uitgaven zonder problemen. Verslecht de conjunctuur, dan gaat de financiële toestand van de overheid snel achteruit en dit des te sneller naarmate het gewicht van de schuldfinanciering het tekort zelf in de hand werkt.

In een context van langzame groei moeten de inspanningen gericht zijn op het keren van het tij. De neergang moet worden stopgezet, wil men vermijden dat de kwaal ongeneeslijk wordt.

Voilà pourquoi, le gouvernement a mis au point un plan d'assainissement des finances publiques. Ce plan tend à ramener en quatre ans le solde net à financer des pouvoirs publics à un niveau compatible avec les capacités de financement interne de l'économie. La réussite de ce plan est essentielle. D'elle dépend également la réalisation du troisième objectif du plan de redressement économique et financier: à savoir le rétablissement de l'équilibre dans nos opérations courantes avec l'étranger.

Celui-ci s'impose pour une série de raisons péremptoires. Tout déficit extérieur doit être couvert, soit par une réduction des réserves de change du pays, soit par un endettement vis-à-vis de l'extérieur. De plus, le déficit extérieur finit, dans la mesure où il persiste, par s'auto-alimenter: son financement par l'emprunt entraîne le paiement d'intérêts qui aggrave le mali des opérations courantes avec l'étranger.

Lorsque le déficit s'installe et s'amplifie, il fixe rapidement des limites à l'indépendance des autorités monétaires pour articuler leur politique monétaire et leur politique du crédit, sauf à accepter des dévaluations en cascade, dont chacun connaît les effets pervers. Aussi pour défendre la parité de la monnaie, lesdites autorités monétaires sont-elles contraintes de pratiquer des taux d'intérêt plus élevés qu'à l'étranger, de manière à retenir les capitaux dans le pays et à en attirer de l'extérieur. Tant que le déficit extérieur persiste, en d'autres termes, tant que notre balance courante de paiements, connaît des déficits aussi importants, il est vain de vouloir faire croire que l'on peut supprimer le recours à l'emprunt extérieur.

De plus, il serait inopportun de répandre l'idée que les autorités monétaires, d'une économie ouverte comme la nôtre, puissent fixer, en fonction de considérations purement internes, les taux d'intérêt et la politique du crédit prévalant dans les pays. Ceux-ci dépendent fortement du contexte international et de la politique suivie par les autorités compétentes des pays pour lesquels les contraintes extérieures jouent peu.

Quels sont les effets qu'a eus le plan de redressement économique et financier sur chacun des grands objectifs précités ?

Monsieur le Président, mesdames et messieurs, si les résultats engrangés jusqu'à présent vont dans l'ensemble incontestablement dans la bonne direction, il serait prématuré, voire même dangereux, de répandre dans l'opinion l'idée que le malade est guéri. La progression du mal a été en partie enrayée, mais la route à parcourir pour un rétablissement complet sera encore longue.

Venons-en si vous voulez bien maintenant au bilan.

Sur le plan de la rentabilité des entreprises, des calculs récents effectués par l'Ires sur la structure des prix d'output montrent un redressement marqué de la marge brute des entreprises au second trimestre de 1982. Dans une étude récente, la Kredietbank, analysant les perspectives bénéficiaires des entreprises en 1982, prévoit des bénéfices nets légèrement positifs. L'ampleur des émissions publiques d'actions nouvelles en 1982 — 22 milliards de francs actuellement contre 300 millions en 1981 — et l'ampleur du total des augmentations de capital — actuellement entre 45 et 50 milliards de francs en 1982 — contribuera au renforcement de cette évolution dans la mesure où les entreprises ont pu, de la sorte, améliorer leur structure financière et réduire ainsi leurs charges d'intérêt.

L'amélioration de la rentabilité des entreprises ne peut immédiatement faire sentir pleinement ses effets ni sur les investissements ni sur l'emploi. Toutefois, depuis quelques mois la propension à investir des entreprises s'est quelque peu redressée ainsi qu'en témoignent l'évolution des investissements déclarés par les assujettis à la TVA et les importations de biens d'équipement. De même, le taux de progression des demandeurs d'emploi s'est sensiblement tassé au fil des mois et reste nettement inférieur à celui prévalant en République fédérale d'Allemagne et aux Pays-Bas.

En ce qui concerne l'assainissement des finances publiques, il est indéniable que l'exécution du budget des dépenses propres à l'exercice 1982 s'inscrit dans la norme fixée par le gouvernement. Les crédits propres à l'exercice 1982 n'ont pas été sous-évalués. Les crédits supplémentaires afférents à l'exercice 1982 sont faibles en regard des années précédentes. A ce jour, les crédits supplémentaires propres à l'année 1982, qui avaient été estimés à 10,3 milliards dans l'exposé général, ont été ramenés à quelque 2 milliards. Pour ce qui est de recettes, l'année 1982 se clôturera probablement par de faibles moins-values qui, tout bien considéré, n'entraîneront pas une moins-value significative par rapport à l'estimation initiale. Du côté des recettes aussi, la comparaison avec les résultats des années précédentes est significative.

Tout permet donc de dire que le budget de 1982 sera exécuté de manière correcte.

Qu'en est-il du fait que le solde net à financer dépassera, en 1982, largement l'objectif fixé par le gouvernement ? Selon les dernières prévisions de la Trésorerie, le solde net à financer se situerait entre 512 et 515 milliards. Au cours des travaux de votre commission des Finances* et de ceux de la commission du budget de la Chambre des représentants, mon collègue le ministre du Budget et moi-même avons fourni une explication circonstanciée des raisons fondamentales de l'expansion plus grande que prévue de la dette publique.

En résumé, elle provient principalement de l'apurement en 1982 de retards accumulés en 1981 dans les paiements d'ordonnancement relatifs à des opérations propres à l'année 1981, de paiements effectués sur des ordonnancements relatifs à des crédits reportés d'années antérieures et, *last but not least*, surtout d'un recours plus impor-

tant que par le passé aux disponibilités des fonds budgétaires. En un mot, nous payons maintenant la facture d'opérations décidées dans le passé.

L'évolution récente de notre commerce extérieur selon les statistiques douanières et de la balance des paiements courants de l'UEBL établie par la Banque Nationale de Belgique montre une réduction du mali de nos opérations courantes avec l'étranger. La tendance à l'aggravation du déficit courant paraît infléchie.

Actuellement, selon la Banque Nationale, le déficit des opérations courantes de l'UEBL est estimé pour 1982 à quelque 145 milliards, soit au minimum 21 milliards, et probablement plus, de moins qu'en 1981. La réduction du déficit est encore plus significative lorsqu'on exprime ce déficit en pourcentage du PNB. En effet, il tomberait de 4,6 p.c. du PNB en 1981 à 3,7 p.c. en 1982 et cela malgré le poids accru des intérêts de la dette extérieure sur les paiements courants.

La disparition progressive à moyen terme de ce déficit, doit fournir une base solide à la réalisation des deux objectifs majeurs de notre politique monétaire: la stabilité des taux de change de la monnaie, donc la stabilité du franc belge, d'une part et des taux d'intérêt aussi bas que possible, d'autre part. Il y a lieu de reconnaître qu'au cours des dernières années, une relation conflictuelle s'est établie entre ces deux objectifs. Elle atteint un point aigu en 1981, lorsque la parité du franc n'a pu être maintenue qu'au prix d'interventions de soutien sur les marchés des changes de 315 milliards et aux prix de taux d'intérêts élevés records.

Il est clair, par contre, que, depuis le milieu de 1982, des progrès sensibles ont été enregistrés sur le plan tant de la stabilité des cours de change que des taux d'intérêt. Ces progrès ne constituent pas seulement un mieux provisoire, mais bien l'amorce du redressement à moyen terme du franc belge. Ceci ne veut toutefois pas dire que ce redressement se poursuivra sans accroc; non — je l'ai toujours dit et je le répète clairement — il proviendra d'une succession d'appréciations et de dépréciations, les premières l'emportant sur les secondes.

Le déficit de la balance des paiements courants ne pourra être en effet éliminé qu'à moyen terme. Il en résulte que des interventions de soutien sont appelées à se produire régulièrement et que des accès passagers de fièvre ne sont pas à exclure. Je dirais même qu'ils sont presque inévitables. Tant que notre pays continuera à enregistrer des déficits importants au niveau des opérations courantes, il y aura structurellement un excédent d'offre de francs belges sur les marchés des changes.

Cette offre supplémentaire devra être rachetée; il y aura donc des interventions en devises.

Je voudrais signaler que certains éléments montrent, par rapport à l'année précédente, un renforcement de la base de la stabilité de notre monnaie. A côté de la réduction du déficit des paiements courants, dont j'ai déjà parlé et qui est l'élément essentiel pour juger de la santé de notre franc, je voudrais attirer l'attention sur un fait. Depuis le début de 1982, et nous sommes presque à la fin de l'année, les interventions de soutien de la Banque Nationale sont substantiellement inférieures à celles de la même période de 1981. De même, l'écart entre les cours sur les marchés libre et réglementé, qui variait entre 10 et 12 p.c. — il a même atteint à un certain moment un sommet de 17 p.c. —, fluctue depuis quelques mois aux environs de 3 p.c.

Cela dit, je ne puis et ne veux nier que la Banque Nationale ait dû procéder récemment à des interventions sur les marchés des changes, dont l'ampleur ne s'explique pas uniquement par le déficit de nos paiements courants. Ces interventions ne peuvent non plus être expliquées par une évolution défavorable de la situation des taux d'intérêt en Belgique par comparaison avec le mouvement international. Car, si les taux d'intérêt belges ont sensiblement diminué ces derniers mois, ils ont en fait, suivi le mouvement international à la baisse. Vous connaissez le montant des interventions pour la semaine précédant celle qui vient de s'écouler ainsi que celui, très élevé, de cette dernière semaine. Les rumeurs entourant la réunion des ministres des Finances et celle des premiers ministres luxembourgeois et belge, entourés des ministres compétents en la matière, ont alimenté les supputations, les spéculations, et ont ainsi attisé le manque de confiance et la nervosité des marchés des changes. La semaine qui vient de s'écouler aura donc été mauvaise en ce qui concerne le taux des interventions.

Les interventions sont, au contraire, dues au fait que le florin a régulièrement atteint son cours plafond par rapport au franc belge. Il faut aussi remarquer que le compte courant de la balance des paiements des Pays-Bas accuse, en pourcentage du PNB, le plus grand excédent de la Communauté européenne, tandis que celui de l'UEBL reste largement déficitaire, malgré une amélioration sensible.

Que le franc français, la couronne danoise et la lire italienne enregistrent néanmoins une évolution un peu plus favorable ne tient pas en dernier lieu au niveau insupportable des taux d'intérêt qui y prévalent, alors que notre pays, au cours des mois écoulés, a exploité chaque marge de manœuvre pour abaisser au maximum les taux d'intérêt et réduire aussi à due concurrence les charges des entreprises. Ainsi, alors que les taux d'intérêt à court terme pratiqués en Belgique dépassent de 6 p.c. leurs homologues allemands, lesdits taux français sont supérieurs de 7 p.c. aux taux belges. L'évolution des grandeurs macro-économiques significatives plaide cependant en faveur du redressement du franc belge, même si celui-ci ne se produira probablement pas sans heurt.

Au court des derniers mois, les taux d'intérêt, et plus particulièrement ceux à court terme, ont été abaissés d'une manière significative. Ainsi, le taux d'escompte de la Banque nationale a été abaissé successivement à cinq reprises pour s'établir à 11,5 p.c. à dater du 12 novembre 1982. Dans son sillage, les intermédiaires ont réduit leur taux débiteur à court terme. De même, le pouvoir central a pu émettre des emprunts à des taux d'intérêts réduits; ce qui a permis une réduction des taux des crédits à l'investissement et au logement. Les taux d'intérêts belges ont pu suivre dans une mesure plus large que par le passé la baisse des taux sur les marchés internationaux.

Ce fait est tout à fait récent. Jusqu'il y a peu, en effet, les taux d'intérêt belges suivaient le mouvement international à la hausse, mais ils ne le suivaient pas, ou du moins d'une manière insuffisante, à la baisse. Cette situation appartient aujourd'hui au passé et nous n'avons qu'à nous en réjouir.

Mijnheer de Voorzitter, dames en heren, sta mij toe u vervolgens de belangrijkste elementen van de Rijksmiddelenbegroting en van de Rijksschuldbegroting voor het jaar 1983 voor te stellen. Traditioneel beschikt de Belgische Staat over drie financieringsbronnen om de totaliteit van de uitgaven te dekken: de opbrengst van de belastingen, de eigen niet-fiscale middelen en de schuldvorming die een gevolg is van de dekking van het verschil tussen zijn uitgaven en zijn inkomsten door leningen.

Sinds talrijke jaren worden de fiscale ontvangsten van de rijksmiddelen geraamd door middel van een globale macro-economische methode, uitgaande van de volgende elementen:

1° De herschatting van de fiscale ontvangsten van het lopende jaar gecorrigeerd om een geldige vertrekbasis te verkrijgen voor de toepassing van macro-economische methode;

2° Het conjunctuurverloop dat op het ogenblik van de opmaak van de begroting wordt verwacht voor het volgende jaar: het bepaalt de wijziging van de belastbare massa;

3° Het bestaande belastingstelsel, waarvan de progressiviteit wordt gemeten door de elasticiteitscoëfficiënt;

4° De invloed op de ontvangsten van het volgende jaar, van de autonome fiscale maatregelen die werden genomen tijdens de vorige jaren, tijdens het lopende jaar en die zullen worden genomen tijdens het volgende jaar alsmede van de strijd tegen de fiscale fraude.

Tenslotte, het bedrag van de ontvangsten die tijdens het volgende jaar worden afgestaan, geristorneerd en toegewezen wegens allereerste verplichtingen aangaande binnen het raam van de gemeenschappelijke markt zoals de ontvangsten afgestaan aan de EG, namelijk 18,5 miljard BTW, van de hervormingen van de instellingen (aan de gemeenschappen en gewesten geristorneerde ontvangsten) en van de Maribel-operatie (ontvangsten toegewezen aan de sociale zekerheid).

Voor het opmaken van de Rijksmiddelenbegroting voor 1983 werden de lopende fiscale ontvangsten geraamd op 1.209 miljard, uitgaande van de vermoedelijke ontvangsten voor 1982 (1.082,8 miljard) gecorrigeerd voor de invloed van een reeks factoren die geen uitstaans hebben met de endogene expansie van de belastbare massa, dit wil zeggen, deze ingevolge de economische groei, om een geldige uitgangsbasis te verkrijgen voor de toepassing van de macro-economische methode.

Sommigen zien in het feit dat de verwezenlijkingen voor 1982 waarschijnlijk lager zullen liggen dan de initiale ramingen, een factor van overschatting van de ontvangsten voor 1983. Dat is geenszins het geval voor zover de minwaarden het gevolg zullen zijn van een vertraging in de storting van de bedrijfsvoorheffing. U weet dat het ministerie van Financiën op het ogenblik 20 à 22 miljard bij de bron ingehouden bedrijfsvoorheffing niet ontvangt, omdat steden, gemeenten, parastatale instellingen en ook, gelukkig in zeer geringe mate, zekere privé-bedrijven de van hun werknemers bij de bron ingehouden bedrijfsvoorheffing niet storten in de Schatkist. Dat legt natuurlijk uit waarom er fiscale minderwaarden zijn. Dat laat ons toe te beweren dat zonder dit fenomeen er zeker geen fiscale minderwaarden zouden zijn in 1982.

Vermits dit een element is dat niets te zien heeft met de normale evolutie van de ontvangsten heeft het in principe geen invloed op de vergelijking vertrekbasis 1982-geraamde ontvangsten 1983, die gebeurt volgens de technieken en de procedure van de macro-economische raming van de ontvangsten.

De ontvangsten van 1982 moeten immers met deze (accidentele) factor worden gecorrigeerd om een geldige vertrekbasis voor de berekening van de ontvangsten 1983 te bekomen.

Conform de macro-economische ramingsmethode wordt vervolgens op die vertrekbasis het voorziene stijgingspercentage in waarde van het BNP (9 pct.) en de elasticiteitscoëfficiënt (1,2) toegepast.

De endogene stijging van de lopende fiscale ontvangsten bedraagt aldus 118,6 miljard. Bij ontstentenis van iedere andere factor zouden die ontvangsten voor 1983 dus 1.216,4 miljard bereiken.

Aangezien dit nochtans niet het geval is, werd dit bedrag aangepast om rekening te houden met de weerslag van de autonome fiscale maatregelen die vorige regeringen hebben genomen en die deze regering vorig jaar heeft genomen en ook in de toekomst nog zal nemen, met de strijd tegen de fiscale fraude en met de afstand en ristornering van ontvangsten.

Op die manier bekomt men de lopende fiscale ontvangsten van de rijksmiddelen voor 1983, namelijk 1.209 miljard. Door er de verwachte opbrengst van de fiscale kapitaalontvangsten (13,2 miljard) afkomstig van de successierechten aan toe te voegen, verkrijgt men de totale fiscale ontvangsten die ingeschreven zijn op de Rijksmiddelenbegroting voor 1983, namelijk 1.222,2 miljard.

Voor de berekening van de invloed van de autonome fiscale maatregelen op de ontvangsten van 1983, diende vooral rekening te worden gehouden met de gevolgen van de beslissingen die in 1982 werden genomen binnen het raam van het economisch en financieel herstelbeleid en van de maatregelen getroffen in het kader van de hervorming van het Wetboek van de inkomstenbelastingen.

Binnen het raam van het economisch en financieel herstelbeleid heeft de regering zoals u weet in 1982 een aantal maatregelen getroffen om het herstel en de verbetering van de rendabiliteit van de ondernemingen, hun investeringsbeleid en hun financiering met risicodragend kapitaal te begunstigen. Die maatregelen hebben de vorm aangenomen van een vermindering van de belastingdruk op de ondernemingen — denk aan de verlaging van de vennootschapsbelasting en aan de niet-verlenging van de solidariteitsbijdrage Sol I en Sol II — en van een aftrek op het belastbaar inkomen van de natuurlijke personen ten belope van het bedrag van de aankoop van en/of de inschrijving op aandelen van Belgische vennootschappen en/of deelbewijzen van erkende gemeenschappelijke beleggingsfondsen. De maatregelen veroorzaken in 1983 een verlies aan ontvangsten dat respectievelijk op 6,3 en 3,2 miljard kan worden geraamd.

Anderzijds met ingang van het aanslagjaar 1983 (inkomsten van 1982), wenst de regering te beginnen met de verwezenlijking van de hervorming van de inkomstenbelastingen van de natuurlijke personen, hervorming waarvan de beginselen zijn: Ten eerste, de aanpassing van de familiale progressiviteit van de belasting; ten tweede, de vermindering van de marginale aanslagvoeten; ten derde, het op gelijke voet behandelen van alle reële inkomsten.

De eerste fase van dat plan brengt in 1983 een verlies aan ontvangsten van ongeveer 2,5 miljard met zich mee. Dit is zeer weinig voor deze, zij het beperkte, herschikking van de inkomstenbelasting. Dat is zo weinig omdat wij, precies om de budgettaire impact van de herschikking van de inkomstenbelastingen zo gering mogelijk te houden, de afschaffing van de forfaitaire aftrek van 10.000 frank hebben voorgesteld. Hierdoor kwam een massa van 12,6 miljard vrij die, gevoegd bij de 2,5 miljard verlies aan ontvangsten dat wij bewust en vrijwillig hebben aanvaard, een enveloppe bood van circa 15 miljard om de eerste fase van de herschikking van de inkomstenbelasting te verwezenlijken in overeenstemming met het regeerakkoord en met de drie daarin vermelde doeleinden die ik daarnet heb herhaald.

Alle bestaande autonome fiscale maatregelen en de nieuwe maatregelen samen, zouden in 1983, zonder compenserende maatregelen, een verlies aan ontvangsten van 36,6 miljard tot gevolg hebben gehad.

Om dit verlies aan ontvangsten binnen budgettaire aanvaardbare perken te houden, moest in de regeringsoptiek tot een compenserende verhoging van bepaalde bestaande belastingen worden overgegaan. Deze aanpassing heeft de vorm aangenomen van een verhoging van de BTW op bepaalde producten, waarvan de opbrengst op 15 miljard werd geraamd en van een verhoging van de accijnsrechten op sigaretten.

De lopende niet-fiscale ontvangsten die op de Rijksmiddelenbegroting van 1983 werden ingeschreven, bedragen 55,1 miljard. De

daling in vergelijking met de vermoedelijke ontvangsten van 1982 (62,4 miljard) is vooral een gevolg van: 1° De verhoging van de risico's aan de gemeenschappen (3,7 miljard in 1983 tegen 0,9 miljard in 1982) en de vermindering van het aandeel van de Staat in de verrichtingen van de Nationale Bank van België, een gevolg van de daling van de rentevoeten.

Tot daar wat betreft de ontvangsten van de Staat die opgenomen zijn in de Rijksmiddelenbegroting voor 1983.

Als men de vergelijking maakt tussen de geraamde uitgaven, waarover ontegensprekelijk de minister van Begroting u meer zal zeggen, en de ontvangsten waarover ik nu heb gesproken, dan blijkt dat de totale netto-financieringsbehoeften voor 1983 — met andere woorden de stijging van de openbare schuld die door leningen moet worden gedekt —, 443 miljard bedragen.

Dat saldo, dat zowel in absolute waarde als in relatieve termen lager is dan dat van 1982, beantwoordt dus aan het streven van de regering om de openbare financiën geleidelijk aan te saneren. Dat doel — sta mij toe het nogmaals te herhalen — bestaat erin het tekort van alle openbare besturen, namelijk de Staat, de plaatselijke besturen en de sociale zekerheid, in vier jaar tijd terug te brengen tot een peil dat verenigbaar is met de interne financieringscapaciteit, dus met onze financieringsmogelijkheden op de binnenlandse markt en ten einde geen buitenlandse deviezen te moeten ontfangen. Dienaangaande wens ik te onderstrepen dat ieder van de drie voornoemde sectoren zijn bijdrage moet leveren tot het welslagen van dat doel, dit zonder toe te geven aan de grote verleiding om de last van de aanpassing op een andere sector af te wentelen.

Alvorens te besluiten, wens ik een thema aan te halen dat ieders bezorgdheid oproept: de evolutie van de werkloosheid en de vooruitzichten inzake werkgelegenheid. Een en ander is inderdaad meer dan zorgwekkend.

Ik zei daarnet dat bij ons het stijgingstempo lager ligt dan in sommige buurlanden, maar dat is een schrale troost voor onze nationale gemeenschap en inzonderheid voor degenen die getroffen worden door de werkloosheid.

De werkloosheid begint inderdaad op het gedrag van alle particulieren te drukken: deze schrikken er meer en meer voor terug verbintenissen op lange termijn aan te gaan, dit wegens de vrees, die zich hoe langer hoe dieper instelt, dat zij niet meer in staat zouden zijn het hoofd te bieden aan de financiële verplichtingen die eruit kunnen voortvloeien. Daarom, maar vooral ter wille van de pijnlijke toestanden die op het menselijk vlak het gevolg zijn van de werkloosheid, moeten wij tot elke prijs de middelen zoeken en vinden om de huidige trend in de werkloosheid op duurzame wijze af te remmen en vervolgens om te buigen. Daarbij moet ik in herinnering brengen dat, zoals de toegevoegde waarde, de werkgelegenheid zich op een natuurlijke wijze uitbreidt wanneer er economische groei is en wanneer de ondernemingen gezond en welvarend zijn.

Gezien de omvang van het probleem en rekening houdend met de huidige economische groeivoorzichten, die niet goed zijn, spreekt het vanzelf dat maatregelen moeten worden getroffen om het creëren van nieuwe betrekkingen te bevorderen.

Het is zeker niet door de ondernemingen nieuwe lasten op te leggen dat wij er zullen komen. Integendeel, hierdoor zal enkel het aantal faillissementen en sluitingen van ondernemingen worden vergroot, met een verdere vernietiging van werkplaatsen tot gevolg. Het is evenmin door te allen prijze de koopkracht te willen verdedigen dat wij er zullen komen. Het is slechts door de ondernemingen in de best mogelijke voorwaarden te plaatsen om, zowel op de binnen- als op de buitenlandse markten, aan de buitenlandse concurrentie het hoofd te kunnen bieden, dat wij erin zullen slagen de voorwaarden te scheppen die, op termijn, een grotere werkgelegenheid in de hand zullen werken. Maar dat is ook niet voldoende.

Tussen de actieve en niet-actieve bevolking moet vandaag meer dan ooit een weloverwogen solidariteit worden geschapen. De globale beloning van de factor arbeid moet anders worden verdeeld en zodanig worden berekend dat de rendabiliteit van de onderneming onaangestast blijft.

In hun eigen belang en in het kader van een noodzakelijke solidariteit moet van de werknemers worden verkregen dat zij een beetje van hun koopkracht opofferen, opdat een groter gedeelte van de niet-actieve bevolking tot de arbeidsmarkt toegang zou krijgen. Dit is wat de regering heeft voorgesteld wanneer zij aan de sociale partners heeft gevraagd de matiging van de groei van de loonmassa te doen gepaard gaan met een andere verdeling van de beschikbare arbeid. Die inspanning werd door de regering zorgvuldig afgewogen om de actieve leden van de bevolking niet te ontmoedigen en opdat de inlevering die wordt gevraagd — zij is onaangenaam, wij zijn ons daarvan zeer goed bewust — zou leiden tot het scheppen van nieuwe banen, zonder vernietiging van bestaande arbeidsplaatsen.

Om te eindigen zou ik een beroep willen doen op het gezond verstand van onze bevolking. Dat gezond verstand heeft van ons land een der rijkste ter wereld gemaakt en het is gesteund op onze werkelijkheidszin en ons verantwoordelijkheidsgevoel. Wij moeten afzien van de gemakkelijheidshouding die erin bestaat de anderen verantwoordelijk te stellen voor de moeilijkheden die wij kennen en voor de crisis die wij doormaken. Laten wij de moed hebben om de werkelijkheid onder de ogen te zien en te erkennen dat de weg die door de regering werd gekozen, al is hij hard en moeilijk, de enige mogelijke is.

In Europees verband zien wij dat zowel de Griekse, als de Franse, de Westduitse, de Deense en de Nederlandse regeringen, net als de Belgische regering, ongeacht hun politieke kleur of samenstelling, zij het met accentverschuivingen en rekening houdend met plaatselijke omstandigheden, streven naar een grotere convergentie van de economische, sociale, financiële, monetaire en budgettaire politiek in de Europese Economische Gemeenschap. Mogen wij in dit licht dan wel betwisten dat de weg die wij volgen om uit de moeilijkheden te geraken de enig mogelijke is?

Laten wij ook op onze hoede zijn voor elk overmatig optimisme. De kuur zal lang en pijnlijk zijn voor iedereen.

De tijd is rijp om te zaaien. Laten wij onze kansen op een goede oogst niet verspillen door een ziekelijk ongeduld om, zoals wij vaak gedaan hebben in het verleden, alles ineens en onmiddellijk te willen verkrijgen.

Laten wij integendeel verder ons gezond verstand gebruiken en samen een inspanning leveren om uit het slop te geraken. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Delmotte.

M. Delmotte. — Monsieur le Président, monsieur le Vice-Premier ministre, chers collègues, je voudrais d'abord témoigner de notre gratitude et adresser nos félicitations au rapporteur, M. Vermeiren, surtout pour sa leçon de réalisme. Il a voulu attirer notre attention sur la nécessité de synchroniser nos actions avec les rapides et bouleversantes évolutions, d'avoir une vision un peu plus prospective et, même, de s'élever parfois du présent.

J'ai souhaité, pendant ma récente période d'incapacité, d'avoir comme livre de chevet l'ouvrage du professeur Schrans, que le rapporteur a cité avec bonheur. Ce propos liminaire a été pour nous un agréable rappel des choses, mais j'y reviendrai tout à l'heure quand je parlerai du gouvernement auquel des membres de votre famille politique participent.

Il est vrai, en effet, que nous entamons aujourd'hui un débat d'une importance particulière. Nous pourrions manifester une certaine émotion — même si on ne l'accueille pas favorablement — à l'appel qui vient d'être lancé. Nous pourrions y être sensibles s'il n'était une feuille libérale francophone qui, chaque jour, par la voix d'un éditorialiste de talent, fait appel à la conscience, non pas de tous les Belges mais seulement de quelques-uns des personnages qui siègent en permanence au 16, rue de la Loi.

Depuis jeudi dernier, il y a un an que l'équipe social-chrétienne-libérale de MM. Martens et Gol a accédé au pouvoir. Qu'on le veuille ou non, les anniversaires sont toujours l'occasion de bilans. La discussion des ajustements à apporter au budget 1982 et au budget 1983 nous donne aujourd'hui l'occasion de dresser, comme vous l'avez fait, monsieur le Vice-Premier ministre au nom du gouvernement, l'état de la situation du pays, que ce soit sur le plan économique, budgétaire, social ou politique.

Nous avons fait, très objectivement, certaines constatations qui vont dans le même sens que celles que vous avez faites tout à l'heure, monsieur le ministre. Nous nous garderions bien d'opposer un quelconque propos à certaines de vos déclarations, notamment en ce qui concerne, en matière économique, la compétitivité, que vous avez citée comme objectif essentiel.

Lors de votre déclaration gouvernementale, à la fin décembre 1981, vous nous avez dit que la politique de redressement que vous comptiez mettre en œuvre passait par une compression des coûts et donc un redressement de la compétitivité de nos entreprises.

On doit objectivement reconnaître qu'en ce domaine — et vous l'avez souligné tout à l'heure — des résultats semblent avoir été atteints, mais il faut aussi faire remarquer que, d'une part, vous n'avez pas là renversé une courbe conjoncturelle mais simplement accompagné et peut-être amplifié un mouvement qui s'était amorcé dès 1978 pour s'accélérer à l'automne 1981.

D'autre part — et ce phénomène est inquiétant — les trois derniers mois de cette année paraissent moins bons et la courbe de

compétitivité, si je m'en réfère aux spécialistes, marque une légère tendance à la baisse.

Je ne veux pas faire preuve ici de sentiments pessimistes, ni non plus manifester une quelconque « sinistrose », si tant est que le terme s'impose en pareil cas, mais simplement verser dans l'objectivité qui a présidé d'ailleurs, nous semble-t-il, monsieur le Vice-Premier ministre, à votre propos.

L'autre axe de votre politique est la relance de notre économie par le biais des exportations.

A ce propos, plus d'un ministre du gouvernement a, je le crains, un peu trop rapidement lancé des communiqués de victoire. Il est légitime, en effet, de s'interroger sur le bien-fondé d'une telle politique qui repose plus sur un pari que sur une analyse réelle de la conjoncture internationale. Les politiques restrictives des grands pays, Etats-Unis en tête, et l'impasse au fond de laquelle se débat une série de pays du tiers monde ont amené une légère réduction du commerce international en 1982 et les perspectives pour 1983 ne sont guère plus encourageantes.

Sur le plan national, les données sur lesquelles le gouvernement s'appuie pour annoncer de meilleurs résultats sont sujettes à caution parce qu'elles n'intègrent pas encore certaines séries statistiques; vous l'avez d'ailleurs reconnu tout à l'heure. Ainsi, rien ne dit qu'une fois toutes les informations collectées — et nous éprouvons le même doute que celui que vous soulignez —, l'amélioration de la balance commerciale se révélera effective. Même, si c'était le cas — et cela, vous ne l'avez pas souligné, monsieur le Vice-Premier ministre! — cela démontrerait que le pouvoir d'achat de notre population s'amenuise et que la cause réelle serait, sans doute, plus à chercher du côté d'une régression des importations que d'une augmentation des exportations.

J'en viens aux investissements.

L'ensemble des mesures que vous avez prises en faveur des entreprises et qui ont, en définitive, pour effet d'accroître leur marge de profits, comme par exemple l'abandon de l'impôt de solidarité, la baisse du taux de l'impôt des sociétés ou l'octroi de stimulants fiscaux, auraient pu laisser croire que l'année 1982 allait être marquée par une relance vigoureuse des investissements.

C'est tout le contraire qui s'est produit et le patronat, auquel aucune mesure coercitive en matière d'investissement n'a été imposée, a refusé de jouer le jeu. Vous enregistrez là un échec cuisant et sans doute dramatique pour le redressement de notre économie.

Les dernières enquêtes disponibles, qu'elles proviennent de la Banque Nationale ou de l'Institut de Recherche économique et sociale de l'Université de Louvain, sont là pour le prouver: la remontée du niveau des investissements attendue par le gouvernement ne s'est pas produite en 1982 et les perspectives paraissent encore plus sombres pour 1983.

En définitive donc, on assiste à un redressement précaire de la compétitivité, les résultats en matière de balance commerciale sont contestables et l'échec est patent dans le domaine des investissements. Voilà pour les objectifs que le gouvernement voulait atteindre, mais il faut aussi s'interroger à propos du prix qu'il a fait payer à la population pour ces très maigres résultats.

Vous avez parlé, monsieur le Vice-Premier ministre, de l'inflation et du franc.

Tout d'abord, l'inflation, dernier domaine où notre économie se comportait de manière satisfaisante, a fait un bond en avant à la suite de la dévaluation de février, et si nous ne sommes pas encore parmi les pays aux taux d'inflation les plus élevés, nous ne sommes plus non plus, comme par le passé, parmi les pays aux taux les plus bas.

Le franc ensuite, au contraire de ce que l'on pouvait attendre à la suite des deux réajustements monétaires de cette année, continue à se trouver dans une situation difficile au sein du système monétaire européen nécessitant à nouveau d'importantes interventions de la Banque Nationale.

J'ai compris tantôt que vous étiez très justement et légitimement inquiet, étant donné les responsabilités qui sont les vôtres, monsieur le Vice-Premier ministre. Mais n'est-il pas vrai que la semaine dernière, c'est par 19 sinon 20 milliards que s'est élevée l'intervention de la Banque Nationale pour le support indispensable du franc?

Enfin, tous les indicateurs concordent pour estimer que les revenus diminueront en 1982. Mais, — et ceci donne un éclairage significatif de la nature de la politique que vous menez —, si les revenus

des salariés et des indépendants sont à la baisse, c'est loin d'être le cas pour les revenus de la propriété. A nouveau cette tendance se confirmera à coup sûr l'année prochaine. Je n'en veux pour preuve que la décision du gouvernement d'autoriser pour 1983, une augmentation des loyers supérieure à l'augmentation autorisée pour les revenus.

La baisse des revenus a, bien entendu, une répercussion sur la consommation qui s'est effondrée en 1982. Le dernier communiqué mensuel du ministère des Finances qui montre que les rentrées de la TVA sont au même niveau en octobre 1982 qu'en octobre 1981, est là pour en attester.

Vous avez évoqué le chômage et vous avez souligné, monsieur le Vice-Premier ministre, l'attention spéciale que vous portez à ce problème.

Hausse des prix, diminution des revenus et de la consommation, tout cela conduit, bien entendu, à une aggravation du chômage dont l'exposé du ministre des Finances repris au rapport cache l'importance. En effet, à l'occasion de son exposé introductif et lors de la description de la situation de l'emploi en Belgique, le ministre a relevé un recul de la progression du nombre de chômeurs complets indemnisés en se gardant bien de citer les chiffres globaux qui révèlent que cette catégorie de sans-emploi — sans doute mes collègues y reviendront-ils — comptait en novembre 1982, 473 000 personnes soit près de 65 000 de plus que l'année passée à la même époque. A cela il faut ajouter 127 000 prépensionnés, 135 000 demandeurs d'emploi; en tout, plus de 700 000 personnes sont touchées dans leur revenu et dans leur dignité par l'inactivité forcée.

Au-delà de la litanie des chiffres — vous en avez parlé avec émotion, je le reconnais — il y a des hommes et des femmes, des jeunes qui souffrent de ne pouvoir prendre la place qui leur revient dans notre société; c'est cela, le drame quotidien du chômage dont vous ne semblez pas vouloir prendre conscience et qu'en tout cas votre politique, au plan économique, un an après sa mise en œuvre, n'est pas parvenue à endiguer.

En ce qui concerne la situation budgétaire, les résultats du gouvernement sont tout aussi peu probants.

Je veux tout d'abord passer en revue le budget de 1982, auquel vous avez fait très longuement allusion tout à l'heure. J'y suis extrêmement attentif.

Je voudrais tout d'abord, rappeler les propos du Premier ministre à l'occasion de la déclaration gouvernementale du 13 décembre 1981.

« Le gouvernement s'engage, disait-il, à déposer un budget 1982 dont le déficit courant sera limité à 200 milliards, en conformité avec la recommandation de la Commission des Communautés européennes en date du 22 juillet 1981. »

La déclaration gouvernementale, quant à elle, précisait: « Il conviendra de réduire de moitié, sur une période de quatre ans, le déficit du secteur public, de manière à éliminer les recours à des emprunts à l'étranger. Ceci implique que le déficit de l'ensemble du secteur public soit réduit de 1,5 à 2 p.c. du PNB par an. »

Un an plus tard, en confrontant vos intentions à la réalité des chiffres, que constatons-nous?

Le budget 1982, déposé en avril, présentait un déficit des opérations courantes qui se situait au niveau de 252,7 milliards, soit en croissance de plus de 25 p.c. par rapport à ce que le gouvernement annonçait quatre mois plus tôt. A ce moment, vous nous avez assuré que les estimations gouvernementales étaient correctes, notamment parce que le budget avait été établi de manière tardive, ce qui lui permettait d'assimiler des ajustements budgétaires qui, habituellement, étaient intégrés plus tard.

Sans être entendue, — je m'en souviens très bien et je m'en suis même fait l'écho à cette tribune — l'opposition a alors fortement contesté vos prévisions, notamment à propos de l'estimation de l'évolution du PNB en 1982, que vous reteniez pour calculer les recettes fiscales. Nous jugions également que les opérations de trésorerie aggraveraient fortement le solde net à financer, alors que vous vous refusiez à les faire entrer en ligne de compte.

Ainsi, en avril, vous avez maintenu l'estimation du solde net à financer à 10,9 p.c. par rapport au PNB, ce qui vous permettait d'annoncer un redressement des finances publiques dans le sens de la voie tracée en décembre 1981.

En juillet, lors de la présentation du budget 1983, le gouvernement a persisté, sans doute plus pour des motifs d'ordre politique qu'au départ d'estimations fiables — n'étions nous pas à quelques

semaines des élections communales? — à soutenir devant l'opinion publique que le redressement des finances publiques était entamé. Tout le monde se souvient de la démonstration faite par le Premier ministre au moyen d'un graphique qui, après un pic, redescendait, enfin, vers des niveaux de déficit acceptable.

Si l'on examine les ajustements pour le budget 1982 que vous nous présentez maintenant, on constate d'abord que vous demandez des crédits supplémentaires pour les dépenses d'un montant de 20,7 milliards, donc que le déficit des opérations courantes est porté à 273,5 milliards.

On est loin de l'engagement — dont je vous parlais il y a quelques instants — pris par le gouvernement il y a un an, de limiter le déficit à 200 milliards. La Recommandation des Communautés européennes n'a donc pas été respectée.

Ensuite vous avez bien dû reconnaître le déficit des opérations de trésorerie, déficit qui porte le solde net à financer selon les textes que vous nous soumettez à 463,8 milliards, soit 12 p.c. du PNB. Dans cette hypothèse, l'effort d'assainissement des finances publiques est extrêmement réduit et vous ne rencontrez certes pas votre objectif de compresser le solde net à financer de 1,5 p.c. à 2 p.c. par an.

Mais malheureusement, ces prévisions catastrophiques de déficit pour 1982 sont très probablement encore en dessous de la réalité. Tout le monde en est convaincu, même le gouvernement qui l'a implicitement reconnu lors des travaux en commission mais qui se refuse à l'acter publiquement, comme l'opposition le lui a demandé, en actualisant dès maintenant les différents tableaux qui se trouvent dans l'exposé général du budget des Voies et Moyens.

Ceci est particulièrement grave parce que nous sommes tous ici, majorité comme opposition, en train de débattre d'estimations budgétaires qui sont entièrement dépassées; nous pouvons donc légitimement les uns et les autres nous interroger sur l'utilité réelle de nos travaux et nous poser des questions à propos du dédain dans lequel le gouvernement tient l'institution parlementaire.

Toutes les données ajustées que vous nous soumettez à propos du budget 1982 sont sujettes à contestations. Les recettes courantes sont sans doute sous-estimées d'environ 10 milliards et celles de capital de 1 milliard, les dépenses courantes seront, elles, supérieures de plus ou moins 25 milliards par rapport au budget ajusté et les dépenses de capital supérieures de 5 milliards au budget initial, nous le verrons prochainement. Le déficit des opérations de trésorerie voisinerait lui sans doute les 25 milliards. La somme de tous ces nouveaux ajustements conduit à ce que le solde net à financer pour 1982 se situera autour de 510, 520 milliards, solde qui, malgré votre volonté affichée, j'en conviens, de rétablir l'équilibre des finances publiques, sera plus important que celui de 1981. Au contraire de toutes vos allégations pour 1982, vous n'avez donc pas, loin s'en faut, redressé la situation de nos finances publiques. C'est ce que je tenais à prouver.

Pour en terminer avec le budget 1982, je voudrais souligner les contradictions maintenant devenues habituelles dans le langage de la famille libérale entre le moment où elle est dans l'opposition et celui où elle est au pouvoir. Le PRL et le PVV ont axé une large partie de leur dernière campagne électorale législative sur le thème de la réduction de la pression fiscale et ont même exigé que ce précepte soit inscrit dans la déclaration gouvernementale puisque le Premier ministre nous a dit «qu'il n'y aurait pas d'alourdissement de la pression fiscale et parafiscale globale». Les chiffres contenus dans les rapports des travaux de la commission de la Chambre vont dans un tout autre sens, puisque la pression fiscale passe, en données brutes, de 28,8 p.c. en 1981 à 29,9 p.c. en 1982 et sera de 30,2 p.c. en 1983.

Ici encore, comme en matière de redressement des finances, il y a loin des promesses annoncées par le gouvernement à leurs réalisations.

J'en viens au budget 1983.

Si le budget 1982 se clôture avec un déficit nettement supérieur à celui annoncé par le gouvernement, nous pouvons également avoir de sérieuses inquiétudes quant à la réalité des données qui sont fournies pour le budget 1983.

Une première source d'incertitude provient de la précarité des estimations de 1982 qui sont à la base, notamment du calcul des recettes par la méthode macro-économique; je n'y reviens plus.

Mais il est aussi fort probable que les estimations que vous avancez pour l'évolution du PNB en 1983 soient elles aussi trop optimistes, et ce, parce que, ainsi que je l'ai montré plus haut, la conjoncture économique ne se redressera malheureusement pas de manière notable en 1983.

Ainsi, vous escomptez une croissance du PNB en valeur de 9 p.c. alors que toutes les prévisions des conjoncturistes sont actuellement en dessous de cette barre, l'Ires allant jusqu'à annoncer une croissance de 7,2 p.c. seulement.

Ce mauvais comportement du PNB, s'il affectera les rentrées fiscales, aura aussi inmanquablement un impact sur les dépenses qui seront à la hausse, notamment dans le domaine social. Ainsi, il semble bien que votre estimation de 538 000 chômeurs complets et indemnisés sur laquelle vous vous appuyez pour calculer le montant global des indemnités à verser en 1983, soit sous-estimée de quelque dizaines de milliers d'unités, 25 000 nous semble-t-il.

A nouveau, en 1983, le solde des opérations courantes et le solde net à financer se situeront certainement à des niveaux plus élevés que ceux que vous annoncez compromettant ainsi une nouvelle fois l'effort de redressement des finances publiques.

D'ailleurs, en dépit de ses dénégations, il semble que le gouvernement soit conscient de cette situation puisque, si de nouveaux pouvoirs spéciaux sont demandés, il apparaît qu'ils seront cantonnés dans le domaine budgétaire.

Je voudrais maintenant dire quelques mots sur la politique sociale de ce gouvernement. Je m'attarderai plus spécialement aux effets de mesures prises tout au long de cette année, car peut-on parler d'une réelle politique sociale dans le chef de cette coalition? En ce qui nous concerne, la réponse est négative, et je crois savoir que si cette question devait être posée à nos concitoyens, ils seraient, dans leur grande majorité, d'accord sur notre analyse. Je pense aux travailleurs de tous âges, tant du secteur public que ceux des entreprises privées, aux familles, aux chômeurs, aux allocataires sociaux, aux pensionnés, aux invalides, aux malades, et j'en passe. Tous ceux-là subissent depuis plus d'un an votre politique menée à coups d'arrêts de pouvoirs spéciaux réclamant sans cesse des efforts supplémentaires, imposant de nouvelles restrictions, supprimant des droits et réduisant le pouvoir d'achat.

Les travailleurs ont d'abord été privé de la liaison automatique des salaires à l'indice des prix à la consommation. A cause d'un contrôle assez lâche sur les prix et compte tenu de certaines augmentations de taxes indirectes, ils ont ainsi vu diminuer automatiquement leur pouvoir d'achat. Certains d'entre eux connaîtront des diminutions supplémentaires soit par conventions, ou au moyen de retenues opérées directement. C'est notamment le cas des travailleurs du secteur public.

Pour 1983, vous leur promettez la continuation de l'indexation forfaitaire pendant le premier semestre et, ensuite, un système de lissage d'index qui causera un tel décalage entre l'augmentation du coût de la vie et l'adaptation des revenus des travailleurs que ces derniers seront à nouveau les victimes de l'opération.

Les familles sont également mises à contribution depuis votre arrivée au pouvoir, et ce malgré les mâles déclarations du président d'un des partis de la majorité. On a abandonné l'idée de la suppression des allocations familiales à l'enfant unique mais, en pratique, les mesures adoptées arriveront à la pénalisation de ce type de famille.

J'ai rappelé tout à l'heure que, fin novembre, on comptait 473 663 chômeurs dont 256 599 femmes et 151 000 jeunes. En 1982, ce fut le rabotage de leurs revenus et plus particulièrement des revenus des cohabitants qui sont, pour la plupart, des jeunes et des femmes.

En 1983, la même politique sera poursuivie. Vous continuerez à diminuer leurs revenus sans mettre en œuvre une réelle politique d'encouragement de l'emploi.

Je ne vous cacherai pas que j'attends avec une certaine impatience la date du 15 février 1983 afin de connaître les résultats des discussions au niveau des commissions paritaires sur la réduction de la durée du travail. En date du 17 décembre 1982, le journal *La Libre Belgique* annonçait la liste des commissions où des accords ont été acquis. Je m'en réjouissais, mais il faut bien constater qu'il s'agit de celles portant sur de petits secteurs donc ayant peu d'effet sur l'emploi. Mais pour de gros secteurs comme la sidérurgie — 40 000 travailleurs —, les fabriques métalliques — 300 000 travailleurs —, la construction — 250 000 travailleurs —, le commerce de détail indépendant — 100 000 personnes —, les banques — 45 000 —, les négociations ont échoué. Quant aux commissions qui ne se sont pas réunies, certaines attendent les résultats d'autres négociations; c'est le cas des employés. D'autres ont demandé à ne pas discuter.

Dès à présent, il faut être réaliste et dire que cette négociation est un échec. C'est la montagne qui accouche d'une souris et, le 15 février, le gouvernement qui, rappelons-le, a déjà repoussé une première fois l'échéance du 10 décembre devra adopter une attitude claire et prendre une décision. Le pourra-t-il?

En ce qui concerne les mesures mises en œuvre pour lutter contre le chômage, nous attendons toujours que le ministre de l'Emploi et du Travail nous expose de façon détaillée, et chiffrée si possible, les résultats de sa politique après neuf mois de fonctionnement et ses résultats sur la diminution du chômage.

Les pensionnés et prépensionnés, quant à eux, se verront obliger de continuer à verser des cotisations spéciales et ils n'auront pas droit — la décision vient de sortir — à la prime de bien-être de 800 francs qui était versée chaque année. La mise en place au 1er janvier 1983 du système des prépensions de retraite continuera, comme nous l'avons déjà dit de nombreuses reprises, à diminuer sensiblement les revenus de ces personnes.

Enfin, les nouveaux tickets modérateurs et l'augmentation de ceux qui existaient vont rendre un peu plus lourd encore le poste « santé » dans le budget des individus et des ménages frappés par la maladie. Pour ceux qui étaient reconnus comme Vipo, le gouvernement a même abandonné la gratuité relative qui leur était garantie. C'est intolérable, car cette augmentation survient au moment où il fait de plus en plus difficile à vivre pour des personnes qui doivent supporter, elles aussi, l'augmentation des prix et des taxes, et notamment celle des produits énergétiques.

Bien que l'hiver n'ait pas encore été trop rude jusqu'à ce jour, déjà des drames de la pauvreté se déroulent quotidiennement. Nous sommes nombreux à être sollicités pour intervenir auprès des sociétés d'électricité qui disposent à présent d'un service spécial qui s'occupe des coupures de courant, des milliers de personnes n'étant plus à même d'honorer leurs factures. L'électricité étant coupée, les gens ne peuvent plus se chauffer. A la sortie de l'hiver 1982, la pauvreté aura regagné beaucoup de terrain dans ce pays dit civilisé qu'est la Belgique. La responsabilité du gouvernement à l'égard de ces malheureux est écrasante. Si on exclut en effet de plus en plus de personnes des systèmes de sécurité sociale, celles-ci sont envoyées au CPAS qui, eux aussi, sont privés de ressources et de moyens d'action et, dès lors, ne peuvent plus agir.

Je terminerai cette partie sociale de mon intervention en émettant quelques considérations sur la politique hospitalière menée par le ministre. Cette politique est conçue sur un plan national — faut-il le rappeler à tous ceux qui, ici, furent légion à voter ces lois —, alors que les spécificités communautaires ont été reconnues par les lois d'août 1980. Il serait bon aussi de le rappeler à un certain ministre de ce gouvernement. Cette politique est inspirée exclusivement par des considérations budgétaires, elle est déséquilibrée et pénalise l'infrastructure hospitalière wallonne et publique. Je ne citerai que l'exemple des deux centres médico-techniques pour ouvriers mineurs que vous vouliez supprimer. Après les réactions que ces fermetures suscitaient vous acceptez de postposer de deux ans l'échéance en soumettant ce report à une reconversion dont on ignore les termes. Mais cette mesure est très hypothétique.

Ainsi donc, en matière hospitalière, comme dans la sécurité sociale et l'assistance sociale, l'emploi et le chômage, vous continuez dans la mauvaise voie que vous avez empruntée il y a quelques mois. La population est de plus en plus éprouvée par les mesures que vous adoptez sous le couvert des pouvoirs spéciaux. La population se lasse de votre politique, car elle n'en perçoit aucun résultat positif dont elle retirerait un maigre profit. Il n'y a rien de plus décourageant que de produire des efforts inutiles, il n'y a rien de plus révoltant que de constater que ces efforts sont injustement répartis, déséquilibrés et sans effets.

Les hommes et les femmes de ce pays sont courageux et disposés à l'effort, ils l'ont prouvé. Ils n'ont de leçon à recevoir de personne et, comme le soulignait un délégué syndical sidérurgiste, en plus du courage et du sens du sacrifice, ils ont une grande qualité : la patience. Mais cette patience à des limites que le gouvernement, s'il continue comme cela, finira très prochainement par franchir et alors, on assistera à un mouvement irréversible de rejet des « décideurs » actuels.

Échec de la politique gouvernementale en matière économique, absence d'un réel redressement dans le domaine des finances publiques, politique sociale qui pèse principalement sur les plus défavorisés, voilà le premier bilan, fort sombre, d'une année marquée par la présence au pouvoir de l'équipe Martens-Gol.

Au cours de ces douze mois, surtout parce qu'il disposait de pouvoirs spéciaux qui masquaient ses divisions internes, le gouvernement a eu la possibilité de prendre un certain nombre de décisions qui, faut-il le dire, se sont révélées injustes et inefficaces.

Aujourd'hui, cependant, l'opposition est en droit de se demander si le gouvernement n'est pas entré dans une phase de crise permanente qui conduira tôt ou tard à une paralysie complète de son action.

N'avons-nous pas entendu des appels angoissés du président du PSC à la cohésion de la coalition gouvernementale? Le ministre des Affaires économiques ne s'est-il pas laissé aller à des déclarations aussi malveillantes qu'inexactes à propos des salaires et des rémunérations des travailleurs wallons de la sidérurgie? Le principal parti soutenant l'équipe actuellement au pouvoir, le CVP pour ne pas le nommer, n'a-t-il pas demandé une renégociation de l'accord gouvernemental soutenu en cela par M. Marc Eyskens, mais désavoué par le Premier ministre, lui-même CVP? Il faudrait que vous nous disiez, messieurs, qui gouverne encore réellement et qui dirige ce gouvernement de pacotille.

M. W. De Clercq, Vice-Premier ministre et ministre des Finances et du Commerce extérieur. — Le gouvernement!

M. Delmotte. — Le président du PRL n'a-t-il pas déclaré que le CVP sortait de son rôle de parti de la majorité en se laissant aveugler par ses fétiches communautaires? Ce n'est pas moi qui l'ai dit, messieurs! Un chef de cabinet francophone aux Affaires économiques n'a-t-il pas démissionné parce qu'il n'était plus en accord avec la politique qui y était menée par M. Eyskens? M. Knoops et Eyskens n'ont-ils pas procédé chacun de leur côté à une même nomination parce qu'ils ne parviennent pas à tomber d'accord sur la répartition de leur compétence?

Ces quelques événements, ils sont d'une brûlante actualité puisque relevés au cours de la semaine écoulée, sont significatifs, à la fois de la détérioration du climat au sein de la majorité et de son incapacité à résoudre les problèmes qui lui sont actuellement posés, notamment dans le domaine sidérurgique.

Dois-je encore rappeler que pour les socialistes, des solutions alternatives existent à la politique gouvernementale? Dans quelques semaines, nous déposerons des propositions de loi dans tous ces domaines.

M. Vangeel. — Enfin! On les attend.

M. Delmotte. — Nous empêcherons ainsi M. Michel ou tout autre président de parti d'aller claironner, tous azimuts, que les socialistes n'ont pas d'alternatives.

Plus de compétences aux régions, une réelle réduction du temps de travail, une relance s'appuyant sur notre tissu industriel, voilà quelques-uns des axes d'une action qui permettrait un réel redémarrage de notre économie et assurerait donc une lutte efficace contre ce fléau qu'est le chômage.

Les projets qui sont sous-tendus par votre budget pour 1983 vont dans un tout autre sens, et, à titre d'exemple, plutôt que de sauvegarder l'emploi des travailleurs de certains laminoirs ou de certaines activités, vous préférez accorder des avantages à certains bénéficiaires de revenus cadastraux élevés.

Nous vous avions prévenus. Ce que nous avons rappelé à l'occasion de la discussion de la déclaration gouvernementale se vérifie aujourd'hui dans le bilan que l'on peut établir. Nous restons dans l'exacte position que nous avions adoptée à l'époque. Nous nous rangeons résolument au côté du monde du travail que vous pénalisez.

Ne vous étonnez donc pas que nous nous opposions fermement à votre budget 1983 et à la politique qu'il implique. (*Applaudissements sur les bancs socialistes et sur divers autres bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van der Elst.

De heer Van der Elst. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zou mijn uiteenzetting in het debat willen beginnen met te herinneren aan de belofte die de Eerste minister, in bijzijn van de minister van Begroting, hier in de Senaat gedaan heeft, namelijk dat de regering een grote inspanning zou doen om de begrotingen voor 1983, die normaal vóór het einde van september moesten worden ingediend, bij het Parlement in te dienen vóór 15 december. De streefdatum van 15 december is verstreken en bij mijn weten werd in de Senaat één begroting, deze van Middenstand, ingediend.

Ik weet niet of er reeds begrotingen werden ingediend in de Kamer. Wij gaan dus, alle beloften ten spijt, weer de weg op die de laatste jaren bewandeld werd: het zeer laatsttijdig indienen van de begrotingen en het misbruik van de voorlopige kredieten. Wij moeten hiertegen krachtig protesteren en ons beroepen op het reglement.

Wij verwachten van de regering dat zij een formeel engagement zal nemen betreffende het indienen van de begrotingen.

Wat de Rijksmiddelenbegroting voor 1983 betreft, stel ik vast dat daarover niet veel zinnigs kan worden gezegd, omdat iedereen, de regering inbegrepen, de waarachtigheid van deze begroting nu reeds

in twijfel trekt. Ik zou dan ook in de eerste plaats willen stilstaan bij de begroting van 1982, waarover wij ons wel een mening kunnen vormen en waarover wij wel een oordeel kunnen vellen.

De regering had zich tot doel gesteld het begrotingstekort, dat in 1981 opgelopen was tot 12,7 pct. van het bruto nationaal produkt, in vier jaar tijd terug te brengen tot de helft. Het jaar 1982 was het eerste jaar van deze saneringsoperatie. Het ogenblik is dus aangebroken om de vraag te stellen welk resultaat de regering — met de haar verleende bijzondere machten — nu heeft bereikt.

Volgens de gegevens vervat in het verslag van de Kamercommissie zou het netto te financieren saldo zonder de aflossing van de schuld, 468,8 miljard of 12 pct. van het bruto nationaal produkt bedragen. Doch daar wordt aan toegevoegd: «Volgens de laatste gegevens echter zou de rijksschuld nog sterker stijgen dan thans is voorzien.»

In de Senaatscommissie verklaarde de minister van Financiën dat de bruto-financieringsbehoeften van de Staat voor 1982 op circa 670 miljard kunnen worden geraamd.

De terugbetalingen en aflossingen van de schuld worden geraamd op 156 miljard. Dit geeft als netto-deficit op de begroting 514 miljard. Volgens sommigen zou het tekort zelfs meer dan 550 miljard bedragen. Hoe dan ook, er werd dus in 1982 geen enkel resultaat bereikt inzake de sanering van de staatsfinanciën en het tekort op de begroting vermindert niet, integendeel. De regering blijft in gebreke bij het inlossen van haar beloften.

Een gedeeltelijke uitleg wordt door de regering verstrekt door te verwijzen naar onverwachte meeruitgaven ten bedrage van 60 miljard wegens verbintenissen aangegaan in 1981.

Dit zou voor de regering een verrassing geweest zijn. Men vraagt zich af hoe dergelijke verrassing mogelijk is en waartoe de inspectie van financiën, de budget-controle en andere controles eigenlijk dienen wanneer dergelijke verrassingen mogelijk zijn.

Maar wat ook de uitleg is, het resultaat kan niet worden betwist en dit is ontgoochend: de stijging van het tekort, van de staatsschuld is niet omgebogen — zoals de regering beloofd had —, is niet verminderd.

Dit is zeer erg, doch er is meer.

De Rijksmiddelenbegroting geeft ons geen juist, geen volledig en globaal overzicht meer van de financiële toestand waarin de Staat zich bevindt en van de aangegane financiële verbintenissen. De voornaamste oorzaak is het fenomeen van de debudgettering of het aangaan door de Staat, door de regering, van financiële verplichtingen die niet terug te vinden zijn in de Rijksmiddelenbegroting, maar die ongetwijfeld een zeer zware terugslag zullen hebben op de begroting in de toekomst.

Uit het commissieverslag van de Kamer blijkt dat er uitvoerig aandacht besteed werd, en terecht, aan het bedenkelijk verschijnsel van de debudgettering.

Er zijn enerzijds toegewezen ontvangsten bestemd voor het dekken van niet in de begroting opgenomen uitgaven. Alhoewel hierdoor de globaliteit van de begroting en haar waarachtigheid in het gedrag komen, staan hier tegenover de uitgaven toch nog de ontvangsten. Doch anderzijds gaat het om financiële verbintenissen die de regering aangaat, zonder toelating van het Parlement, zonder dat deze voorkomen in de begroting en waarvoor in geen financiering voorzien is. Wij moeten hier denken aan leningen waaraan door de regering staatswaarborg verleend werd. Veelal gaat het om leningen of kredietverlening die geen enkele financiële instelling op eigen verantwoordelijkheid wil toestaan, bij gemis aan solvabiliteit en waarborgen van de ontleners. Deze leningen of kredietverleningen zullen later, in geval van insolventie van de schuldenaar, voor het volle bedrag op de begroting komen ingevolge de staatswaarborg. Het vooruitzicht is schrikwekkend wanneer men bedenkt over welke bedragen het gaat en hoe groot het risico is.

In het geval van Cockerill-Sambre is het onder meer duidelijk dat er geen sprake van is de miljardenhulp ooit te kunnen terugverdienen. Vorige jaren heb ik gevraagd dat in bijlage bij het commissieverslag een overzicht zou worden gegeven van de leningen en kredietverleningen met staatswaarborg. Ik ben ervan overtuigd dat het nu reeds gaat over meer dan 1 000 miljard waaraan de staatswaarborg werd verleend, doch zonder de toestemming van het Parlement. Ingevolge de insolventie van de bedrijven en ondernemingen die deze leningen en kredietverstrekkingen genoten, zal binnen afzienbare tijd de gemeenschap voor het grootste gedeelte ervan moeten opdraaien.

Deze bedragen zullen wij in de toekomst in de begroting terugvinden. Dat zal dan weer een van de verrassingen zijn waarmee deze of een toekomstige regering zal worden geconfronteerd.

Zeer belangrijk is hier het koninklijk besluit nummer 50 van 2 juli 1982, genomen in uitvoering van de wet op de bijzondere machten, om aan de banken staatswaarborg te verlenen, in feite, voor kredietverstrekking aan insolvable debiteuren binnen de nationaal gebleven sectoren. De Raad van State heeft in zijn advies duidelijk en ondubbelzinnig gezegd dat dit koninklijk besluit de bijzondere machten die aan de regering door het Parlement verleend werden te buiten gaat, dat deze materie «niet onder de toepassing van deze wet valt».

De regering heeft geen rekening gehouden met het advies van de Raad van State en heeft zich aldus in de onwettelijkheid geplaatst. Dit koninklijk besluit is terecht scherp gecritiseerd, onder meer door de gewezen gouverneur van de Nationale Bank en gewezen minister van Financiën, professor Vandepitte.

Het is ook aangevochten door de Vlaamse Executive, maar de regering heeft het protest van de Vlaamse Executieve naast zich gelaten, zoals zij ook het advies van de Raad van State naast zich heeft gelegd.

Dat koninklijk besluit is dan ook verwerpelijk en onaanvaardbaar. Het is duidelijk dat in de gegeven omstandigheden de vele miljarden, waaraan ingevolge dit onwettelijk koninklijk besluit staatswaarborg verleend wordt, in de toekomst de begroting zullen bezwaren.

Wij kunnen dit niet aanvaarden en wijzen nu reeds op de verantwoordelijkheid van de huidige regering voor de gevolgen.

In acht genomen deze onrustwekkende evolutie, is de Rijksmiddelenbegroting onvolledig en misleidend, omdat buiten de begroting financiële verbintenissen aangegaan worden voor tientallen miljarden. Op onduidelijke wijze trekt de regering hier een wissel op de toekomst, die later zal moeten worden betaald. Het Parlement dat de uitgaven moet goedkeuren en onder controle houden wordt hier volledig buiten spel gezet. Dit moet duidelijk worden gezegd.

De regering is tekort geschoten in de taak die zij zichzelf opgelegd had, namelijk de stijging van de rijksschuld, van de tekorten op de begroting, om te buigen en in het jaar 1982 reeds te beperken tot minder dan 12,7 pct. van het bruto nationaal inkomen. Het omgekeerde is waar. Ook dit jaar zal dit percentage nog stijgen.

De Rijksmiddelenbegroting voor 1983 is ongeloofwaardig, in het licht van de ervaring, opgedaan met de begroting van 1982. Wij moeten alle voorbehoud maken wat het financieel beleid van de regering betreft en wij kunnen dit niet goedkeuren.

Van de burgers worden inleveringen gevraagd, doch de regering is niet in staat het voorbeeld te geven en na een jaar bijzondere machten is er fundamenteel niets veranderd en is de toekomst voor de staatsfinanciën somberder dan ooit.

Er doen zich trouwens verschijnselen voor die zeer bedenkelijk zijn, die doen denken aan ontbindingsverschijnselen in een maatschappij. Als wij vernemen dat er gemeenten zijn, officiële en semi-officiële instellingen en ondernemingen die de aan de bron ingehouden belastingen en bijdragen voor de sociale zekerheid niet afdragen, maar gebruiken om hun kastekorten te dekken, en dat zij dit straffeloos kunnen doen, hoewel het een misdrijf is, dan is dat een ontstellend verschijnsel.

De heer Vanderpoorten. — Dat is misbruik van vertrouwen.

De heer Van der Elst. — In het Kamerverslag lezen wij op bladzijde 47 dat alleen uit hoofde van achterstallige bedrijfsvoorheffing de gemeenten van de Brusselse agglomeratie en de agglomeratie zelf, op 15 mei 1982, meer dan 4 miljard verschuldigd waren. De NMBS was op 31 juli 1982 meer dan 9 miljard verschuldigd en andere officiële en semi-officiële instellingen waren op 28 juli 1982 1 miljard 700 miljoen verschuldigd aan achterstallige bedrijfsvoorheffing. Zoals is gebleken in de pers moeten wij daar ook Cockerill-Sambre aan toevoegen dat blijkbaar sedert geruime tijd geen bedrijfsvoorheffing, noch sociale bijdragen stort.

Geen enkele gezagsinstantie, geen enkele regering zou dit mogen dulden en toelaten, principieel niet en omdat er geen grens is, eenmaal dat deze weg is ingeslagen: waarom zouden anderen het slechte voorbeeld niet mogen volgen? Kan men aan de enen weigeren wat men toelaat aan de anderen? Zo brokkelt het gezag af en komt men in de anarchie terecht. De verantwoordelijkheid van de beheerders van deze instellingen komt hier ernstig in het gedrang.

Van verantwoordelijkheid van beheerders gesproken, mag wel eens herinnerd worden aan de bepalingen van de wet van 4 augustus 1978 waardoor de verantwoordelijkheid van beheerders van vennootschappen aanzienlijk uitgebreid werd en aan een vonnis van de rechtbank van koophandel van Brussel waardoor de Staat veroordeeld werd wegens «wanbeheer». Dit opent perspectieven. In-

dien deze rechtspraak zich doorzet zal de vraag worden gesteld naar de verantwoordelijkheid van de Staat voor de door hem benoemde beheerders in allerlei in moeilijkheden verkerende ondernemingen. Met deze beheerders, meestal zonder enige praktische ervaring, komende uit ministeriële kabinetten of andere administraties, kan men verwachten dat het begrip «wanbeheer» nogal veelvuldig toepassing zou kunnen vinden.

Geldt de staatswaarborg ook voor «wanbeheer» van door de Staat of parastatalen, zoals de NIM, aangestelde beheerders? Het is grof wanneer kleine lieden, die moeten inleveren op hun schamele inkomens, moeten vernemen welke fabelachtige wedden en vergoedingen uitgekeerd worden in «ondernemingen in moeilijkheden», via staatssubsidies.

Wat nu de algemene economische situatie betreft, waarover de minister van Financiën daarstraks uitvoerig heeft gesproken, is er enige verbetering waarneembaar op het vlak van de uitvoer en daarmee samenhangend een verbetering van de handelsbalans.

Dit zou het gevolg zijn van een betere concurrentiële positie, van het weer competitief worden van onze prijzen, dank zij de loonmatiging en de devaluatie.

Toch moet worden gewaarschuwd tegen een voorbarig optimisme, want men weet dat de gunstige effecten van een devaluatie meestal van beperkte duur zijn en niet blijvend.

De ondernemingen beschikken op het ogenblik van de devaluatie over een stock van grondstoffen en materialen. Wanneer deze stock is uitgeput, zijn zij verplicht hem aan te vullen door invoer uit het buitenland tegen gestegen prijzen, waardoor op hun beurt hier de prijzen gaan stijgen. Het is een gekend fenomeen dat een devaluatie wel gedurende een beperkte periode een verbetering veroorzaakt, maar dat deze na verloop van tijd weer verloren kan gaan. Allerlei maatregelen die de regering genomen heeft, zinnens is te nemen of poogt op te leggen, zoals de werktijdverkorting, bedreigen deze herwonnen positie.

In de Europese Gemeenschap — en deze neemt een steeds groeiende plaats in in onze buitenlandse handel — is het nu eenmaal niet meer mogelijk eenzijdige, tot één land beperkte maatregelen te nemen die tot gevolg hebben, de concurrentiële positie van het land aan te tasten. Wij hebben dit aan den lijve ondervonden met ons systeem van de indexkoppeling van wedden en lonen.

Wij hebben dit systeem moeten laten varen omdat wij tot de bevinding waren gekomen dat het onhoudbaar was ten opzichte van de regeling in de ons omringende landen. Wij kunnen ons niet meer permitteren dan onze voornaamste handelspartners en concurrenten. Dit is, vrees ik, ook zo met de werktijdverkorting. Dit zou een Europese maatregel moeten zijn.

De heer Bassecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Als wij een dergelijke maatregel eenzijdig nemen, alleen toepassen in ons land, dan lopen wij het gevaar er de weerslag van te ondervinden.

De regering spreekt verder van inleveren. De bevolking heeft reeds ingeleverd en zal volgend jaar nog inleveren. Maar de bevolking vraagt zich ook af wat er met deze inlevering gebeurd is en wanneer de regering zal inleveren. Het zijn twee belangrijke vragen voor de openbare mening.

Het is immers helemaal niet duidelijk wat er in een aantal sectoren, belangrijke sectoren, die geen moeilijkheden kennen, met de opbrengst van de inlevering nu feitelijk gebeurd is. Volgens de regeringsverklaring zou de regering waakzaam zijn en toezien, doch het resultaat van dit toezicht en deze waakzaamheid is niet gekend. De toekomst blijft somber en het aantal werklozen blijft stijgen. De regering heeft tot nu toe aan het probleem van de werkloosheid niets kunnen doen. Zij heeft gezegd dat men geduld moest opbrengen, dat het herstel tijd vergde. Wij kunnen dat aanvaarden, maar één van de essentiële voorwaarden voor het economisch herstel is, naar het oordeel van alle deskundigen, de sanering van de openbare financiën.

De minister van Financiën heeft dit trouwens zoëven op deze tribune uiteengezet. Ik hoef niet te herhalen wat hier werd gezegd, maar wij moeten noodgedwongen vaststellen — zonder leedwezen, dat verzeker ik u — dat de poging door de regering in 1982 gedaan, is mislukt.

Volgens bijlage 2 van het commissieverslag bedroeg in 1981 de schuld van de globale overheidssector 4 270 miljard. Onze schuld in het buitenland in deviezen blijft voortdurend stijgen. Ik herinner mij nog de tijd toen de minister van Financiën in de commissie voor de Financiën met fierheid verklaarde dat wij nagenoeg geen buitenland-

se schuld meer hadden. Sedertdien is veel veranderd en de stijging, met inbegrip van ontlening in het buitenland, gaat maar verder. Het jaar 1982 heeft helaas in dit opzicht geen verbetering gebracht.

Ik zou mij nu, mijnheer de Voorzitter, in het tweede deel van mijn betoog willen richten tot de Eerste minister. Hij is hier echter niet aanwezig. Het debat gaat nochtans over de Rijksmiddelenbegroting, over het globaal regeringsbeleid. Ik had aan de Eerste minister willen zeggen dat het misschien niet zo verwonderlijk is dat een verdediger van het federalisme, door de uitoefening van de macht, een verdediger van de unitaire opvattingen is geworden. De regering, onder leiding van de huidige Eerste minister, heeft de staatshervorming stopgezet en is teruggekeerd tot een unitaire opvatting van het beleid. Dit is misschien gedeeltelijk begrijpelijk, waar het gaat om het algemeen financieel en economisch beleid. Het is evenwel niet begrijpelijk waar het gaat om de logische gevolgtrekkingen uit de door de Eerste minister gepatroneerde en gewilde staatshervorming. Wij zitten nu opgescheept met een gebrekkige en onvoltooide staatshervorming, waarvan men vooral de gebreken ziet omdat zij halfweg is blijven steken en niets betekent.

Het is kenschetsend dat de Eerste minister zich haast stelselmatig verzet tegen de standpunten ingenomen door de Vlaamse Executieve, en dit om Waalse belangen te doen prevaleren.

Het is kenschetsend dat de huidige regering in gebreke blijft om zelfs datgene wat is beslist uit te voeren, tenzij schoorvoetend en afremmend. Er is dan alle reden om te twijfelen aan de wil van de Vlaamse ministers om de belangen van de Vlaamse Gemeenschap in het Belgisch huishouden te doen eerbiedigen en te verdedigen. Bij de Vlaamse openbare mening, in de eigen partij van de Eerste minister, groeit deze twijfel vooral ten opzichte van de staatkwestie die als een zware hypothec op de regering drukt. Na al de tegenstrijdige verklaringen begrijpt men in Vlaanderen de houding van de regering, van de Eerste minister en van de minister van Economische Zaken niet meer die dan toch in de ogen van de openbare mening de verantwoordelijkheid dragen voor het gevoerde staalbeleid of men begrijpt misschien al te goed de aarzeling en de zwakheid van de regering.

Economisch en financieel is het staaldossier beslecht. De vroegere minister van Economische Zaken, de heer Willy Claes, heeft in de Kamer met kennis van zaken gezegd, dat Cockerill-Sambre morsdood is. Het enige probleem dat nog rijst is van politieke aard. Wij zitten opgescheept met een politiek dossier. Alleen politieke overwegingen beletten de oplossing ervan. Men is met het staal dezelfde weg opgegaan als indertijd met de steenkoolmijnen, waarin men ook tientallen miljarden weggegooid heeft om politieke redenen. Wij beleven nu de herhaling van iets wat ik nog heb meegemaakt ten tijde van de tragedie van de steenkoolmijnen. Die wilde men ook niet sluiten. Men heeft er tientallen miljarden tegenaan gegoooid om ze uiteindelijk dan toch te sluiten.

Mijnheer de minister, u voert een uitzichtloze politiek en u weet het. U doet zulks wellicht om het bestaan van uw regering te rekken of om de logische conclusie uit te stellen.

Maar in de tijd waarin wij leven, in deze verschrikkelijke crisis met honderdduizenden werklozen, kan of mag men niet ongestraft tientallen miljarden verspillen en weggooien. Al dit geld heeft men groot nodig voor investeringen om werkgelegenheid te scheppen. Dit alles is geld en tijd verloren voor hetgeen moet worden gedaan om de crisis doeltreffend te bestrijden. In Vlaanderen beseft men dit, en zelfs in Waalse kringen waar men niet door demagogie verblind is, ziet men dit in.

Is bij deze regering het besef nog niet doorgedrongen dat het zo niet verder kan en dat de grens van de lankmoedigheid en de nutteloze offers overschreden is?

Het probleem van de overdracht naar de gewesten van de nationaal gebleven sectoren van de industrie rijst in alle scherpheid als alternatieve oplossing voor de zwakheid van de regering en haar onmacht om de problemen op te lossen.

Al de politieke partijen in het Vlaamse land, ook de meerderheidspartijen, hebben hierover een standpunt ingenomen. Zij zullen, indien zij hun geloofwaardigheid niet willen verliezen, er de conclusies moeten uit trekken. Ook de regering zal dat moeten doen, want zo kan het niet verder gaan. De vraag rijst dan ook, wat de regering van zins is te doen. Die vraag is fundamenteel en essentieel. Het is dan ook wenselijk dat aan de onzekerheid waarin wij leven en aan de tegenstrijdige verklaringen van de regering bekendmaken opdat het Parlement en het land weten waar wij naartoe gaan, want nu weten wij dat niet. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op sommige banken rechts.*)

M. le Président. — La parole est à M. André.

M. André. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, la discussion du budget des Voies et Moyens doit d'abord permettre, sans doute, que soit établi, entre le Parlement et le gouvernement, l'indispensable dialogue qu'appelle la situation des finances de l'Etat. Mais elle est traditionnellement aussi l'occasion de faire le point quant à la politique générale menée par le gouvernement et sur laquelle il appartient au Parlement d'exercer son contrôle.

Le hasard fait en outre que l'actuel gouvernement vient tout juste d'atteindre une année d'existence. Il nous a paru utile, à mes amis du groupe PSC et à moi-même, d'exprimer ici l'opinion qui est la nôtre à cet égard. Nous y encourage le fait que ces derniers jours et peut-être ces prochains jours paraissent bien avoir été et devoir rester lourds de difficultés de toutes sortes pour le pays et, donc, pour ses institutions politiques.

Mon intervention, que compléteront deux autres exposés plus techniques de deux de nos collègues, cherchera à être claire.

C'est pourquoi, dès l'abord, nous affirmons que, selon nous, l'action du gouvernement durant les douze derniers mois doit être considérée comme positive. Dans la tempête qui secoue le monde industrialisé — cette crise économique dont nul ne voit la fin, dont on peut même craindre qu'elle ne s'aggrave encore —, le gouvernement à tenu la barre de façon satisfaisante. Les mesures qu'il a multipliées pour assurer une meilleure maîtrise des finances publiques ont porté un certain nombre de fruits non négligeables.

La population semble l'avoir compris; elle sent bien l'importance qu'il y a pour un pays, à une époque comme celle-ci, d'être gouverné. Aujourd'hui plus que jamais, les responsables politiques doivent se faire un point d'honneur de dire la vérité à la population, de la bien informer, de ne pas la bercer d'illusions; ils doivent faire passer la crainte d'une inévitable impopularité après le souci du bien général.

Nous savons évidemment que de grands efforts sont demandés à nos concitoyens. Ils sont particulièrement lourds à porter pour les moins favorisés d'entre eux, qui d'ailleurs — d'autres l'ont souligné avant moi —, ne parviennent pas toujours à se convaincre que les sacrifices demandés sont vraiment efficaces. C'est pourquoi nous avons plaidé et continuerons à plaider pour que la politique budgétaire, sociale, économique soit véritablement équitable, que les efforts soient véritablement répartis selon les capacités de chacun. Nous l'avons dit ici même il n'y a guère: il est juste que les charges les plus lourdes soient supportées par les épaules les plus larges.

Mais la situation économique de la Belgique, l'alourdissement incessant du chômage, tout comme les contraintes extérieures nous assaillant de toutes parts, nous obligent à mener et à poursuivre une politique de rigueur.

C'est pourquoi nous estimons que ce gouvernement doit continuer à gouverner, et à gouverner jusqu'à la fin de la législature. Nous estimons qu'il doit en être ainsi, par principe d'abord: l'instabilité gouvernementale, spécialement grande dans notre pays, notamment durant les quinze dernières années, ne contribue assurément pas à favoriser une bonne gestion, chacun le sait. Mais, en outre, la prolongation de l'action du gouvernement jusqu'à l'échéance que j'ai dite se justifie surtout, selon nous, par la conviction que tout autre choix, loin de résoudre les très sérieux problèmes auxquelles nous avons à faire face, ne pourrait avoir pour résultat que de les aggraver dangereusement.

J'en viens ainsi à mon deuxième propos. Il concerne ce qu'il est convenu d'appeler nos problèmes communautaires.

La tentation est grande, pour chacun, au spectacle des dégâts que provoque la crise, de se replier sur soi-même. Certains s'efforcent de faire triompher l'idée selon laquelle « cela irait mieux s'il n'y avait pas les autres ». Quant à nous, nous rejetons ce slogan trompeur. Nous croyons, au contraire, que la solidarité — entre les citoyens, entre les régions du pays, au sein de la Communauté européenne — se révélera plus efficace que le retranchement sur soi, le sauve-qui-peut individuel ou collectif.

Sans doute serait-il irréaliste et, au demeurant, inutile et nocif, compte tenu de l'évolution des mentalités, de ne pas appliquer correctement et complètement ce qui a été convenu, notamment par les lois de 1980. Sans doute faut-il exécuter ce qui a été prévu, en ces matières, dans la déclaration gouvernementale. Je pense, par exemple, à la mise en place de la Cour d'arbitrage d'un côté, à la constitution de la commission mixte sur Bruxelles d'un autre côté. Mais de là à ouvrir sans cesse de nouveaux fronts, à évoquer continuellement des transformations supplémentaires, comme si les derniers textes constitutionnels et législatifs n'étaient pas d'hier, il y a une

grande distance que, en ce qui nous concerne, nous n'entendons pas franchir. Car nous refusons de jouer avec l'existence de l'Etat, avec la viabilité de nos communautés et de nos régions; nous refusons de compromettre, par des initiatives hasardeuses et passionnelles, sinon partisans, ce qui doit nous importer en tout premier lieu: la vie des gens, leur espoir de bonheur, que ces gens soient du Nord, du Sud ou du centre.

Nous voulons croire que le gouvernement, dans toutes ses composantes, partage cette préoccupation.

J'en viens à ma troisième réflexion. Elle concerne les rapports entre le Parlement et le gouvernement.

Nous ne sommes pas de ceux qui s'accrochent à une certaine conception du Parlement largement dépassée, compte tenu de la multiplication, de la complexité, de la technicité des tâches qui sont aujourd'hui celles des responsables politiques. Nous sommes persuadés que nos assemblées doivent réformer et renouveler sans cesse leurs méthodes de travail afin de mieux remplir les missions qui doivent fondamentalement être les leurs: examen et approbation des grandes lignes de la politique à mener, d'une part; critique, contrôle et sanction de l'action du gouvernement, d'autre part.

Nous rappelons ces principes parce que nous sortons d'une période de pouvoirs spéciaux et parce qu'on évoque l'éventualité selon laquelle on pourrait nous en demander à nouveau dans un certain temps. Voici notre point de vue à cet égard.

Nous n'avons pas le fétichisme des mots. « Pouvoirs spéciaux », « délégations de pouvoirs », « lois de cadre »: peu importe, à condition que les équilibres, indispensables en démocratie parlementaire, entre l'exécutif et les assemblées soient nettement assurés, à condition que les responsabilités respectives de l'un et des autres, telles que je viens de les décrire, soient scrupuleusement respectées.

Concrètement, nous pourrions envisager éventuellement de confier à nouveau au gouvernement certains pouvoirs: s'il est clairement démontré qu'ils sont nécessaires et bons pour l'Etat; si ces pouvoirs sont étroitement limités, quant aux matières et dans le temps; si nous avons l'assurance qu'ils seront utilisés et qu'ils le seront à bon escient.

Nous jugerons donc sur pièce.

En nous exprimant ainsi, nous croyons à la fois servir les intérêts du pays et protéger les prérogatives du Parlement: nous savons que celui-ci n'est pas parfait, mais nous savons aussi quels périls court la démocratie lorsqu'on impose au Parlement, ou même lorsque, simplement, il accepte lui-même, de ne plus jouer son rôle.

Telles sont quelques considérations de politique intérieure que nous tenions à exprimer.

Je m'en voudrais cependant de ne pas ouvrir notre débat aux horizons plus larges vers lesquels, selon nous, il doit nécessairement tendre.

Notre situation économique et, dès lors, notre situation sociale sont très largement tributaires de la situation économique mondiale en raison du développement croissant des échanges et de la profonde interdépendance qui en résulte.

Sur le plan européen, les Etats membres de la Communauté ont atteint un tel degré de coopération qu'on ne peut plus envisager un seul instant le retrait de l'un ou l'autre partenaire. Face à un vaste marché, désormais unifié, demeure la pluralité des centres de décision. Le pouvoir européen n'est encore qu'une synthèse chaque fois à peine réalisée des pouvoirs nationaux. Toutefois, il semble que nous ayons à trouver des raisons de nous réjouir dans les conclusions du dernier Conseil européen de Copenhague. La rigueur et la durée de la crise forcent à la solidarité. Dépasser les égoïsmes nationaux cesse d'être un souhait, voire une volonté, pour devenir une nécessité.

Sur le plan atlantique, nos relations avec les Etats-Unis d'Amérique sont, elles aussi, marquées du sceau de la crise. Les variations du cours du dollar, les taux d'intérêt qui restent encore trop élevés indiquent à quel point l'économie européenne dépend des politiques décidées à Washington. On ne sait pas assez combien notre propre dette publique, notre propre balance des paiements et, dès lors, notre équilibre budgétaire national dépendent des pratiques économiques et monétaires mises en œuvre outre-Atlantique. Quelques points à la hausse ou à la baisse aux Etats-Unis provoquent des modifications de grande ampleur chez nous.

Il faut le dire, car l'opinion publique ignore encore trop souvent que les plus grands efforts qu'elle peut consentir ne donneront les plus grands résultats que le jour où l'Europe se sera donné les moyens de son indépendance économique, monétaire et politique.

Il faut le dire, car nos partenaires américains doivent être conscients qu'ils ne peuvent maintenir leur niveau de bien-être ni sur la faiblesse de l'Europe, ni sur l'effondrement du reste du monde.

Il est urgent d'organiser une stabilité monétaire mondiale appuyée sur les trois grandes devises: l'Ecu, le dollar et le yen. Il est urgent de mettre fin à l'anarchie du commerce international qui asphyxie nos principaux clients et détruit les sources de notre prospérité.

Soyons — je le demande à la fois au gouvernement et au Parlement — des pionniers infatigables d'un nouvel ordre économique mondial, fondé sur la solidarité et sur la complémentarité.

Sur le plan international, la faillite menace de nombreux pays, la faim et la misère rongent presque tous les autres. Sommes-nous assez conscients d'être avec une vingtaine, peut-être une trentaine d'autres pays, des îlots de bien-être au milieu d'un océan de misère qui, tôt ou tard, risque de nous engloutir?

Certes, un petit pays comme le nôtre ne peut, à lui seul, résoudre ces problèmes. Mais son insertion dans l'Europe en voie d'organisation et sa place dans le cercle trop restreint des pays riches lui donnent des responsabilités. Sa dimension et ses ambitions politiques lui permettent d'être écouté plus que d'autres.

Aussi, qu'il s'agisse du dialogue euro-arabe aujourd'hui totalement figé, qu'il s'agisse du dialogue Nord-Sud qui ressemble plus à une addition de monologues qui ne s'écoulent pas, qu'il s'agisse des négociations pour le renouvellement des conventions tarifaires avec nos partenaires de Lomé ou des négociations à l'intérieur du Gatt, prenons les initiatives qui font sortir de l'impasse, suggérons les compromis qui provoquent les déblocages, forçons le dialogue là où on ne s'écoute plus ou, pire encore, où on ne se parle plus.

Nous pouvons, et je suis convaincu que c'est la volonté du gouvernement tout entier, jouer un rôle positif important face aux défis formidables et dramatiques de notre fin de siècle.

La doctrine des sociaux-chrétiens, que je représente ici, veut mettre en valeur l'homme responsable et solidaire au sein de chaque cellule naturelle dans laquelle il vit: la famille, le quartier ou le village, la région, le pays, l'Europe et le monde.

Notre recherche incessante d'un ordre juste et équilibré doit aujourd'hui plus que jamais et, sans nul doute avec d'autres que nous, avec tous ces hommes de bonne volonté auxquels s'adresse le message que nous allons célébrer dans quelques jours, nous pousser à sortir de l'indifférence et à agir pour que cette fin de siècle prépare un monde nouveau.

Monsieur le Président, je me résume et je conclus.

Nous faisons confiance au gouvernement et nous lui demandons de poursuivre sa tâche avec opiniâtreté. Nous ne serons pas parmi ceux qui tenteraient, pour quelque raison que ce soit, de le déstabiliser voire de l'abattre.

Nous en appelons, nous le répétons, à la solidarité de tous: solidarité entre les citoyens afin que les sacrifices, hélas nécessaires, soient équitablement répartis; solidarité entre les communautés et les régions. Elle risque, cette solidarité-là, d'être plus d'une fois mise à l'épreuve dans les prochains temps, dans les prochains jours même; nous le savons tous.

Équité, solidarité, courage, fidélité à la parole donnée: d'aucuns diront, peut-être ironiquement, que voilà de bien beaux principes. Nous les considérons, nous, comme les conditions du redressement et de la réussite. *(Applaudissements sur les bancs de la majorité.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gijs.

De heer Gijs. — Mijnheer de Voorzitter, heren ministers, geachte collega's, ik zal niet te lang spreken rekening houdend met het belang van dit debat. Ik zal zo kort mogelijk de politieke conclusies formuleren die de CVP-Senaatsfractie naar aanleiding van dit begrotingsdebat meent te moeten formuleren.

Sommige van mijn collega's zullen morgen meer in detail de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor 1983 behandelen. Ik zal mij beperken tot enkele, vooral politieke aspecten.

Het past inderdaad dat bij een bespreking van een Rijksmiddelenbegroting een oordeel wordt uitgesproken over het beleid van de regering, ook door de fracties die de regering steunen. Het is bovendien ook de taak van het Parlement zich naar aanleiding van dit debat te bezinnen over de uitvoering van haar eigen opdrachten, een bezinning waar de heer Van der Elst daarnet ook over gesproken heeft.

Een van de belangrijkste opdrachten van het Parlement bestaat uit de controle van de regering en uit de controle over de uitvoering van de begrotingen.

Ik zal met dit tweede punt beginnen, omdat het steeds verder afwijken van de orthodoxe regels in de voorbereiding, de goedkeuring en de uitvoering van de begrotingen en in de rijkscomptabiliteit ernstige vragen doet rijzen over de mogelijkheden waarover het Parlement nog beschikt om haar belangrijkste taken uit te voeren. Reeds sedert geruime tijd maakt mijn fractie zich ongerust over de steeds verdere uitholling van de macht en de invloed van het Parlement in het algemeen en op het vlak van de rijksfinanciën in het bijzonder.

De kritiek die op dit vlak van verschillende zijden wordt uitgebracht en waarvan ik de belangrijkste punten zal aanhalen, kan zich uiteraard niet richten tegen de huidige regering. De toenemende afwijkingen van de orthodoxie inzake begrotingen, de misbruiken en de overtredingen, het uitdenken van subtiële methoden om aan een doelmatige begrotingscontrole te ontsnappen, zijn de gevolgen van een proces dat reeds na de Eerste Wereldoorlog werd ingezet en vooral sedert de Tweede Wereldoorlog voortdurend uitbreiding nam. Alle regeringen die we sedert de Tweede Wereldoorlog hebben gekend, hebben hun steentje bijgedragen tot het ontstaan van de huidige onhoudbare toestand. Bovendien gaat het Parlement evenmin vrijuit. Het Parlement heeft wetten goedgekeurd waarmee het, misschien zonder het zelf te willen, nieuwe mogelijkheden schiep om de afstand tussen de begrotingen en de kasverrichtingen nog te vergroten. In dit licht kan ik hier de inleiding van het 139e boek van het Rekenhof citeren — een zeer lezenswaardig boek —, waarin dit Hof er zich over beklagt dat het inzake debudgetteringstechnieken dikwijls op onvolledige wetteksten stuit — dat is onze schuld — die aanleiding geven tot, ik citeer, «subtiële vitterijen» waarmee de prerogatieven van het Hof worden betwist. Het gaat onder meer over wat het Rekenhof «de vermenigvuldiging van de particuliere patrimonium van de Staat» noemt; het oprichten van parastatale en paraprovinciale instellingen of van systemen van onderaanneming door middel van verenigingen zonder winstoogmerk. In bepaalde gevallen werd de controle van het Rekenhof afgewezen, op grond van zeer betwistbare argumenten, zodat het niet bij machte was de bestemming vast te stellen van belangrijke begrotingsposten die in het kader van de economische expansie worden beheerd. Ik wil hierover niet verder uitweiden.

Het is niet nodig hier de debudgetteringstechnieken te beschrijven die in de begroting van de Staat zelf zijn ingebouwd om aan eventuele kritiek te ontsnappen door financiële verplichtingen aan te gaan die slechts later en dan nog soms gedeeltelijk in de begrotingen verschijnen, namelijk op het moment van de betaling of meestal daarna. Dit betekent dat noch het Rekenhof noch het Parlement in die gevallen in staat zijn tijdig te reageren.

In het uitstekende verslag van collega Vermeiren en in het verslag van de Kamer van volksvertegenwoordigers wordt voldoende aandacht besteed aan de plaag van de debudgettering om de CVP-fractie en naar ik hoop ook andere fracties te inspireren bij het zoeken naar middelen om de begrotings- en comptabiliteitswetten te verbeteren, de oprichting van nieuwe fondsen en nieuwe gedecentraliseerde instellingen te vermijden en de debudgetteringstechnieken tot een minimum te herleiden. Wij hebben ons althans vast voorgenomen daar iets aan te doen.

Op kortere termijn kunnen we minstens nauwkeuriger toekijken op het gebruik van andere technieken zoals budgettaire ruiters, waarover eveneens uitvoerig wordt gesproken in beide geciteerde verslagen, evenals in het jongste boek van het Rekenhof. Wij verwachten van de regering dat zij, wat haar verantwoordelijkheid aangaat, van haar kant de technieken van de boekhouding en het beheer van de staatsgelden doelmatiger zal maken, de budgetcontrole sneller en doelmatiger zal doen verlopen en niet te veel weerstand zal bieden tegen de initiatieven die vanuit het Parlement zullen komen. In een situatie waarin de overheidsschuld met een versnelde beweging blijft stijgen — de rapporteur en vorige sprekers hebben het daarover reeds gehad — en de rechtstreekse en onrechtstreekse belastingdruk een plafond heeft bereikt dat niet meer kan worden doorbroken, omdat men de economische motivatie toch niet tot niets kan herleiden, kan het evenwicht van de overheidsfinanciën slechts worden bereikt door een drastische beperking van de overheidsuitgaven. Zoals de rapporteur en de heer Van der Elst reeds zegden, is de totale rijksschuld op minder dan een jaar tijd met meer dan 500 miljard gestegen. Eind 1981 bedroeg ze nog 2 439 miljard, terwijl ze eind oktober van dit jaar reeds dicht bij de 3 000 miljard lag.

De heer Cooreman. — Boven de 3 000 miljard!

De heer Gijs. — De globale overheidsschuld bedroeg eind 1981 niet minder dan 4 720 miljard en stijgt verder in een tempo dat recht naar de catastrofe leidt indien niet drastisch wordt ingegrepen. Zoals opgemerkt door de rapporteur, bedroeg de deviezenschuld

van de centrale overheid eind oktober 632 miljard, dat is reeds meer dan 21 pct. van de totale schuld. Andere sprekers zullen hierover wellicht verder uitweiden. Ik wil hier slechts zeggen dat wij allemaal, leden van het Parlement, mede de verpletterende verantwoordelijkheid dragen voor de enorme belasting die we op dit moment aan de toekomstige generaties opleggen. Om die verantwoordelijkheid verder te kunnen dragen moeten wij, parlementsleden, weten wat er gebeurt en moeten we glasheldere en waarheidsgetrouwe begrotingen kunnen beoordelen. Daarom is het vooral in de huidige crisissituatie noodzakelijk dat we terugkeren naar de begrotingsorthodoxie en dat zodoende het Parlement in staat wordt gesteld zijn taak en dus ook zijn verantwoordelijkheid op dit gebied op te nemen.

Ik wil in dit verband de regering ook op haar verantwoordelijkheid wijzen inzake het tijdig voorleggen van de rekeningen aan het Parlement. De bepalingen van de artikelen 69 en 75 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, worden voortdurend overtreden. Volgens deze wet moeten vóór 30 juni van het jaar volgend op het jaar waarop de rekeningen betrekking hebben, vier rekeningen worden voorgelegd aan het Rekenhof dat deze rekeningen met zijn opmerkingen in de loop van de maand augustus daarop volgend aan het Parlement moet overzenden.

Het gaat om de synthetische rekening, de rekening van uitvoering van de begroting, de rekening van de vermogenswijzigingen en de rekening van de Thesaurie. Dit is bij mijn weten nog nooit gebeurd. De laatste volledige rekening dateert van 1975 en werd slechts aan het Rekenhof voorgelegd op 30 maart 1982. Voor de jaren 1976 tot 1979 beschikt het Rekenhof slechts over de rekening voor uitvoering van begroting en de rekening van de Thesaurie. Voor de jaren 1980 en 1981 werd nog geen enkele rekening voorgelegd. Een dergelijke vertraging is niet alleen onaanvaardbaar omdat het op die manier helemaal onmogelijk wordt op tijd het begin van afwijkingen en overtredingen te detecteren, maar ook omdat het hier gaat over een wetsovertreding en in wezen over de miskenning van het Parlement.

Ik zou zo verder kunnen gaan met het aanhalen van afwijkingen en overtredingen, maar ik zal me ertoe beperken aan de belangstellende collega's die dit nog niet mochten gedaan hebben, de lectruur aan te raden van de uitstekende verslagen van collega Vermeiren en volksvertegenwoordiger Diegenant evenals van het jongste boek van het Rekenhof. Ik zou de regering echter ook op haar verantwoordelijkheid willen wijzen inzake de controle van ambtenaren bij het aangaan van overeenkomsten met aannemers van overheidsopdrachten. In de loop van de vorige jaren werden voor miljarden vergoedingen toegekend aan aannemers wegens aan het bestuur te wijten feiten die de schorsing, de vertraging of de bespoediging van hun werkzaamheden hebben veroorzaakt. Het Rekenhof signaleert traditiegetrouw de belangrijke gevallen van toekenning van extracontractuele vergoedingen aan aannemers wegens moeilijkheden die gerezen zijn bij de uitvoering van werken of hun oorsprong vinden in feiten of nalatigheid van het bestuur of onverwachte voorvallen. De collega's die de tijd willen opbrengen om deze belangrijke gevallen na te kijken in het 159e boek zullen inderdaad merken dat een aanzienlijk deel van de aldus toegekende vergoedingen duidelijk het gevolg zijn van nalatigheid van het bestuur, gebrek aan coördinatie, gebrek aan precisie en aandacht bij het opstellen van overeenkomsten en dergelijke fouten meer. Wat hebben de verantwoordelijke ministers, ook van de vorige regeringen, tot nu toe gedaan om dergelijke toestanden te voorkomen? Welke sancties worden getroffen tegenover ambtenaren die duidelijk in gebreke gebleven zijn? Het gaat hier slechts om voorbeelden van verspilling van gemeenschapsgeld die vandaag nog meer dan ooit tevoren onaanvaardbaar zijn.

Andere collega's zullen op de diverse punten die ik hier behandelde wellicht meer gedetailleerd ingaan. Ik wil dit eerste deel van mijn uiteenzetting besluiten met de verklaring dat mijn fractie in de loop van 1983 werk zal maken van de voorbereiding van een wet over de individuele ministeriële verantwoordelijkheid, waarover reeds ongeveer sedert het ontstaan van België gesproken wordt, maar waar nog niets van gekomen is.

De heer Vanderpoorten. — Er is enkel sprake geweest van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid en daarover zijn ontwerpen aanhangig bij het Parlement.

De heer Gijs. — Ja, maar wij zullen proberen te bereiken dat een voorstel over de individuele politieke verantwoordelijkheid wordt neergelegd en behandeld. Wij denken dat het hoogst noodzakelijk is dat er op dat vlak wat wordt gedaan.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

We hadden van de vorige regeringen verwacht dat ze een initiatief zouden nemen om dit probleem te regelen, maar daar er blijkbaar niets gebeurt, zullen wij zelf een initiatief nemen. Inderdaad, zelfs indien we er zouden in slagen onze controlemiddelen te verbeteren, afwijkingen en overtredingen tijdig vast te stellen, dan nog is de vraag op welke wijze we kunnen ingrijpen om een en ander recht te zetten. Het Parlement moet met andere woorden sancties kunnen treffen wanneer overtredingen worden vastgesteld. In de huidige omstandigheden bestaat slechts één reële keuze, namelijk ofwel niets doen, tenzij misschien interpellieren zonder gevolg, ofwel het vertrouwen weigeren aan een minister, wat in de huidige omstandigheden neerkomt op het weigeren van het vertrouwen aan de hele regering.

Wanneer een fractie die de regering steunt het voortbestaan van deze regering wenst, verkeert ze in de onmogelijkheid daadwerkelijk in te grijpen wanneer een minister een budgettaire overtreding begaat. Daarom is het nodig een methode uit te denken die ons toelaat een minister individueel ter verantwoording te roepen en, indien nodig, sancties tegen hem te treffen zonder dat daarbij de regering in haar geheel in gevaar komt.

De heer Van In. — Hebt u iemand op het oog, mijnheer Gijs?

De heer Gijs. — Neen, want onze controlemiddelen zijn daartoe te ontoereikend, maar als er betere controlemiddelen zullen zijn, zal het mogelijk worden iemand op het oog te hebben.

Over de cijfers van de Rijksmiddelenbegroting voor 1983 zullen onze collega's Lagae, Chabert en Cooreman meer in detail de opvatting van onze fractie vertolken. Ik wil me beperken tot de vaststelling dat recente ontwikkelingen aantonen dat de ramingen van de inkomsten waarschijnlijk te hoog liggen en de raming van de uitgaven te laag, wat traditie is. Uit het verslag van collega Vermeiren blijkt trouwens dat de regering zich daarvan bewust is. We hebben er begrip voor dat, in de huidige omstandigheden, de bases waarop de begrotingscijfers steunen van maand tot maand kunnen veranderen. Zo zijn de huidige ramingen over de ontwikkeling van het BNP voor 1983 beduidend pessimistischer dan de schattingen in de maanden mei en juni van dit jaar, periode waarin de huidige begroting werd opgesteld. Het is inderdaad aanneembaar dat, in een periode van grote onzekerheid, ook de uitgangspunten van de ramingen onzeker zijn en dat men in een dergelijke periode niet tegelijk een tijdige indiening van een begroting mag vragen en een grote nauwkeurigheid eisen van de cijfers. We feliciteren de regering omdat ze haar Rijksmiddelenbegroting dit jaar tijdig heeft ingediend, maar we verwachten dat de cijfers binnen de kortst mogelijke tijd zullen worden herzien en opnieuw aan het Parlement medegedeeld. Dit is het enige middel om tegelijk te voldoen aan onze eis dat de begrotingen tijdig zouden worden ingediend en aan onze niet minder dringende vraag dat de begrotingen steekhoudende cijfers zouden bevatten. We hebben genoteerd dat de regering in beide commissies van Financiën heeft beloofd in de loop van de maand januari de verbeterde cijfers van de Rijksmiddelenbegroting en de Rijks-schuldbegroting aan het Parlement voor te leggen.

Dat is trouwens de enige manier om doeltreffend na te gaan of de diverse uitgavenbegrotingen van de verschillende departementen inderdaad overeenkomen met de in de algemene begroting aangehaalde cijfers.

De begrotingen die we vandaag behandelen, zijn echter ook een uitdrukking van de grote beleidsopties van de regering. Wij zijn het met deze opties volkomen eens en we hopen dat de regering ze consequent zal uitvoeren. Dit betekent niet dat mijn fractie geen specifieke vragen te stellen heeft over bepaalde aspecten van dit beleid, bijvoorbeeld over de samenhang tussen diverse maatregelen, de besparingen op investeringsuitgaven en de spreiding van de helaas nog steeds noodzakelijke inlevering over diverse lagen van de bevolking. Deze vragen zullen door andere leden van mijn fractie worden toegelicht. Zelf wil ik me ertoe beperken te stellen dat het herstel van de onevenwichten, die in ons land veel meer uitgesproken waren dan in de ons omliggende landen, het herstel van het concurrentievermogen van onze ondernemingen, het herstel van de handelsbalans, de sanering van de overheidsfinanciën en, via deze doelstellingen, het herstel van de werkgelegenheid, de enig mogelijke doelstellingen konden zijn van een regering die in het begin van het jaar 1982 haar taak moest opnemen. Zij die er zich over verbazen dat de werkloosheid in de loop van het jaar 1982 nog is toegenomen, dat het evenwicht van de overheidsfinanciën nog niet is hersteld en dat onze betalingsbalans nog niet in evenwicht is en die daarbij me-

nen dat de huidige regering daarom een verkeerde politiek voert, zijn zich blijkbaar nog altijd niet bewust van de toestand waarin we ons in het begin van dit jaar bevonden.

Vanaf de eerste dag dat deze regering bestond, hebben zowel de regering als de fracties van haar meerderheid herhaaldelijk de nadruk gelegd op de ernst van de kwalen waaraan ons land leed en op de onmogelijkheid deze kwalen op enkele maanden tijd te genezen. Bovendien is gebleken dat de vooruitzichten inzake de internationale economische toestand op het moment dat deze regering aantrad te optimistisch waren. Zonder de ombuiging in het beleid die door deze regering werd verwezenlijkt en rekening houdend met de aanzienlijke verslechtering van de economische activiteit in de wereld, zouden we op dit moment wellicht zeer dicht bij de totale ineenstorting staan, ofwel er al helemaal inzitten.

Wij mogen het dan ook als een ongewoon succes beschouwen — en ik ben in dat opzicht nog optimistischer dan de regering — dat het concurrentievermogen van onze ondernemingen in termen van loonkosten is hersteld. Het herstel van onze handelsbalans zet zich verder en voor de laatste drie maanden waarvoor de cijfers bekend zijn, geeft zij positieve saldi te zien, zij het gedeeltelijk door een vermindering van de import, zoals de heer Delmotte terecht heeft opgemerkt. De investeringsneiging schijnt lichtjes toe te nemen, in weerwil van de pessimistische prognoses inzake de ontwikkeling van de internationale economische toestand.

Het kan niet worden ontkend dat de werkloosheid in ons land nog steeds toeneemt en dat we op dit vlak nog steeds een treurig record hebben. Maar we kunnen evenmin aan de vaststelling voorbijgaan dat de werkloosheid in de ons omringende landen en in de Verenigde Staten in de loop van het jongste halfjaar veel sneller is toegenomen dan in ons land. Samengevat komt het erop neer dat we een jaar geleden ongeveer de slechtste uitgangspositie hadden in West-Europa en dat we op dit moment beter weerstand blijken te bieden aan de gevolgen van een toenemende verslechtering van de internationale economische conjunctuur dan de meeste andere industrielanden. Dit deel van het regeringsbeleid beantwoordt dus volkomen aan onze verwachtingen.

Wat het herstel van het evenwicht in de overheidsfinanciën betreft, moeten we toegeven dat de resultaten voorlopig onder onze verwachtingen blijven. Zoals collega Lagae morgen zal beklemtonen, dienen nog grotere inspanningen te worden gedaan op het vlak van de besparingen. Ik vermoed dat hij zal pleiten voor een herziening van de uitgaven aan de hand van nieuwe normen en een nieuwe benadering waarvoor wij met aandring de aandacht van de regering vragen. We staan nog ver af van de in de huidige omstandigheden ideale *zero base budgetting* waarvoor we reeds naar aanleiding van andere debatten de aandacht vroegen.

Tot slot wil ik er nogmaals de nadruk opleggen dat onze wil om de begrotingstechnieken te verbeteren en de controle van het Parlement op de uitvoering van de begrotingen opnieuw doeltreffend te maken, wordt geïnspireerd door onze vaste wil de regering te helpen bij de uitvoering van haar programma, in het bijzonder bij het herstel van het evenwicht van de overheidsfinanciën. Wij vragen aan de regering ook onze weerstand die nog altijd even sterk is tegen het verlenen van nieuwe bijzondere machten in het licht van dezelfde bezorgdheid te interpreteren. Als wij opnieuw onze volle verantwoordelijkheid willen opnemen, dan is dat omdat wij de regering willen steunen in de realisatie van haar grote beleidsopties waar wij volkomen achterstaan. De fracties van de meerderheid zijn veel eensgezinder op dat punt dan sommige kranten ons willen doen geloven en we zouden het daarom niet goed begrijpen dat de regering afstand zou doen van de steun van haar parlementaire meerderheid bij het treffen van moeilijke beslissingen en het uitvaardigen van nieuwe, soms pijnlijke wetsbepalingen, wanneer deze steun alleen maar meer moreel gezag aan de getroffen maatregelen kan geven.

Na een evaluatie van nauwelijks een jaar regeringsbeleid, wensen we nog meer dan tevoren dat deze regering haar taak tot het einde van de legislatuur zal kunnen verderzetten. Dit zal slechts mogelijk zijn wanneer dit beleid wordt gesteund of minstens aanvaard door brede lagen van de bevolking. De kansen dat brede lagen van de bevolking hun solidaire steun aan het regeringsbeleid zullen blijven geven, worden aanzienlijk groter wanneer het Parlement opnieuw zijn volle verantwoordelijkheid in het kader van dit beleid kan opnemen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Jacques Wathelet.

M. J. Wathelet. — Monsieur le Président, monsieur le ministre, chers collègues, le budget des Voies et Moyens, chaque année, est non seulement l'occasion mais, en fait, crée l'obligation de réfléchir à la situation du pays.

Depuis plusieurs années, cette situation s'est gravement détériorée et, pour la première fois en 1982, un gouvernement a entamé la tâche difficile du redressement économique et financier. Le Parlement lui a octroyé des pouvoirs spéciaux qui ont été, on peut le dire, bien utilisés. Certains résultats se manifestent déjà, notamment la restauration de la compétitivité des entreprises et la progression en volume des exportations; ils ont été soulignés par plusieurs orateurs.

Le ministre a déclaré, et ses paroles sont reprises dans le rapport, que la voie du redressement serait longue en raison non seulement des retards à réagir, accumulés dans le passé, mais aussi d'un environnement économique international dont il convient, pour intervenir avec efficacité, de vérifier ce qu'il est exactement. J'ai été frappé que le ministre des Finances ait, au début de son exposé — et c'était indispensable — parlé surtout de ce contexte international.

Je voudrais apporter dans le débat l'opinion d'un homme qui n'a pas encore été cité et qui, d'une certaine manière, perçoit les problèmes internationaux d'une manière différente en leur attribuant peut-être une gravité plus importante encore, en me référant à un article récent du journal *Le Monde* dont l'auteur est M. Michel Debré, ancien Premier ministre français. Il l'a intitulé: «La crise mondiale est d'abord politique.»

En analysant les observations récentes du Fonds monétaire international, l'auteur estime qu'au-delà des remèdes envisagés, qui sont d'ordre budgétaire ou salarial — mesures nécessaires reprises dans le document dont nous discutons aujourd'hui — il faut dépasser l'analyse. Il précise ensuite les facteurs qui, selon lui, sont dominants et affectent l'économie mondiale. Je me bornerai à les énumérer sans entrer dans le détail des explications qu'il fournit.

Trois points lui paraissent essentiels: le «surarmement» des grandes puissances, le vieillissement de la population occidentale et les stratégies des pays non occidentaux qu'il subdivise en stratégie de marché, notamment au Japon et en Extrême Orient, en stratégie des monopoles, notamment dans les pays de l'Opep et, enfin, en stratégie d'emprunt «à tout va» — pour reprendre l'expression de l'auteur — sans espoir de remboursement.

Il conclut par une remarque, à mon sens primordiale parce qu'il me semble que nous continuons, à tort, de parler d'une crise comparable à d'autres. L'auteur précise: «Les faits exigent de chaque nation la prise de conscience d'une nouvelle époque marquée par la vivacité d'une compétition à caractère belliqueux, donc impitoyable.»

Si j'ai rappelé cet article qui m'avait fort frappé, ce n'est pas pour demander que la question évoquée soit tranchée aujourd'hui. Sans doute conviendrait-il toutefois de réfléchir à cette notion d'état de guerre économique, pour tenter de trouver les actions à entreprendre.

Je pense que les Belges sont conscients de la nécessité de faire des efforts mais qu'ils n'ont pas encore bien perçu la gravité de la situation. En définitive, ce qu'il faudrait demain, indépendamment des efforts dont l'ampleur nécessaire est difficilement mesurable, c'est une véritable mobilisation du pays.

J'en reviens à l'objet précis du débat, à savoir le budget.

Le budget des dépenses a été divisé en quatre cellules: cellule sociale, cellule économique, cellule éducation nationale et cellule des départements d'autorité. La cellule sociale, représente 30,7 p.c. du budget, la cellule économique 11,6 p.c. On peut ajouter la dette publique pour 19,50 p.c., et les 4,6 p.c. attribués aux communautés et aux régions. Je reviendrai ultérieurement sur ces pourcentages, car je ne suis pas d'accord sur cette répartition.

En proposant ce découpage en cellules et ces divers pourcentages, le gouvernement projette sur le budget un éclairage que l'on peut considérer comme correct, mais je crois que l'on peut envisager également un tout autre éclairage.

Permettez-moi de comparer ici le budget social à l'ensemble du budget.

A la page 71 de l'exposé général, on cite le montant des prestations pour les pensions, sauf celles du secteur public, soit 1 131 milliards. Si l'on ajoute à cette somme les 161 000 pensions du secteur public, on atteint environ 1 200 milliards pour le budget que j'appelle «social».

Si du montant global du budget, soit 1 524 milliards, on soustrait les 410 milliards de subventions sociales, on obtient également 1 100 milliards.

Il y a donc, en fait, deux budgets: un budget social de 1 200 milliards et un autre budget, qui comprend le reste, de 1 100 milliards, et ceci ne ressort pas de manière très précise des documents.

Le problème me paraît être que, ce budget social, le Parlement ne le prend pas en compte. En réalité, il lui échappe presque totalement. Tout ce que le Parlement peut faire, c'est constater qu'il y a 410 milliards de subsides et que ce montant figure régulièrement dans les documents.

Si j'ai procédé à cette comparaison, c'est pour bien montrer qu'une grande part des ressources du pays ne fait pas l'objet d'un véritable débat au Parlement. Il y a un certain temps déjà, le Parlement français avait demandé — mais cette revendication n'a jamais été suivie d'effet — que la totalité des dépenses, et notamment celles que je viens d'évoquer, soit soumise à un grand débat parlementaire. C'est ce que je demande aussi. Il n'est pas pensable que la moitié de nos dépenses échappe totalement au contrôle du Parlement. En effet, on ne peut pas considérer que les cotisations sociales soient autre chose qu'un prélèvement sur le revenu des travailleurs, et, par conséquent, une recette qui sert à différents transferts. Grosso modo, on peut assimiler ces cotisations à ce que j'appellerai, d'une manière générale, l'impôt.

Une autre observation concerne la Dette publique, la charge de la Dette.

La Dette s'avère extrêmement considérable. On en a rappelé le chiffre tout à l'heure. Je citerai simplement le chiffre global des dettes de l'Etat: 3 100 milliards. Ce qui nous préoccupe le plus, c'est que les charges de cette dette représentent, dans le budget de 1983, 300 milliards d'intérêts et 92 milliards d'investissements, soit, plus ou moins 400 milliards.

Pour mieux comprendre la gravité de la situation, il convient de comparer cette charge, non aux dépenses, mais aux recettes réelles. Or, dans l'exposé général du budget et dans diverses interventions du ministre, ce chiffre de 400 milliards est comparé à l'ensemble des dépenses. En fait, une grosse partie de ces dépenses est couverte nécessairement par l'emprunt.

Par rapport aux recettes, la situation de la Dette publique apparaît plus dramatique. En effet, pratiquement un tiers des recettes est affecté au paiement de la charge de la Dette.

Il deviendra très vite urgent, sous peu, de vérifier la manière de peser sur la Dette publique. Je parle, bien sûr, de celle qui n'est pas représentée par les emprunts en devises étrangères.

La lecture des documents budgétaires me laisse penser que nous allons aboutir dans une impasse si nous laissons la situation telle quelle. Je ne crois pas que sans un nouveau système et sans consentir des efforts, nous puissions sortir de cette impasse. Je ne suggère pas de solutions, car je m'estime incapable de les formuler sans étude approfondie, mais si le gouvernement n'essaie pas de trouver des solutions de remplacement ou de prolongement relativement important, le pays se trouvera dans le marasme le plus complet.

Enfin, il me paraît indispensable d'aborder un problème fondamental que divers orateurs ont déjà évoqué mais qu'il conviendrait peut-être d'envisager sous un autre angle: le problème de l'emploi ou, pour être plus précis, celui du chômage.

La décélération de l'aggravation du chômage est un fait acquis par l'action gouvernementale. Pourtant la lecture attentive des documents budgétaires fait penser que, dans la réalité, nous nous trouvons devant deux types de chômage: le chômage indemnisé qui représente plus ou moins 500 000 chômeurs dont un tiers — drame actuel — ont moins de 25 ans, et le chômage qui, au cours des années précédentes, a été camouflé par une insertion dans le secteur public.

Je n'ai pas retrouvé le document, mais une phrase prononcée par le ministre fait allusion à cette situation.

Ainsi, si l'on ajoute aux 500 000 chômeurs indemnisés ceux qui sont insérés, sans une nécessité absolue, dans les services publics, soit environ 100 000 — en effet, de 1973 à 1982, on est passé de 704 000 à 900 000 fonctionnaires — et les préposés dont a cité tout à l'heure le nombre, on aboutit à la situation suivante: 750 000 personnes potentiellement en état de travailler, se trouvent hors du circuit du travail. Telle est la vérité que l'on ne perçoit pas tout de suite à la lecture des documents.

Le drame, c'est que, face à la Dette dont on ose à peine évoquer l'importance, 750 000 personnes capables de travailler, se trouvent hors du circuit du travail!

Voilà la vérité! On ne la perçoit pas tout de suite à la lecture des documents officiels. Le drame c'est qu'il y a une dette de l'importance que je viens d'évoquer et de l'autre côté il se trouve hors des circuits de travail des gens potentiellement actifs dans des circuits concurrents au nombre de 750 000! Dès lors, les mesures qui doivent être suggérées doivent être d'une autre ampleur que celles qui ont été prises et qui déjà étaient courageuses.

Toujours à propos de l'emploi, permettez-moi de faire une autre citation et qui est de Michel Albert, ancien commissaire au Plan en France, et auteur du *Pari français*: « En un siècle, la part de la population agricole dans la population active est passée de 20 à 4 p.c. aux Etats-Unis. La Rand Corporation estime que si l'on utilise les possibilités technologiques existantes, 5 p.c. des travailleurs actuellement employés dans l'industrie suffiront, en l'an 2 000, à faire fonctionner des secteurs de grande production. »

Il faut avoir à l'esprit ces ordres de grandeur pour mesurer la portée du discours que l'on nous a seriné pendant des années au sujet de l'emploi dans l'industrie.

Ainsi donc, selon cet auteur, particulièrement bien informé, il semblerait que l'emploi dans l'industrie, en raison uniquement de l'utilisation des moyens techniques d'aujourd'hui pourrait, dans le début des années 2 000, réduire l'emploi industriel dans la même proportion que l'emploi agricole au cours des vingt dernières années.

Nous sommes donc contraints d'une part de maintenir ce qui existe et dont nous avons besoin, à peine de mourir immédiatement, et d'autre part de créer progressivement une armature économique entièrement nouvelle, ce qui implique des choix difficiles.

Il va sans dire que si nous approuvons la politique gouvernementale, il y a un aspect des choses qui a été mal pris en compte, c'est le sort des universités. Je sais que des assainissements sont nécessaires, mais ne conviendrait-il pas de reporter le fruit de ceux-ci dans le secteur de la recherche, qui est notre dernière richesse? Une transformation des mentalités dans les universités et les grandes écoles est nécessaire et il faut aussi que les chercheurs soient animés d'une volonté de coopérer aux nécessités des régions et du pays.

Enfin, monsieur le Président, chers collègues, notre démocratie parlementaire vit des moments extrêmement difficiles. Chacun sait qu'au Parlement, les travaux ne sont plus suivis de la manière qui s'impose. Il ne faut pas se dissimuler la vérité: bien souvent on invoque le travail en commission ou d'autres obligations pour n'être nulle part, ni en séance publique, ni en commission.

Mon propos n'est pas d'adresser des reproches à qui que ce soit mais de dire qu'aujourd'hui, dans la situation actuelle, le régime parlementaire doit démontrer qu'il est capable de subsister. Nous devons accepter une voie difficile, celle de l'austérité, de la rigueur et de l'effort. Nous devons avoir le courage de dire à la population qu'un effort soutenu sera nécessaire pendant plusieurs années. Nous serons tenus de dire la vérité et de tirer pour nous-mêmes les conséquences de cette vérité, celle qui nous touche et qu'il nous est difficile de mesurer. Il est, en effet, extrêmement difficile d'apprécier exactement ce que l'on est et les vérités que l'on mérite.

Michel Albert, a fait un voyage d'étude en Belgique en 1980. Il en parle dans son livre.

J'en retiendrai une phrase: « La Belgique offre un exemple si caricatural d'aveuglement querelleur devant les périls, que j'ai mesuré l'importance de ce que je voudrais démontrer tout au long de ce livre: la nécessité absolue et vitale de comprendre et faire comprendre à l'opinion les mécanismes de la crise si l'on veut la vaincre et avec elle le chômage. »

Je fais ici un reproche au gouvernement: sous réserve qu'il doit aller plus en profondeur, il est très clair qu'il a beaucoup et bien travaillé et que les objectifs qu'il s'est tracés étaient les bons. Mais, cela étant dit, je reproche au gouvernement de ne pas avoir suffisamment informé l'opinion, d'être trop loin d'elle. Je ne vois pas pourquoi le gouvernement n'utilise pas mieux les médias, pourquoi il ne fait pas passer un message, d'autant plus que ce message correspondrait à un travail parfaitement réalisé.

Je ne demande pas au gouvernement de répondre maintenant, mais je répète qu'il devrait faire un effort considérable du côté de la communication.

Le jugement porté par Michel Albert est un jugement sévère, un jugement qui fait mal.

Mais il doit être pris en compte, parce que l'aveuglement querelleur qu'il évoque et qu'il a constaté en 1980 est encore aujourd'hui au centre de notre vie politique.

Monsieur le Président, chers collègues, au début de cette session nous avons prêté le serment d'observer la Constitution. Cela implique certains devoirs. Nous avons, en effet, pris l'engagement à l'égard des dix millions de nos concitoyens dont nous sommes les mandataires de sauvegarder notre pays et l'ensemble de nos institutions démocratiques.

Les pressions extérieures que j'ai brièvement évoquées et les tensions internes, accrues par les difficultés financières immenses, rendent cet engagement plus difficile qu'hier. Plus nécessaire aussi.

Notre pays ne peut pas affronter dans la division les difficultés extérieures — M. André l'a rappelé tout à l'heure — sous peine de se perdre définitivement.

Il faut être très clair: on parle de certains problèmes, on les évoque de manière plus ou moins nuancée au sein du gouvernement.

Nous savions lorsque nous avons voté les lois d'août 1980 sur la régionalisation que les secteurs nationaux tels que la sidérurgie, le textile et les charbonnages étaient en grande difficulté, en raison de la concurrence internationale accrue. Nous avons tous considéré alors — cela remonte à deux ans et demi —, que, pour raisons de solidarité et de dimension des problèmes, il importait que ces secteurs continuent à relever de la politique nationale. Nous avons aussi voulu, par ces mêmes lois, l'accord préalable des exécutifs de chaque région pour que le gouvernement puisse proposer une modification de la loi d'expansion économique.

Nous avons voulu maintenir, à travers des lois de régionalisation, une unité économique dans le pays.

Il ne faut pas oublier que lorsqu'on prête serment d'observer la Constitution, cela implique aussi le serment d'observer ce qui a été décidé à partir de celle-ci par les mécanismes des lois spéciales.

Il est évident que c'est d'une seule voix que nous devons nous exprimer au sein des Communautés européennes. Nous n'avons pas le choix. Les communautés ne connaissent que les Etats membres. C'est donc d'une seule voix que nous devons répondre au reste du monde; notre dimension minime, sinon minuscule, l'exige. Mais on n'a pas le droit de trahir les intérêts vitaux de l'une, ou de l'autre région. Au contraire, la solidarité à l'égard de celle qui est la plus en difficulté doit être totale.

Ceux qui, sans accepter d'en mesurer les conséquences réelles, voudraient accentuer la division économique du pays, engendreraient immédiatement un affaiblissement qui, à mon sens, serait fatal à toutes les régions. En effet, au-delà des compétences qui sont attribuées à ces dernières, au-delà des cinq secteurs nationaux, il y a chaque jour, tant à l'intérieur du pays que vers l'extérieur, des centaines, voire des milliers d'informations et d'échanges, de décisions; tout cela forme notre tissu économique et celui-ci ignore nos subdivisions politiques. Déchirer ce tissu, ce serait appauvrir définitivement, sans doute, — ici je suis très net — chacune des régions qui sont les composantes de ce pays.

Monsieur le Président, mes chers collègues, le gouvernement a entrepris une tâche difficile, je dirais même quasi insurmontable, car tout doit être fait en même temps et en profondeur.

Le budget proposé pour 1983 persévère dans la direction tracée il y a un an et qui a déjà donné, comme je l'ai rappelé, des résultats positifs.

Il convient, après l'arrêt du déclin, que nous retrouvions et que nos concitoyens retrouvent des raisons d'espérer; pour cela, il faudrait que le gouvernement propose clairement des orientations à moyen et à long termes, bref, qu'il envisage plus nettement une planification souple.

Après des discussions approfondies avec les autres agents économiques, l'Etat doit recommander des objectifs et s'imposer à lui-même des normes pour l'avenir.

Construire l'avenir, c'est ce que nous voulons faire avec le gouvernement. Il appartient à celui-ci d'approfondir avec le Parlement, le dialogue indispensable à l'adhésion. C'est cela la démocratie! (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Smeyter.

De heer De Smeyter. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de Vice-Eerste minister, geachte collega's, de regering vroeg bijzondere machten om een viervoudig doel te bereiken:

Ten eerste, de sanering van de overheidsfinanciën wat een volledige mislukking is geworden.

Ten tweede, de bestrijding van de werkloosheid die echter blijft stijgen.

Ten derde, de verdediging van de frank. Die kostte zelfs tot 1 miljard frank per dag. Volgens een recente uitspraak van de Ameri-

kanse minister van Financiën, D. Regan, over een «nieuw monetair wereldsysteem» kost de steun 19 miljard. Voor 1982 wordt die steuninterventie op 250 miljard geraamd.

Ten vierde, de bestrijding van de inflatie. Wij zien maar al te goed op welke wijze dit gebeurt.

Van de beheersing van de overheidsfinanciën kwam niets terecht want op 8 december 1982 verklaarde de Eerste minister nog voor het Verbond van Christelijke Werkgevers, dat het tekort voor 1982 90 miljard hoger zal liggen. Hij zei niet dat het verschil van 424 tot 560, 136 miljard is. Er zijn nog eens 46 miljard aanpassingen, bijpassingen van vroegere jaren en andere. In de rubriek «dubbelzinnige, misleidende of onbegrijpelijke mededelingen» zal hij ongetwijfeld een zeer eervolle vermelding krijgen, want zijn verklaringen zijn voor alle interpretaties vatbaar. Dat heeft het enorme voordeel dat de CVP kan zeggen dat ze eensgezind is zonder dat de publieke opinie bij benadering weet waarover het juist gaat.

Het netto te financieren saldo voor 1981 beliep 12,7 pct. van het bruto nationaal produkt of 455 miljard en voor 1982 wordt het wellicht 560 à 570 miljard.

Voor 1983 wordt het zonder blikken of blozen op 10,5 pct. van het BNP of 443 miljard geraamd, dan wanneer nu al geweten is dat, door de daling van de koopkracht van de bevolking, in 1983 er 31 miljard minder ontvangsten zullen zijn, er 30 miljard meer uitgaven zullen zijn wat het tekort op 443 plus 61 of op 504 miljard brengt.

Door de inkomens of vermogens steeds minder te belasten, is men wel verplicht te rekenen op een stijging van de directe belastingen met 61 miljard, van de indirecte belastingen met 65 miljard en van de parafiscaliteiten met 50 miljard.

Zo zien we dat het aandeel van de directe belastingen afneemt ten voordele van de indirecte belastingen en wij begrijpen heel goed waarom. Realistischer zou zijn, rekening houdend met deze reële gegevens, het netto te financieren saldo voor 1983 te ramen op zijn werkelijkheid, namelijk minimum 650 miljard. Het bedrag kan ook oplopen tot 700 miljard.

Het deficit van de Staat blijft dus even groot, niettegenstaande alle mooie beloften over de beheersing van de overheidsfinanciën en de aangekondigde belastingverlaging. Wij weten nu dat de maatregelen alleen voor de rijken en kapitaalkrachtigen worden genomen.

De slogan «meer centen voor u, minder voor de Staat» dreigt een monument te worden van onwaarschijnlijkheid, zo verklaarde de voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond.

De heer Vanderpoorten. — Welke voorzitter van het Liberaal Vlaams Verbond heeft dat verklaard, en wanneer?

De heer De Smeyter. — En hij heeft nog gelijk ook. En het was niet de enige fingerwijzing voor de PVV-ministers in deze regering.

Andere collega's, zullen voldoende aantonen dat de raming van de economische groei en de inflatie voor 1983 met een korreltje zout moeten worden genomen. Alleen de genomen maatregelen voor 1982 betekenen reeds een vermindering van 4 pct.

Hoe is het gesteld met het klimaat en de bedrijvigheid?

Het gestegen vertrouwen van de bedrijfswereld in de economische situatie na de maatregelen van februari 1982 heeft het na korte tijd moeten afleggen ten aanzien van de feitelijke werkelijkheid: de toename van de externe competitiviteit zal niet het verhoopt resultaat opbrengen aangezien 1982 uiteindelijk een dramatisch slecht jaar was voor de internationale handel en de vooruitzichten voor 1983 uiterst gematigd zijn. De deflatoire weerslag van de regeringsmaatregelen op binnenlands vlak wordt steeds meer gevoeld als diepgaand en langdurig.

De synthetische conjunctuurindicator duidt aan: in januari 85.08, in mei, een piek, 90.45, maar in oktober 82.28, het laagste cijfer.

Op het beeld dat doorwoog in het midden van het jaar, met name opflakking van de industriële produktie dank zij de uitvoer, die echter afgezwakt werd door de zwakke binnenlandse bedrijvigheid, volgde het vooruitzicht van een winter 1982-1983 gekenmerkt door een nieuwe terugval van de industriële produktie.

Tijdens de eerste drie kwartalen van 1982, is de industriële produktie — de bouwsector niet meegerekend — lichtjes verbeterd. Het peil van de eerste zeven maanden van 1982 ligt 2,1 pct. hoger dan het peil van de eerste zeven maanden van 1981. Het peil van 1979 werd echter nog niet gehaald. Van een echte opleving kon dus nog geen sprake zijn.

De conjunctuurenquêtes van de Nationale Bank van september en oktober wijzen echter op een verzwakking van de buitenlandse vraag die vooruitloopt op een gevoelige achteruitgang van de indus-

triële produktie in de winter. De situatie is nog minstens tot de maand april bezwaard.

Gevolg: voor heel het jaar 1982 zal de industriële produktie slechts met 0,8 of 0,9 pct. stijgen in plaats van met de verwachte 2 pct.

Deze ommekeer is bijzonder ernstig omdat de buitenlandse vraag de enige steunfactor is in het kader van de strategie van Martens V. De meeste vooruitzichten die opgesomd worden houden met die factoren nog geen rekening. In de bouw zette de terugval van de bedrijvigheid zich verder door.

Het gemiddeld gecorrigeerd indexcijfer voor de laatste twaalf maanden bedroeg in januari 1981, 73.6, in december 1981, 60.7, in januari 1982, 59.7 en in juli 1982, 58.3.

Over heel het jaar zou de achteruitgang van de bedrijvigheid 10 pct. belopen.

Wat, met de evolutie van de buitenlandse vraag?

In tegenstelling tot de prognoses was 1982 niet het jaar van een opleving van de internationale handel.

Integendeel, het volume van de internationale handel is dit jaar nog lichtjes gekrompen. De deflatie van de wereldvraag, die veroorzaakt wordt door de bezuinigingsmaatregelen in de grote landen, met de VS op kop, en door de impasse waarin een aantal landen van de derde wereld aanbeland zijn, is dus nog dramatischer geworden dan verwacht.

Voor 1983 is enig optimisme, vermengd met veel scepticisme, nog gewettigd.

Het is moeilijk om momenteel de resultaten in termen van buitenlandse handel te beoordelen, door het feit dat een deel van de transacties geen aanleiding meer zou geven tot vereffening op de gereglementeerde wisselmarkt.

Na een devaluatie verwacht men normaal een tweevoudig verschijnsel: een verslechting van de ruilvoet, negatief voor de balans, die zich onmiddellijk voordoet, en een verbetering van het exportvolume na een paar maanden, die de weerslag van de verslechterde ruilvoet ondervangt. Het hangt sterk af van het prijsgedrag van de ondernemingen. Het schijnt dat de meeste bedrijven hun prijzen gehandhaafd hebben. Dit blijkt uit de zeer gunstige evolutie van de ruilvoet na de devaluatie. Dat betekent dat de winsten gestegen zijn. Dat wordt door de statistische gegevens bevestigd. Maar na correctie zou er toch geen verbetering van de balans meer blijken te zijn. Er heerst nog grote onzekerheid over de doeltreffendheid van de devaluatie.

Hoe is het gesteld met de evolutie van de gezinsvraag?

De binnenlandse vraag van de gezinnen en van de overheid werd zwaar getroffen door het soberheidsbeleid in zijn verschillende vormen: daling van de koopkracht, afremming van de overheidsuitgaven, hoge rentevoeten, onzekere toekomst. De koopkracht bij loon- en weddetrekkenden daalde met 3,2 pct. De fiscale en parafiscale inhoudingen stijgen. Het aantal arbeidsplaatsen zou met tienduizenden afnemen in 1982, met als gevolg een nieuwe daling van de loonmassa. De stijging van de transfers in de sociale zekerheid zet zich door, maar wordt vertraagd door de eerste bezuinigingsmaatregelen. De koopkracht van de niet-loontrekkenden zou zich handhaven. In totaal zou het beschikbaar inkomen van de gezinnen in 1982 met 2,5 pct. afnemen.

De vooruitzichten voor 1983 zijn nog slechter. Het beschikbaar inkomen van de gezinnen zou in 1983 dalen met 3,5 pct. en het privé-verbruik met 2,5 pct. Aan de basis van de daling van het beschikbaar inkomen liggen de desindexering, de parafiscaliteit en het verlies van arbeidsplaatsen. Globaal zou de consumptie van 1980 tot 1983 met 6,5 pct. dalen. Als er geen betere vooruitzichten zijn, — wat weinig waarschijnlijk is —, dan mag men herstructureringen verwachten in sectoren die afhangen van het privé-verbruik. In de sector huisvesting kwam de achteruitgang in de sociale huisvesting bij de verzwakking van de privé-bouw. In 1982 zouden zo'n 28 000 woningen worden gebouwd. Dit is een daling met meer dan 40 pct. sinds 1980.

De evolutie van de bouwvergunningen doet geen hoop op een spoedige verbetering rijzen.

Enkele woorden over de investeringen in de ondernemingen.

Voor 1982 heerst nog onzekerheid. Voor 1983 voorziet de Nationale Bank-enquête, een achteruitgang van de investeringen. De gegevens worden bevestigd door sectoriële gegevens voor twee belangrijke sectoren: de metaalverwerkende nijverheid en de elektriciteit. Bovendien zullen de openbare ondernemingen in de sector « vervoer en verkeer » een daling van de investeringen kennen in 1983.

Welke zijn de globale vooruitzichten?

De volgende prognoses werden over het algemeen gemaakt in september/oktober, en daarna rekening houdend met de regeringsmaatregelen. Het aantal werklozen is in 12 maanden met 104 000 eenheden gestegen. De jongste twee jaren werden nog 38 000 werknemers opgenomen in de drie brugpensioenstelsels. Rekening houdend met de kenmerken van het nieuw pensioensysteem, mag men denken dat er een geleidelijke verplaatsing zal plaatsvinden van de categorie « bruggepensioneerden » naar de categorie « volledige werklozen ». Tevens stelt men vast dat in de praktijk de tijdelijke tewerkstellingsstelsels in één jaar tijd met meer dan 15 pct. verminderd werden. Rekening houdend met de conjunctuur en het aantal werkloze werkzoekenden, zou reeds begin 1983 de kaap van de 500 000 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen worden gehaald.

Het aantal arbeidsplaatsen neemt op dramatische wijze af: juni 1979 2 990 000 arbeidsplaatsen, juni 1980 2 988 000 arbeidsplaatsen, juni 1981 2 908 000 arbeidsplaatsen en december 1981 2 891 000 arbeidsplaatsen.

In 1982 voorzagen de voorspellingsinstituten een nieuw verlies van 25 000 à 40 000 arbeidsplaatsen en in 1983 van 10 000 tot 26 000 arbeidsplaatsen. Bovendien zou op basis van de toename van het aantal werkzoekenden het arbeidsplaatsenverlies in 1982 tot 50 000 kunnen oplopen. Twee oorzaken liggen ten grondslag aan die voortdurende stijging. Enerzijds, beginnen de tot dusver gespaard gebleven sectoren, zoals de openbare sector en de handel, nu ook banen te verliezen. Anderzijds heeft het lichte industriële herstel geen opleving van de werkgelegenheid tot gevolg, rekening houdend met de produktiviteitsstijgingen. Het meest merkwaardige geval is dat van de metaalverwerkende nijverheid. Ondanks een opleving van de produktie en van de investeringen, is de werkgelegenheid tussen het eerste semester 1981 en het eerste semester 1982 met 6,7 pct. gedaald, of 16 500 arbeidsplaatsen en de sector maakt gewag van een verdere daling voor einde 1982 en in 1983. 70 pct. van de investeringen hebben echter betrekking op rationalisering en slechts 17 pct. op uitbreidingen.

Inzake de overheidsfinancien is het niet gemakkelijk om de toestand precies te evalueren, omdat de begroting 1982, met inbegrip van de laatste officiële documenten van oktober, weinig te maken hebben met de realiteit. De oorzaken zijn legio: Eerst is er de overschatting van de inkomsten.

De inkomsten werden geschat op basis van een BNP-groei van 8 pct. in waarde. Momenteel bedragen de vooruitzichten 6 pct. Het verschil vertegenwoordigt 24 miljard inkomsten. De regering verdeelde het standpunt dat bijkomende inkomsten dat gat zouden dichtten. De Nationale Bank die ter zake vrij nauwkeurige analyses heeft, raamde het tekort op 15 miljard.

Tweede oorzaak: de stijging van bepaalde uitgaven die verband houden met de crisis tegen een realistischer tempo: werkloosheid, openbare schuldenlast.

Derde oorzaak: de weerslag van de devaluatie die de buitenlandse schuld met 35 miljard heeft doen toenemen. Wat het buitenlands onevenwicht betreft, vermelden wij dat het buitenlands saldo van België niet enkel wordt bepaald door het handelssaldo, maar ook door de andere aspecten van de lopende balans: enerzijds factorinkomens beïnvloed door de verhoging van de buitenlandse openbare schuldenlast, private en openbare transfers en anderzijds door de kapitaalbalans: privé-kapitaalvlucht en openbare leningen in het buitenland. De voornaamste ingewonnen inlichtingen vermelden:

Ten eerste, de stijging van de intrestlast en van de buitenlandse overheidsschuld, die vanaf volgend jaar een beslissende factor zouden kunnen worden, 60 à 70 miljard. In de mate dat openbare leningen slechts een compensering zijn van de daling van de reserves bij de Nationale Bank, worden de intrestlasten van de leningen niet gecompenseerd door de belegging van reserves van de Nationale Bank.

Ten tweede, het voortbestaan in 1982 van de vlucht van het privé-kapitaal die druk uitoefent op het muntbeleid in de zin dat de hoge rentestand aanhoudt en er een beperkt beroep gedaan wordt op de binnenlandse geldschepping om de Schatkist te financieren, wat natuurlijk de minst dure maatregel is voor de begroting.

Ten opzicht van de inflatie mag de regering zich nog gelukkig achten. Na haar verschillende devaluaties beperkt de inflatie zich tot 8,86 pct. voor de kleinhandelsprizen en voor de vergelijking 1981-1982 tot 8,6 pct.

Rekening houdend met de stijging van de invoerprijzen met 14 à 18 pct., kan het zijn dat zich nog inflatoire spanningen voordoen in het eerste semester van 1983. Alleen reeds de nieuwe BTW-tarieven zullen de stijging nog beïnvloeden voor 0,6 pct. Nochtans vormen de daling van de lonen, van de binnenlandse vraag, van de grondstoffenprijzen en misschien van de dollar evenveel factoren, die een matiging van de prijsstijgingen in 1983 in de hand zullen werken. Daarom lijkt de doorgaans in acht genomen voorspelling van + 8,5 pct. voor 1983 mij een weinig te hoog.

Samenvattend stel ik vast dat de huidige conjunctuurtoestand de pessimistische vooruitzichten voor het hele jaar 1982 bevestigt.

Het relancebeleid door de uitvoer, geconcretiseerd door de devaluatie, de vermindering van de koopkracht der lonen en de vermindering van de fiscale druk op de ondernemingen, heeft niet de verwachte resultaten opgebracht.

Een bescheiden opleving van de uitvoer en de industriële productie hebben niet volstaan om de algemene inkrimping van de binnenlandse vraag te compenseren.

Bovendien zijn een achteruitgang van de industriële productie en uitvoer te verwachten voor de winter 1982-1983. De bevestiging van dat verschijnsel zou dramatisch zijn, want daardoor zou het enige element dat de vraag ondersteunt tenietgedaan worden; het zou de sanering van de buitenlandse balans vertragen en de begrotingsimpasse verergeren.

Een gevoelige achteruitgang van het BNP voor het tweede opeenvolgend jaar, en een verergering van de werkloosheid die veel sterker zou zijn dan de bevolkingsaan groei, zullen de gevolgen zijn.

De afwezigheid van een voldoende relance van de industriële productie en van de investeringen kan door verschillende factoren worden verklaard en om te beginnen door de inkrimping van de wereldhandel. Onder de druk van de beperkende politiek op monetair en budgettair vlak en van het inkomensbeleid dat in de meeste landen van de OESO gevoerd wordt, is de vraag onvoldoende, waardoor de inspanningen tenietgedaan worden die elk land, en ook België, onderneemt om zijn buitenslandse mededingsvermogen te steunen en het financieel evenwicht te herstellen. Vandaag heeft België een mededingsvermogen-kostenniveau hervonden dat hoger ligt dan dat van het begin van de jaren 70, tijd waarin het een overschot op de lopende balans incasseerde.

Een ander element dat deze teleurstelling verklaart heeft ongetwijfeld te maken met de absolute ontoereikendheid van het beleid inzake kosten en fiscaliteit ten opzichte van een industriële structuur die zeer ontoereikend is. Het gevoerde beleid kan enkel daar een krachtige relance tot stand brengen waar een nog voldoende kwalitatief aanbod bestaat. Het profiel van 1983 zal jammer genoeg hetzelfde zijn als dat van 1982: financiële crisis in de ontwikkelingslanden, protectionisme, bezuinigingsbeleid in de meeste grote landen. In 1983 zal de achteruitgang van de binnenlandse vraag nog sterker worden dan in 1982. De nieuwe daling van de loonmassa zal in 1983 tot 5 pct. oplopen tegen een daling in 1982 van 3 pct. Het privé-verbruik zal nog meer worden getroffen dan in 1982. Bovendien zal dat verschijnsel nog aanzwellen omdat het peil van de privé-consumptie in 1982 ondersteund werd door een vooruitlopen op de prijsstijgingen tengevolge van de devaluatie en de BTW-verhoging.

In 1982 kon de achteruitgang van het sparen de deflationaire inwerking van de inkomensdaling enigszins verzachten. Maar in de mate dat het huidige inkomensbeleid de ongelijkheid tussen looninkomens en niet-looninkomens nog versterkt, kan men zich afvragen in welke neerwaartse flexibiliteit van het sparen nog zal kunnen spelen. Enerzijds leidde de achteruitgang van het verbruik tot een automatische beperking van de prijsstijging en anderzijds tot een dalende tewerkstelling in de bedrijven die voor de binnenlandse markt werken. De nieuwe saneringsmaatregelen van de overheidsfinanciën zullen de zelfde weerslag hebben inzake vermindering van de binnenlandse vraag. Het overheidsverbruik zal verminderen, evenals het beschikbare inkomen van de gezinnen tengevolge van de gevoelige verhoging van de fiscale en parafiscale druk en van de maatregelen tot vermindering van de sociale overdrachten. Inzake de ondernemingsinvesteringen tekent zich voor 1983 een achteruitgang af.

Het gevolg van deze tegenstrijdige evoluties van de buitenlandse en binnenlandse vraag is dat het BNP in 1983 opnieuw in volume zal verminderen en dat ook het aantal arbeidsplaatsen opnieuw zal dalen. En ondanks de overcompetitiviteit van de ondernemingen. Nu, heeft de regering opnieuw beslist, de koopkracht van de loonmassa verder te verminderen en elke verdeling van de produktiviteitsstijging te weigeren. Het moet duidelijk zijn: ofwel wil men een verhoging van de parafiscale inhoudingen mogelijk maken aangezien de opbrengst van de matiging hoofdzakelijk door de Staat geïnd wordt, ofwel zet men het beleid van 1982 voort dat neerkomt op een inkrimping van de fiscale en parafiscale materie waardoor het moeilijker wordt om de openbare financiën te saneren. In beide gevallen is er geen enkele economische dynamiek ter ondersteuning van de overheidsfinanciën waarvan de sanering overgelaten wordt aan stijgingen van de fiscale en de parafiscale druk en aan bezuinigingen op de uitgaven.

We bevinden ons dan voor het alternatief, te erkennen dat de sanering van de overheidsfinanciën niet mogelijk is ofwel, een nieuwe belangrijke daling van het bestaansniveau, die nog toe te voegen is

aan de vermindering van de koopkracht der lonen met 8 pct. Dit laatste is nu al beslist door de regering.

We beleven dus op het ogenblik een belangrijke wijziging in het regeringsbeleid. Vermits de opleving van de buitenlandse vraag niet de gewenste voorwaarden kan scheppen voor de oplossing van de problemen van de overheidsfinanciën, beperkt de regering zich tot een louter deflationaire sanering van het financiële onevenwicht: achteruitgang van de invoer van consumptiegoederen, achteruitgang van de overheidsfinanciën. Bovendien is ze verplicht gedeeltelijk de maatregelen te beperken die ze ingevoerd had om de lasten van de ondernemingen te verlichten. Zulk is het geval voor de operatie « Maribel ».

De doeltreffendheid en de samenhang van het economisch en sociaal beleid van de regering blijft dus niet verzekerd:

— Tengevolge van de mislukking van haar centrale strategie.

— Tengevolge van het gebrek aan continuïteit in een reeks verbintenissen.

Zo zou inzake tewerkstelling de regering de verbintenis aangaan zijn, de werkgelegenheid te handhaven op basis van de inleveringen die de werknemers sinds februari gedaan hebben en een derde arbeidscircuit op te richten zodat het aantal tijdelijke werkgelegenheden op 75 000 zou kunnen worden gebracht.

Vandaag wordt het tewerkstellingspact zelfs niet meer geciteerd als referentie of als uitgangspunt voor de nieuwe maatregelen die aangekondigd worden en in plaats van te worden versterkt, kennen de maatregelen tot opslorping van de werkloosheid een beperking van 15 pct., wat betreft het soort tewerkstelling.

Een reeks stimulerende maatregelen hebben nagenoeg geen enkel interessant resultaat opgeleverd in 1982: De detaxatie van de investeringen en de vermindering van de BTW op de bouw.

De vraag van een reoriëntering van deze maatregelen is vereist. Bovendien kan men zich afvragen of een herleving mogelijk is zonder een aangroei van de afzetmogelijkheden in het geval van investeringen en zonder meer betekenisvolle perspectieven inzake zekerheid van tewerkstelling en inkomen wat betreft de vraag naar woningen.

Bepaalde uitgavenverminderingen schijnen wel bijzonder onwelkom indien het erop aankomt de toekomst voor te bereiden: de vermindering van uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek op het ogenblik dat de research een belangrijk element van het mededingsvermogen wordt en dat het land behoefte heeft aan een vernieuwing van zijn produktengamma voor de uitvoer, en de gedeeltelijke ontmanteling van de netten van het openbaar vervoer op het ogenblik van de energiebesparingen, kunnen wel bijzonder worden gelaakt.

Tenslotte zou de regering ervoor moeten zorgen, de budgettaire mechanismen beter in de hand te hebben indien ze haar saneringsbeleid met succes wil voeren.

Ik kan dan ook begrijpen, dat een woordvoerder van een van de geachte CVP-families, Van Rompuy, de toestand niet meer kan volgen en spreekt van een rijksbegroting 1983, opgesteld door begrotingscharlatans van de PVV. Het is in ieder geval een zeer oneerbiedige uiting tegenover zijn Vlaamse coalitiepartner.

De kapitaalvlucht en de aangroei van de inkomens uit eigendom, in het bijzonder die welke gepaard gaan met geen enkel economisch initiatief, zijn elementen die een fundamentele onrechtvaardigheid betekenen in het kader van de verdeling van de lasten van de crisis.

De thans beschikbare gegevens wijzen erop dat de problemen inzake kapitaalvlucht ook in 1982 gesteld zijn, na de belangrijke bewegingen van 1981.

Deze vertrekken zijn schadelijk op verscheiden niveaus: ze verplichten de overheidssector, in het buitenland bijkomende leningen aan te gaan waardoor het niveau van de reserves van de Nationale Bank kan worden gehandhaafd, maar wat belangrijke rentelasten voor de begroting meebrengt en waardoor de balans van de lopende betalingen er steeds op achteruitgaat, terwijl het commercieel saldo nochtans verbetert; ze maken de handhaving noodzakelijk van een politiek van hoge rentevoeten en zouden zelfs de terugkeer tot lagere rentevoeten in gevaar kunnen brengen, ook wanneer in de andere landen de trend om de rentevoeten te verlagen zich zal versterken.

In plaats van een normale aanvulling te vormen voor een open economie, oefenen de bewegingen van de privé-kapitalen dus een beslissende en schadelijke invloed uit op het monetair en financieel beleid van het land.

En daarmee zijn we beland aan het hoofdstuk « fiscale fraude ». Ik heb sterk de indruk, niettegenstaande mijn herhaalde verwijzingen naar dit al te schandelijk gedoe, dat de regering de waarheid niet durft te zeggen, juist zoals voor de bijzondere machten, de begroting en de rakettenkwesie.

De reden ligt voor de hand. Als het kabinet dat wel zou doen, komt het tussen de coalitiepartners tot pijnlijke en misschien zelfs tot dramatische meningsverschillen.

Het hypocriete spel wordt telkens opgevoerd, eerst voor de volmachten en nu ook voor de Rijksmiddelenbegroting.

Terwijl Martens V volmachten eiste om het begrotingstekort in te dijken, blijkt nu dat de volmachten daar niets aan verbeterd hebben. Ze bleken alleen efficiënt om de loontrekkenden en sociaal verzekerden een aanzienlijk koopkrachtverlies op te leggen.

Volmachten, zo is het afgelopen jaar overduidelijk gebleken, zijn er alleen om een inkomensherverdeling in het voordeel van de ondernemingen en de kapitaalkrachten uit te voeren.

Aan al het overige, werkloosheid, investeringen, begrotingsdeficiëts, veranderen ze niets. Integendeel, ze vergroten zowel het inkomen als de macht van de patronale pressiegroepen, zodat de regering nog vlugger capituleert. Zo dreigt het fragiel evenwicht tussen de sociale groepen op een onherstelbare wijze te worden verbroken.

Vandaar dat ik opnieuw de vraag stel: gaan de voorziene 10 miljard fiscale-fraude-ontvangsten in 1982 bereikt worden of wil de regering of dit stuk tot resultaten komen, als nu geweten is dat, niet-tegenstaande alle tot nu toe genomen maatregelen, de fiscale fraude van langsom meer enorme afmetingen aanneemt. Voor 1983 wordt terug een zelfde bedrag ingeschreven. Is dit fictief of pro memorie, of wil de regering werkelijk de fiscale fraude aanpakken of... beschermen?

Sedert juli 1980 zijn niet minder dan een vijftigtal bijzondere maatregelen getroffen met het gekende resultaat: een nog grotere fiscale fraude. Er is dus iets aan de hand.

In de zowat honderd volmachtbesluiten, die de regering trof, gaat er één over de bestrijding van de fiscale fraude, maar dat gaat dan nog om een verzachting van de strafrechtelijke beteugeling. Commentaar overbodig. De reorganisatie van de fiscale besturen wordt voor de zoveelste keer aangekondigd, maar de minister van Financiën is blijkbaar niet gehaast om daar werk van te maken.

Ook het ACW had daar iets van gemerkt.

Door de KWB, de Kristelijke Werknemersbeweging, werd de basis gelegd van drie wetsvoorstellen, ingediend bij de Kamer op 22 en 29 april 1982. De regering-Martens V nam deze drie maatregelen begin augustus op in het begrotingsontwerp 1983 en becijferde meteen de opbrengst van de strijd tegen de fiscale fraude op ...10 miljard frank.

Minister De Clercq wist echter de ijver van de ACW-ministers te bekoelen. De maatregelen werden — volgens *Het Laatste Nieuws* — erg versoepeld, niet volledig toegepast en weggelaten. Ook schreef de liberale krant: «Het lijkt erg twijfelachtig of de minister van Financiën de voorziene 10 miljard ooit kan recuperen.»

Hadden de 10 ACW-parlementsleden dan misschien onredelijke voorstellingen gedaan? Wilden ze «de fiscale inquisitie verscherpen», zoals *Het Laatste Nieuws* liet verstaan?

Ten eerste, wilden de ACW-ers de aftrek van bedrijfslasten beperken. Hiertoe moest een bepaling worden geschrapt in het Wetboek van inkomstenbelastingen waardoor «uitgaven met betrekking tot jacht, visvangst, pleziervaartuigen en lusthuizen» aanvaard konden worden als bedrijfslasten. Minister De Clercq wil de wet niet veranderen maar wel een omzendbrief met «maatstaven» sturen aan de belastingambtenaren.

Ten tweede, wilden de ACW-ers de gewestelijke directeurs van belastingen de mogelijkheid geven de hele aangifte te onderzoeken, als een belastingplichtige bezwaar aantekent tegen een onderdeel van zijn aanslag. Daarmee zouden veel misbruiken van het bezwaarschrift kunnen worden tegengegaan. Minister De Clercq verkreeg nu dat de verjaringstermijn voor het herzien van een aanslag door een controleur in geval van bezwaar met maximum één jaar kan worden verlengd. Hierover zeggen de ACW-kamerleden zelf in hun wetsvoorstel dat dit «het euvel slechts gedeeltelijk zal wegnemen». Voorts zal «de fiscale administratie worden aangemaand elke belastingplichtige ten minste éénmaal om de drie jaar te controleren». Ook dit achten de ACW-ers in hetzelfde voorstel praktisch moeilijk uitvoerbaar.

Ten derde, wilden de ACW-ers precies de verjaringstermijn, waarbinnen een herziening en navordering van personenbelasting kan gebeuren, verlengen van drie naar vijf jaar. Dat gaat zonder meer niet door, besliste de regering. De tien ACW-kamerleden en de hele KWB moesten gedogen dat de kabinetsraad slechts een zeer flauw afkooksel behield van hun nog erg gematigde wetsvoorstellen tegen de fiscale fraude en een liberale partijkrant kon de fiscale fraudeurs geruststellen met de onthulling dat de strijd tegen de fraude volgend jaar lang geen 10 miljard zal opbrengen.

Het is dan ook meer dan logisch dat mijn vraag duidelijk wordt beantwoord. De cadeaupolitiek van de regering voor het kapitaal en een verzachting van de strijd tegen de fiscale fraude bevoordelt inderdaad steeds dezelfde. Moet er daarvoor nog worden gematigd en ingeleverd, zelfs op de vervangingsinkomens en kinderbijslagen?

En toch, de regering gaat nog verder met haar sinterklaaspolitiek. De patroons kunnen bezwaarlijk volhouden, dat zij over het hoofd worden gezien. Zo kregen zij van de regering Martens V nu de nieuwste versie van het Maribel-spel toegeschoven.

Ondernemingen en vennootschappen worden ook belast op hun nettowinsten. Dit wil zeggen op het winstcijfer waarvan afgetrokken worden niet-belastbare inkomsten, professionele kosten, reeds belaste inkomsten, algemene onkosten, bepaalde gereserveerde winsten, afschrijvingen, geïnvesteerde inkomens, enzovoort.

Dit allemaal samen blijkt op te lopen tot een aardig bedrag wanneer men weet dat op een bedrag van 117 miljoen dat in 1978 verschuldigd was aan vennootschapsbelastingen, de fiscale ontlastingen meer dan 35 miljoen vertegenwoordigen of bijna 30 pct. Heel wat staatshulp bereikte de geïnteresseerden op basis van de wetten voor economische expansie. De belangrijkste van deze wetten is de wet van 30 december 1970 die de bestaande vormen van hulp herneemt en verduidelijkt.

De voornaamste vormen, waaronder hulp wordt verstrekt, zijn de volgende: interestsubsidies: de Staat betaalt een gedeelte — van 5 tot 8 pct. — van de leningen die werden aangegaan om te investeren; kapitaalpremies aan ondernemingen die zelf investeringen hebben gefinancierd; fiscale ontlasting gedurende vijf jaar voor de investeringen die met de hulp van de wet tot stand kwamen; tewerkstellingspremies; staatswaarborg voor leningen door vennootschappen; diverse vormen van hulp in de vorm van contracten tussen de Staat en de ondernemingen.

Heel wat buitenlandse ondernemingen hebben van deze politiek gebruik gemaakt. Eénmaal de periode van detaxatie (5 jaar) voorbij, zijn niet weinigen het echter doodgewoon opnieuw afgestapt.

Al deze vormen van hulp bestaan nog steeds, al heeft de regering nu de neiging directe hulp te vervangen door ontlastingen, genoemd «fiscale stimulansen».

Mevrouw Panneels-Van Baelen. — U mag niet vergeten dat de ondernemingen ook werk verschaffen. Dat verliest u blijkbaar uit het oog.

De heer De Smeyter. — Ik geef alleen maar de cijfers, mevrouw. Dit heeft alvast het voordeel dat rondom de politiek van hulp aan de ondernemingen de mist aanzienlijk dikker wordt. Van directe hulp immers weet men aan wie en waarom ze werd toegekend, terwijl fiscale vrijstellingen gelden voor alle ondernemingen, zelfs voor die welke geen behoefte hebben aan enige hulp.

Mevrouw Panneels-Van Baelen. — Waar komen dan al die faillissementen uit voort?

De heer De Bondt. — De socialisten zijn dus voor «cliëntelisme».

De heer De Smeyter. — Talrijke bestaande maatregelen werden aangevuld met maatregelen in het kader van de volmachten.

Fiscaal gezien volgen hier de belangrijkste: De mogelijkheid om die winsten belastingvrij te krijgen die als «sociaal passief» in de reserve worden geplaatst. Dit wil zeggen, de winsten die in reserve worden geplaatst om eventuele toekomstige afdankingen te betalen, indien de werkgevers die minder dan 100 mensen tewerkstellen bijkomend personeel aanwerven. Men wil de tewerkstelling opdrijven, maar men acht het toch beter zijn voorzorgen te nemen. De vroegere investeringsreserve vrijgesteld van belastingen wordt vervangen door de mogelijkheid om investeringen af te trekken van de belastbare winst en wel met 5, 13 of 20 pct. al naargelang van het soort investeringen. Het opheffen van de solidariteitsbelasting voor de ondernemingen die superwinsten maken. Het schrappen van de belasting op de opnieuw geïnvesteerde meerwaarden. Deze lijst is verre van volledig.

Aan deze fiscale voordelen moet men de eerste Maribel-operatie van juni 1981 toevoegen: de opheffing van de sociale bijdragen van de patroon voor de arbeiders. Dit kostte de sociale zekerheid 30 miljard en werd gecompenseerd door de verhoging van de BTW van 16 naar 17 pct. Tijdens hetzelfde jaar 1981 werd de «loonmatiging» uitgevoerd, hetgeen er zoals men weet op neerkwam dat de loonkost met maximum 1 pct. mocht stijgen. Een en ander vond zijn bekroning toen in 1982 de lonen werden gedisindexeerd.

De leidende gedachte, die deze hele politiek inspireert, is eenvoudig de volgende: «De winsten van vandaag zijn de investeringen

van morgen en de arbeidsplaatsen van overmorgen.» Men verliest hierbij uit het oog dat de meeste investeringen die zullen worden gedaan, arbeidsvernietigend zullen blijken. Sinds het begin van de jaren zeventig zijn de rationaliseringsinvesteringen, die de mens vervangen door de machine, voortdurend in omvang toegenomen. In 1970 namen zij 34 pct. van de investeringen voor hun rekening; in 1978 was dat reeds 47 pct. Een en ander kan niet beletten dat de leden van het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO) de voordelen, die hun werden toegekend, nog erg ontoereikend vinden. Bovendien tonen zij zich nog zeer verontwaardigd over de herriescoppers en stakingsmensen, die niet kunnen aanvaarden dat er in het kader van de crisis nu eenmaal «kleine» offers moeten worden gebracht, dit wil zeggen, verlies van arbeidsplaatsen en vermindering van de koopkracht.

Kan het dan nog verwonderen dat de betwisting van het neoliberaal overheidsbeleid de laatste dagen in een stroomversnelling is gekomen op de cruciale punten: het inkomensbeleid, het tewerkstellingsbeleid en de volmachtbesluiten ten overstaan van de gemeenten.

Bovendien heeft de regering een aandelenwet ingevoerd, waardoor de meest kapitaalkrachtigen hun inkomen aanzienlijk kunnen doen stijgen.

Over gelijkschakeling gesproken: men eist 10 miljard supplementaire inlevering vanwege het personeel van de ondergeschikte besturen, maar men speelt meer dan dit bedrag toe aan wie geld heeft om te beleggen in Belgische aandelen.

Dat uw aangehouden visie over investeren en nieuwe jobs totaal fout zit, achterhalen de feiten.

Eerst en vooral wordt getracht de eigen vermogensstructuren te verbeteren en, in de tweede plaats, vooraf beleggen vooraleer te investeren. Het kapitaal ziet dat de kleine tekens van economisch herstel slechts de uiting zijn van de depressie.

Helaas voor de regering, aan alle gegok komt een einde, ook aan dat van de regering Martens V. Moet de Eerste minister Wilfried Martens nu echt vernemen uit de mond van zijn partijgenoot, Eric Van Rompuy, dat de begroting voor 1983 een «politiek schandaal» is, dat de regering reeds volgende maand 30 miljard nieuwe inkomsten zal moeten vinden, en dat bijvoorbeeld de afroaming van de kinderbijslagen alleen maar dient om buitenlandse schulden af te lossen en om jaarlijks 80 miljard interesten te betalen?

Martens V is nu wel veruit aan zijn laatste latijn, niemand gelooft nog in zijn solidariteitspreken.

Martens V is reeds een vol jaar lang zelf in gebreke gebleven inzake een echt begrotingsbeleid en hiertoe had hij dan nog bijzondere machten, waarvan ten onrechte en verkeerd gebruik is gemaakt tegen de bevolking, maar om het kapitaal te versterken.

Weldra vraagt de regering ook nog een verlenging van deze bijzondere machten voor de begrotingsuitvoering 1983, omdat zij weet dat in 1982 de uitgaven uit de hand lopen, met een verhoging van 14 pct. tegenover de vooropgestelde 10 pct. en zij het niet niet zitten hoe de uitgavenstijging onder controle te houden om de met veel tam-tam aangekondigde objectieven nog te trachten te bereiken.

In de Rijksmiddelenbegroting zien wij uitgavenstijgingen van: 43,4 pct. Buitenlandse Zaken; 27,5 pct. PTT; 21,4 pct. Pensioenen; 13,4 pct. Sociale Voorzorg; 13,2 pct. Volksgezondheid en 13 pct. Rijksschuld, in de volksmond zou men zeggen: «Martens V heeft er in 1982 nogal naar geschoten.»

En op grond van al deze waardeloze cijfers en feiten zou men nu vragen de Rijksmiddelenbegroting voor 1983 goed te keuren. Laat mij om te besluiten nog eens Eric Van Rompuy aanhalen, die volkomen terecht, maar te laat, keiharde kritiek uit en zijn ontgoocheling in de ploeg-Martens V over de daken heen uitschreeuwt met cijfers over de daling van de koopkracht, de verhoging van de fiscale en parafiscale druk en de stijging van de staatsschuld, die er niet om liegt. Als hij de liberale coalitiepartners begrotingscharlatans noemt en als hij zijn eigen Eerste minister nu rekent bij de verbrande lieden die geen morele basis hebben om een soberheidsbeleid op te voeren, dan heeft men zo ongeveer het beeld van de lage stemming die heerst bij de coalitiepartners PVV en CVP en nochtans, Eric Van Rompuy was een hardnekkig verdediger van het tot stand komen van deze afbraakregering.

Conclusie: de regeringsploeg-Martens V is uitgespeeld, liever rap het afgestapt om nog erger onheil voor de bevolking en voor het land te voorkomen. *(Applaus op de socialistische banken.)*

M. le Président. — La parole est à M. Trussart.

M. Trussart. — Monsieur le Président, messieurs les ministres, chers collègues, l'effort fait par le gouvernement pour présenter rapidement le budget des Voies et Moyens est louable. Mais on ne

peut qu'être inquiet face aux incertitudes qui pèsent sur les rentrées dont jouit ou jouira l'Etat.

En effet, les travaux en commission l'ont suffisamment montré, les conséquences des mesures qui seront prises dans le domaine social sont hypothétiques et on ne peut que conjecturer sur l'évolution de l'environnement international.

La plupart des grands organismes internationaux restent, en effet, pessimistes, tout au moins jusqu'à la fin de 1983.

De par la dévaluation, la politique d'exportation n'est plus un choix, mais une contrainte et, vu le contexte international, ceci risque bien d'être une opération ratée.

Ce budget, par bien des aspects, démontre une confiance quasi aveugle dans une relance économique pourtant plus qu'aléatoire et dans une croissance inéluctable du produit national brut.

Pourtant, les recettes risquent fort d'être inférieures à celles que vous prévoyez, et je crois que dans la situation où se trouve le pays, l'optimisme ressemble de plus en plus à de l'inconscience et le pessimisme devient sans doute, plus valablement, de la simple prudence.

Par ailleurs, j'aimerais savoir s'il entre toujours dans les intentions du gouvernement de créer un Fonds de l'emploi. Ce fonds serait alimenté par les cotisations des entreprises qui ne font pas ou pas assez d'embauche compensatoire; ce sont les trois ou trois et demi pour cent dont il a souvent été fait mention.

Une série de questions méritent d'être posées à propos de ce fonds. Comment sera-t-il géré et qui sera associé à cette gestion? Quelle garantie a-t-on sur l'utilisation de ce fonds? Sera-t-il vraiment utilisé pour créer de l'emploi et, dans ce cas, quels types d'emplois seront créés et comment: par initiative publique ou par subventionnement? S'interrogera-t-on sur le type d'emploi ou acceptera-t-on n'importe quelle proposition, avec comme seul critère la rentabilité à court terme, ou bien cet outil sera-t-il utilisé pour orienter la création d'emplois vers des objectifs politiques? Et là, on pourrait, bien sûr, faire des suggestions dans le domaine des économies d'énergie, de la protection de l'environnement, du recyclage, de l'entretien des forêts, etc.

A ce sujet, une question essentielle doit être posée. Pendant combien de temps ce fonds pour l'emploi va-t-il fonctionner? Autrement dit, pendant combien de temps les entreprises qui ne pratiqueront pas l'embauche compensatoire seront-elles astreintes à verser les trois ou trois et demi pour cent?

Concrètement, certaines entreprises vont engager du personnel et le garderont éventuellement durant de nombreuses années. D'autres, qui ne réaliseront aucun engagement, risquent de se trouver déliées de toute obligation après le court délai d'un ou de deux ans. Dans ce cas, il est évident qu'un maximum d'entreprises auront tout avantage à ne pas embaucher et à préférer la charge, toute temporaire, du versement.

Je désirerais également faire remarquer que, selon l'Ires, le gain de productivité moyen annuel dans les entreprises industrielles est de l'ordre de 6 pour cent. Ceci signifie que, si la demande stagne, ce qui est le cas globalement à l'heure actuelle, le plan du gouvernement de réduire le temps de travail de 5 pour cent en un an arrivera, au mieux, à compenser l'augmentation de la productivité, sans avoir d'influence notable sur l'emploi. Lorsque les écologistes proposent une réduction du temps de travail de 15 p.c., ce n'est donc pas pour faire de la surenchère, mais simplement parce qu'ils sont conscients du fait que la réduction du temps de travail doit dépasser le gain de productivité si l'on veut vraiment pouvoir parler de partage du travail.

Par ailleurs, il entre dans les intentions du gouvernement de libérer la fiscalité communale, c'est-à-dire essentiellement les additionnels au précompte immobilier et à l'IPP, ces derniers étant limités actuellement à 6 p.c. Il ne devrait être admis que de libérer les additionnels à l'IPP qui offre au moins l'avantage d'être proportionnel aux revenus, alors que le précompte immobilier n'a aucun rapport avec le revenu du contribuable. En effet, si on augmente les additionnels au précompte immobilier, le chômeur qui a, par exemple, contracté un prêt hypothécaire en vue de construire sa maison et qui se trouve confronté, déjà à de grosses difficultés pour rembourser ce prêt, verra encore sa note s'alourdir alors que ses revenus ont déjà fortement diminué.

Autre point: est-il besoin de regretter le manque de précision dans les mesures prises dans le domaine de la fraude fiscale? Je pense au problème de l'exportation des capitaux. La seule technique efficace passe, faut-il le dire, par le contrôle des changes.

Je profite de l'occasion qui m'est donnée par la discussion de ce budget pour rappeler, une fois de plus, que notre déficit énergétique peut être estimé à 200 milliards, alors que les investissements en uti-

lisation rationnelle de l'énergie sont seulement de l'ordre de 3 à 4 milliards.

A ce propos, je rappelle que le gouvernement ne s'attaque toujours pas aux problèmes structurels dont souffre l'économie belge. C'est bien là que se situerait le véritable courage politique.

Parmi ces problèmes structurels, les écologistes sont particulièrement sensibles au déficit structurel de la balance des paiements et, entre autres, au déficit énergétique, notamment au déficit pétrolier. Celui-ci s'élevait à 287,8 milliards en 1981; il s'élève à 243,3 milliards pour les neuf premiers mois de 1982. Nous nous intéressons également au déficit alimentaire qui atteignait 10 milliards en 1981, uniquement sur les grains, sans compter le soja. Le déficit des matières premières était, lui, de 97 milliards en 1981; il est de 70,1 milliards pour les neuf premiers mois de 1982. En ce qui concerne le déficit sur le matériel de transport, si le poste « automobiles » de la balance des paiements est excédentaire, respectivement 84,5 milliards et 87,3 milliards, ce boni est largement annulé par le déficit sur les parties, pièces et accessoires pour le matériel de transport, déficit de l'ordre de 115 milliards en 1981 et de 109 milliards pour les trois premiers trimestres de 1982.

Le deuxième point qui nous sensibilise est le gaspillage de toutes sortes qui continue à caractériser les modes de vie de notre société industrielle, notamment la priorité absolue donnée aux transports privés et la stérilisation du territoire et des terres agricoles, en particulier par l'infrastructure routière et l'urbanisme, la politique volontaire de fragilisation des produits manufacturés, la priorité donnée à des modes de production et de commercialisation fortement gaspilleurs, principalement d'énergie, la généralisation de la vidange perdue, et j'en passe.

Notre troisième sujet de préoccupation est la croissance continue et inéluctable, dans les circonstances actuelles, du chômage qui provoque, non seulement des situations humaines et sociales douloureuses et intolérables, mais aussi un gaspillage de ressources, d'expériences et de compétences.

La composition présente des investissements publics de l'Etat central ne permet absolument pas de résoudre les problèmes structurels de l'économie belge. Ainsi, le programme de 1982 des investissements publics montre à suffisance le déséquilibre existant entre des postes comme ceux des Travaux publics, des Communications, des PTT, de la Santé publique et de l'Education nationale.

Qu'un pays en pleine crise économique et énergétique consacre encore 40 p.c. de ses investissements publics à un programme autoroutier inutile et à des installations hydrauliques démentielles relève de l'inconscience et hypothèque grandement le bien-être actuel et futur de la population.

Une réorientation radicale des investissements publics s'impose donc. Les moyens financiers dégagés devraient être orientés, par priorité, vers les chemins de fer, pour renouveler et accroître le matériel roulant, achever au plus tôt l'électrification du réseau ferroviaire et dédoubler les voies à forte densité de circulation; ils devraient être orientés également vers les autres transports en commun, pour permettre des investissements en matériel roulant, la construction de voies en site propre, l'installation de systèmes de régulation du trafic afin de donner la priorité absolue à ce type de transport, enfin, et c'est là un point fort important, vers les économies d'énergie et de matières et l'élaboration d'un programme d'utilisation rationnelle de l'énergie.

On peut également citer l'aide au logement et à l'initiative économique. Il y aurait beaucoup à dire sur ce dernier point et des propositions intéressantes devraient être formulées, mais nous sortirions ainsi du cadre de la présente discussion.

Je voudrais m'attarder quelque peu sur un problème touchant directement le citoyen, à savoir les retenues de 900 francs par mois imposées aux isolés, ainsi que de 500 francs sur les allocations familiales.

Au départ, le gouvernement avait envisagé d'en tenir compte pour le calcul des impôts à payer en 1983, c'est-à-dire qu'il était question de les considérer en quelque sorte comme des impôts payés à l'avance. D'après les discussions qui ont permis d'établir le budget 1983, il semblerait que l'on n'en tienne plus compte que sous forme d'abattement.

Est-il nécessaire de souligner que cette formule est nettement moins intéressante pour les citoyens? De plus, ce système d'abattement avantage les revenus soumis au taux d'imposition les plus élevés, c'est-à-dire les revenus les plus élevés, et, à la limite, les revenus les plus bas ne retireront aucun avantage de cet abattement.

Une possibilité susceptible de rapporter autant à l'Etat que ces deux retenues, soit 4 à 5 milliards de francs, serait une taxation « normale » — on ne demande pas de les écraser — des intercommunales d'électricité.

Venons-en maintenant au financement de la sécurité sociale.

En juillet 1981, a commencé l'opération Maribel dont le principe était d'alléger les charges patronales de sécurité sociale des entreprises industrielles de plus ou moins 30 milliards et de récupérer ces sommes sur la TVA et les accises. Pareille mesure devait favoriser l'emploi car cet allègement ne s'appliquait qu'aux ouvriers nombreux dans beaucoup d'entreprises en difficulté et exposées à la concurrence internationale.

Comme de nouvelles recettes s'avèrent nécessaires en 1983, on diminue de moitié cet allègement qui se trouve ainsi réduit à 15 milliards. Cependant, on prélève toujours 30 milliards de TVA.

Il y eut une certaine unanimité par approuver l'opération Maribel qui, en fait, établissait une sorte de solidarité entre les entreprises et les ménages.

Sans doute serait-il bon d'envisager une nouvelle opération Maribel qui consisterait à réaménager les recettes de la fiscalité entre les entreprises, c'est-à-dire à alléger les charges de certaines entreprises, comme le fait actuellement Maribel, mais en augmentant les charges de celles qui peuvent en supporter davantage; je pense, entre autres, aux secteurs de l'énergie, des banques et de certains services. On organiserait ainsi une solidarité interentreprises, et non plus une solidarité entre les familles et les entreprises. Un tel système pourrait être intéressant pour les petites et moyennes entreprises. Il serait toutefois nécessaire de contrôler l'usage fait de ces ressources par les entreprises qui en bénéficieraient.

Cette proposition, couplée au pourcentage que devraient payer les entreprises qui ne font pas d'embauche compensatoire, risque de faire augmenter les prix, c'est-à-dire de relancer l'inflation. Il me faut donc insister à nouveau sur la nécessité d'un contrôle des prix. Sinon, tous les avantages de cette opération de solidarité seront perdus par l'inflation.

Pour terminer, permettez-moi d'aborder le problème de la transparence, de la lisibilité, du budget, qui devrait être une des préoccupations essentielles du gouvernement. Sur ce point précis, je tiens à adresser une demande pressante en ce qui concerne les comptes de la sécurité sociale. Chaque année, nous les votons au milieu d'un brouillard très difficile à déchirer. Ceci est particulièrement vrai pour la sécurité sociale des fonctionnaires qui est réellement perdue dans la masse.

Il est pourtant indispensable que les parlementaires aient une vision correcte des choses et ils ne peuvent l'avoir que si on leur présente des comptes faisant apparaître clairement les mesures qui sont déjà prises et celles qui vont l'être. Il y a donc là, pour un poste important, toute une réforme à envisager. (*Applaudissements sur les bancs Ecolo-Agalev.*)

M. le Président. — Mesdames, messieurs, je vous propose d'interrompre ici nos travaux. Nous les reprendrons demain à 10 heures.

ONTWERP VAN WET — PROJET DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De regering heeft ingediend een ontwerp van wet houdende wijziging van de wet van 16 juni 1960 die de organismen belast met het beheer van de sociale zekerheid van de werknemers van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi onder de controle en de waarborg van de Belgische Staat plaatst, en die waarborg draagt door de Belgische Staat van de maatschappelijke prestaties ten gunste van deze werknemers verzekerd, van de wet van 17 juli 1963 betreffende de overzeese sociale zekerheid en van de programmawet 1981 van 2 juli 1981.

Le gouvernement a déposé un projet de loi modifiant la loi du 16 juin 1960 plaçant sous le contrôle de la garantie de l'Etat belge des organismes gérant la sécurité sociale des employés du Congo belge et du Ruanda-Urundi et portant garantie par l'Etat belge des prestations sociales assurées en faveur de ceux-ci, la loi du 17 juillet 1963 relative à la sécurité sociale d'outre-mer et la loi-programme 1981 du 2 juillet 1981.

Dit ontwerp van wet zal worden gedrukt en rondgedeeld.

Ce projet de loi sera imprimé et distribué.

Het wordt verwezen naar de commissie voor de Financien.

Il est renvoyé à la commission des Finances.

Le Sénat se réunira demain mardi 21 décembre 1982, à 10 heures et à 14 heures.

De Senaat vergadert opnieuw morgen dinsdag 21 december 1982, te 10 uur en te 14 uur.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(*La séance est levée à 19 h 10 m.*)

(*De vergadering wordt gesloten te 19 u. 10 m.*)